

SAN MATEO

Maach peerd_Δ haaujem Jesucristo

higwia jö_{oi} Mateoou p'ā p_Δatarr

Chi p'ātarr. Hich m_λg libro p'ātarr wounpaita Mateo ha t'ñrnaa hñchab Leví ha t'ñr sñejim, Jes_ús d_äi hi b_ñ hogd_λba wënlrraajerr k'_λlñn heem h_ñb. Jes_ús d_äi k'apeerk'aju naweran s_ñ Romaam gobierno hat'ee h_ñrag d_ëbpaa j_ëejem p'idagta wai sñejim.

Chijā k'_λlñn hat'eeta p'ājī. Mateoou m_λg libro p'ātarran judionaan hat'eeta p'ājim, hajapcharan hich meeun hat'eema. Judionaanau warrgarwe H_ñwandamaau woun h_ñb ham hee Reik'amk'ñir p_ñiju jaaujerr k'ap'_λ narr haawai haata n_ñajeejim haajem. Hich maata judionaanau hamach meúa "Mesías" haajeejim, maimua griegonaan meúa "Cristo" haajeejim.

Mam_λ mag hamau hi n_ñajerrta ya Jes_ús Mesíask'a pierrwaijā judionaan chi pörnaanau pöd b_ñlrgjā hi k'aug haubajierram. Maguata s_ñ jñrram k'_λlñnaun, "Jā s_ñ maestro k'abahab" haawai, deeum k'_λlñnaun jñrr, "Jā s_ñ H_ñwandamaau hich hi jaauribaawai h_ñrag jaaujem k'abahab" haajeejim. Mam_λ mag n_ñm hee h_ñaur k'_λlñnaun chadcha Mesías gaai hi t'_λajeejim haajem. H_ñrau mag k'augba hi jaaujerr haawaita Mateoou m_λg h_ñesap p'ājim, hag gaai hich meeunag Jesuun chadcha mag hamau Mesías n_ñajerrau ha k'ap jawaag.

K'an jawaag hajī. Mateon hich H_ñwandam Hiewaa Jes_ús d_äicha n_ñrrarr haawai hirua

mag nem jaaumamjā chadcha hich jāgʌucha hürwi hirua nem wau nʌrrarr hich daúacha hoojerrta jūrr jaau sim. Mag hich jāgʌucha Jesuu hiek'amatarr hūurjerr haawai haata hich meeunag k'ap hamk'īir p'ājim (5:1-7:29; 10:1-42; 13:1-53; 18:1-35; 24:1-25:46). Mamʌ h̄rcha hirua hōrag k'ap hapim k'ōsi sīerran Jesuuta chadcha hōrau nʌajerr Reik'a bēetarr haawai hi hiek hāk'a nʌmuata hichdēu jaaujerrjō Hēwandumagta hʌdʌraa dich t'āar hee chi Pörk'apiju haai nʌm hajim. Maata h̄rcha t'umaam k'ʌnag k'ap hapim k'ōsi sīejim.

*Jöoin Jesucristo dau naweram k'ʌn
(Lc 3:23-38)*

¹ Mua pārag hīgk'ak'im, jāga warrgar David reik'a sīerrjō, Hēwandumau jūrr hich Hiewaa Jesucristoogta mʌg durr gaai chi Pörk'amk'īir hichdēucha pāijī. Mag Jesucristojā mag rey David k'ararr hag chaain hewagam k'ʌn dēn hajim ha k'ap hamk'īir, hag nawe jöoi Abrán k'ararr sīejerr haigmua hewag pawi k'īeb chi Jesús t'aabatarr haig pārag jaauk'im.

² Maataa, hich jöoi Abrán, Isá haai hajim hanaabá;
maagwai, Isá jūrr Jacob haai;
Jacob jūrr Judá haai.

Mamʌ mag Judá hich happai k'aba, tagam hich k'odnaanpa doce naajim haajem, hich k'urau, hich jöoi Jacob chaainpai.

³ Mag hich Judá, Fares haai hanaa hīchab Zara haai hajim haajem; ham hād, Tamar ha t'ār sīejim haajem.

Mag Fares, Esrom haai hajim;
maagwai chi Esrom jūrr Aram haai.

⁴ Hich Aram, Aminadab haai hajim haajem;
maagwai chi Aminadab jūrr Naasón haai.
Naasón jūrr Salmón haai hajim haajem.

⁵ Chi Salmón, Booz haai hajim haajem, Rahab
dāím;
maagwai chi Booz, Obed haai, Rut dāím.

Obed jūrr Isaí haai hajim haajem;
⁶ maagwai chi Isaí jūrr mag rey David k'ararr hag
haai hajim haajem.

Mag chi rey David, Salomón haai hajim haajem,
Urías juá heem hālai k'echeu hautarr dāím.

⁷ Salomón, Roboam haai hajim haajem;
maagwai Roboam jūrr Abías haai;
maimua chi Abías jūrr Asa haai.

⁸ Hich Asa, Josafat haai hajim haajem;
maagwai Josafat jūrr Joram haai;
maimua chi Joram jūrr Uzías haai.

⁹ Uzías, Jotam haai hajim haajem;
maagwai chi Jotam jūrr Acaz haai;
maimua Acaz jūrr Ezequías haai.

¹⁰ Chi Ezequías, Manasés haai hajim haajem;
maagwai Manasés jūrr Amón haai;
maimua chi Amón jūrr Josías haai.

¹¹ Chi Josías, Jeconías haai hajim haajem.
Mag chi Jeconías k'od hābam k'ān k'apan sīejim
hanaabá, maach jōoin israelnaan Babilo-
niapienau hamach durrag pārk'a harr nām
jaar.

¹² Mag ham chik'amnau hamach durr pārk'a har-
rtarr k'ur, Jeconías chaai paarpajim haajem.

Ma, Salatiel ha t'ñrjim haajem, Zorobabel haai.

¹³ Hich Zorobabel, Abiud haai hajim haajem; maagwai chi Abiud jûrr Eliaquim haai; maimua chi Eliaquim jûrr Azor haai.

¹⁴ Hich Azor, Sadoc haai hajim haajem; maagwai chi Sadoc, Aquim haai; maimua chi Aquim jûrr Eliud haai.

¹⁵ Chi Eliud, Eleazar haai hajim haajem; maagwai chi Eleazar, Matán haai; maimua chi Matán jûrr Jacob haai.

¹⁶ Chi Jacob, José haai hajim haajem. Mag Joseeta, María jaai hajim hanaabá; maimua chi María, Jesús hd.

Mag Jesuuta maad u hich H wandamaucha p iwiab ejim haajem hag Jesuu, hamach peerd  haumk ir warrgarwe h rau n ajerr.

¹⁷ Wajapcharan, mag j oi Abr n k'ararr s ierr haigmua hewag pawi David reik'a s siju jaar pa n m haar, catorce generaciones dichjim hanaabá. Mag David s siewaim haigmua hewag nassi pawi maach j oin israelnaan Babiloniapienau p rk'a harrtarr jaar pa n m haar hagj  catorce generaciones dichjim haajem. Mag maach j oin Babiloniapien durr narr haigmua hich H wandamaucha p iju jaaujerr hewag nassi pawi t'aabach  n m jaar pa n m hora hagj  catorce generaciones dichjim hanaabá; hajapcharan maach P r Jes s t'aabach  n m jaarma.

*Jesucristo t'aabatarr
(Lc 2:1-7)*

18 Mag Jesucristo t'aabatarran m^λgta hajim haajem:

Chi María, hewag pawi hi hādpaju, ya Joseeu hiek dee wai s^λejim haajem, hag d^λi paag. Pari mag s^λi hiek dee wai s^λewai hagt'a hag d^λijā k'aba n^λmta bi hee pabaadējim hanaabá. Pari ma chan chik'am dēnjā k'aba, hich Hēwandam Hak'arauta hich hiiu haawai mag hi bi hee papijim hanaabá.

19 José chi jaaipajuun Hēwandam dau na nem hagchata waaujerr haawai, s^λi warre hich h^λli chi t'et'emnaanag jaauju k'āyau, hichta warag s^λi k'ūuu hōbērju k'īirjubaadējim haajem.

20 Ya hirua mag p^λaju k'īirjubaadēmta, Hēwandam chog h^λgt'armua b^λewi hirig, —José, David k'ararr chaain hewagam k'^λan bi heem, hoob p^λch h^λli p^λaju k'īirju chiram hajim han^λm. Jāg chaai hirua bi hee wai sim chan deeum dēn k'aba, hich Hēwandam Hak'arauta jōorpitarr k'abahab hajim han^λm.

21 Mariaau jāg chaaidam hat'aawai hi t'ārdam Jesús ha t'ārbá. Hi t'ār magta t'ārju, hichdēuta hich p'ōbōr hamach pekau hee t'^λan^λm peerd^λ hauju haawai ha jaaumajim hanaabá chi Hēwandam chogau.

22 Mam^λ t'um mamagk'arran, hich hi jaaujem k'^λnag maach Pör Hēwandamau p'āpitarr gaai jaau simjōo hōbēberg mamk'īirta magpibajieb. Mag hirua p'āpitarr gaai mag sim:

23 “H^λli hōor meraa k'it^λm bi hee pawi chaai hooju.

Mag chaai t'ārdam Emanuel ha t'ārju” ha p'ā sim.
(Is. 7:14)

Mag Emanuel ha sim^{an}, “Hēwandam maach dāi sim” haawaiu.

²⁴ Maimua mag chi José k'āi werba t'anaawi dauk'anpawi p'iidlbaadeeu, Hēwandam chogau hichig jaautarrjö tag María rlaaju k'īirjuba, hich mag hag dāi sīsijim haajem.

²⁵ Pari mag hag dāi ya hich hālik'a wai sīerrjā, chi chaai hauba nwe chan José bālrjā hich hāli dāi k'apes haba haajeejim hanaabá. Ya maimua chadcha chi Hēwandam chogau jaautarrjö chi chaaidam hat'aawai, Joseeu hi t'ārdam Jesús ha t'ārjim haajem, hichig t'ārpi jaautarrjö.

2

Hedau höbeerjem bi garmua reinaanau chaai hoot'urtarr

¹ Mag Jesús t'aabaawai p'ōbördam Belén han^{an} heeta t'aabajim haajem, Judea durr. Mag jaar Herodeeta mag Judea durr reik'a sīejim haajem. Hich mag jaar hīchab k'īirjug k'aug hat'ee chi mach-naan magonaan han^{an} k'ān hedau höbeerjem bi garmua bēejierram haajem, Jerusalén p'ōbörög. Mak'^{an}, hedjā heem p'īdagta estudiejem k'^{an} hajim haajem.

² Mag bēewi bard^atk'achēwi, judionaanag, —Pāar rey t'aabatarr, ¿jamta wai n^ama? Hi t'aababarm jaau sim p'īdag maach daúacha hootarr haawai hita marau j^ar wēdurumgui haajeejim han^{an}, hiita judionaan reik'aju haawai hi hajaug t'ō hiek'aan.

³ Mag judionaan rey t'aababarm han^{an} hūr hat'aawai chi rey Herodes warre k'ak'aisamjö haadējim hanaabá. Mag n^am dāi tagam k'^{an}

chi Jerusalenpienjā jāgderraata hap'öbaadējim hanam.

⁴ Magbaawai chi rey Herodeeu p'adnaan chi pörnaan t'um Moiseeu Hēwandam hiek p'ā pəarr jawaag chi machnaanpa t'ärk'ʌliräiwia hamag, — „Jamta mag warrgarwe Hēwandamau pāiju jaaujerr t'aabaju haajē? hajim hanam.

⁵ Magbaawai hamachdēu hirig, — Judea durr p'öbördam Belén hanam heeta t'aabaju haajem hanaabahab, hich magta Hēwandamau hich hi jaaumie Miqueas k'ak'itarrag jaaupitarr haawai hajim hanam. Mag hirua jaautarr hiek gaai,

⁶ “Pāar, Judá durram p'öbördam Belenpien, pāran chadcha k'apan k'aba durrum.

Mag durrab mamā, pāar hee hāb t'aababarmuata israelnaan mā hōork'a t'ʌnʌm k'ʌn̄n̄ gobernaaju haawai, pāach durr hagjö p'öbör t'ʌnʌm hee pāar p'öbör chan chi serbiibam k'abam” ha p'ā simgui hajierram hanam, chi Herodeeg. *(Mi. 5:2)*

⁷ P'adnaan chi pörnaanau maestronaan dāimua hichig mag jaaubaawai, chi rey Herodeeu jūrr mag chi magonaan hed höbeerjem garmua bëetarr k'ʌn̄n̄ hamach happai t'ärk'anaa wajap'a hichig jaaupijim hanaabá, jāagwaichata mag p'īdag hamau hoo naajī.

⁸ Mag wajap'a hichig jaaupinaan chadau hamag, — Hīsin chad hērēubaadēt hajim hanam, Belenag. Hērēubaadēwi t'umaa jēeu hoopetat hajim hanam, wajap'a mag chaai k'ap haag. Maimua ya pāachdēu wajap'a k'ap'ʌ n̄lisiewai mau mā haar hiek pāibapāit, muajā mawia hīchab pāar dēnjö

hi hajaug t'ö hiek'aimaaag hajim hanaabá, juau hogt'om.

⁹ Mag chadcha chi rey Herodeeu hamachig jaautarra jāg t'öba hérëubaadëjim haajem. Mag wëtumua, warrcha hamach t'agdlawai hamachdëu p'ïdag hootarra deeu hūwai ham na p'uu jöisijim hanaabá. Magbaawai hag hëudee hoo warrmamua, ya chi chaai sim haig pabaimaawai, hag hár hedjä hee bar jöisijim hanám.

¹⁰ Mag hamach chi magonaanau chi p'ïdag hoo hat'aawai honee hap'öbaadëjim hanám.

¹¹ Mag barwia, chi chaai k'érarr haar dubnaa hooimaawai, chadcha chi chaaidam hich María däi hooimajierram hanaabá. Magbaawai hag k'íirp'ee jíepör p'öbk'anaa hi hajaug t'ö hiek'ajierram haajem, hich reik'aju higwi. Magnaa hamach nem wai bëetarr heem p'ír maimua incienso mirra däi t'üp'a k'it'ëem haunaa hirig deejierram haajem.

¹² Mag hag'ta ham haig nám hee, hich chi Hëwandam chogau k'ääi k'örg hee tag hamag Herodes gar dichpiba jaautarr haawai, hag garjäa dichba, deeum k'nd garta p'årdä dichwi hamach durrag wëtjierram haajem.

Egiptoog chaai dår harrtarr

¹³ Mag chi magonaan hérëutarr k'ur Hëwandam chogau deeu José k'ääi k'ork'api hauwia hirig jaau-jim haajem, Herodeeu chaai t'öpäyaag järpiju. “Mua magju nawe p'iidätk'awi jöpk'aa chaai däi Egiptoog hérëubaadët” hajim hanaabá. “Mua jaaubam haig chan hoob mammua bëemiet” hajim hanám.

14 Magbaawai José dauk'anpawi, chadcha hag bärre nem k'ir k'augwia, hagt'a hāspaju wají nawe, jöpk'arraa hamach chaai hat'aadéjierram haajem, Egipyoog.

15 Mammua da bëeba, ya chi Herodes mee-baadäm ha hürbaawaita deeu bëejierram haajem. Pari mam mag chaai harrtarran, maan maach Pör Hēwandamau hich hi jaaumie Oseas k'ararrag jaaupitarrjö hamk'ir hajiebma. Magju higwiata chi Oseas k'ararrag Hēwandamau,

“Egipyo durrmuata mua mäch Chaai t'ärpäju” ha p'äpjim. **(Os. 11:1)**

Herodeeu chaain k'ëchpi jaautarr

16 Herodeeu chi k'irjug k'ap'am k'än sim hee, hīhab k'aug hat'ajim haajem, ya jūrr deuem k'ad garta p'ärdä hérubaadäm. Mag hich k'ügurbapääiwai, k'ir machgau warm k'änau hichig jaautarr k'irjunaa, Belén p'öbör heem chaain maimua hag bigaau p'öbördam nänidäm heem chaaindampa t'umaa año numiiumua heegam k'änandam k'ëchpi jaaujim hanaabá.

17 Mag k'ëchpi jaautarran, maan mag chaain höbarm gaaimua Hēwandamau hich hi jaaumie Jeremías k'ararrag p'äpitarr gaai jaau simjöta hajim. Hirua p'ä platarr mäg hajim:

18 “Ramá p'öbör hee hälí bïep jëhbä hök'irjug machgau hidawaa hlapëpér k'aju.

Ma Raquel hajim, hich chaain hewagam k'än hat'ee bïewai.

Mag sim chan par k'ir jäsenk'a námjä k'üpaba, waragta bïe t'anaaju hich chaaindam hötarr

hat'ee" ha p'ã sim Hēwandam hiek gaai. (*Jr. 31:15*)

19 Pari chi Herodes meetarr k'ur, hagt'a chi José mam Egipto nám hee, Hēwandamau hich chog pāwi k'āai k'ōrk'a t'ānám heeta hirig,

20 —José, p'iidlwbá haichëjim hanám. Chaai t'ōju hēk'a narr k'ānnjā hamachta ya k'ēchp'öbaadeewai ya deeu pāach durrag chaai harrju haai námgui hajim hanám.

21 Magbaawai José p'iidlwigia Jesudam dái chi hādpa deeu hūwaaai Israelag bëejierram haajem.

22 Pari mag chi rey meeabaadeewai, chi hiewaa Arquelao ha t'ār sīrrta jūrr Judea durr hich haaijö reik'a sīsim ha hūrbaawai, hagág maju högk'ajim haajem. Mag nám hee hīchab deeu Hēwandamau k'āapi hat'aawai, Hēwandam chogaujā magág mapiba jaautarr haawai jūrr Galileaagta hérëujim hanaabá.

23 Galilea durr barwi, sīi k'ajap'a Nazaret p'öbördamagta wëtwi, mamta naaimajim haajem. Pari mag Nazaret p'öbör heeta naaimarran, maan Hēwandamau hich hi jaaumienag jaaujerrjö, Jesús Nazaretpierr ha t'ārju harr haawai hajima.

3

*Juan chi hōor pōr choomieu Hēwandam hiek jaau narrarr
(Mr 1:1-8; Lc 3:1-9,15-17; Jn 1:19-28)*

1 Warrcha Juan chi hōor pōr choomieu Hēwandam hiek jaaubaadém jaar, Judea durr bālrjā hōor chukag heeta sīejeejim haajem. Mam hich sim haar hōor maawaita hamag jaaumamua,

2 “Pāach k'aibag hāsie hewag k'īirjuwia Hēwandamagta chugpaapi jēeubat'λ” haajeejim hanam. Magnaa hīchab, “Ya m̄ligmua jöpcha hich Hēwandamau maach t'umaam k'λλn Pörk'apiju maach hee pāiju” haajeejim hanaabá.

3 Mamλ maan Juanau mag jaau n̄rraju higwiata chi Hēwandam hi jaaumie Isaías k'ararrau Hēwandam hiek p'āawaijā mag p'ājebma:

“Woun hāb hajappai hōor barba haajem haar s̄iejemuata, hich haar hōor barbaimaawai, ‘Maach Pörön ya bēeimλ sim’ ha jaau n̄rraju.

‘Hi bēeju nawe pāach t'āar k'īir k'augbat’ haju, ‘t'āraucha k'ōsi hi hiek hāk'aag’ ” ha p'ā sim.

(Is. 40:3)

4 Hich chi Juan k'ajūa camello k'aar dēnta k'a s̄iejim haajem; maagwai hi hāi jāajemjā nemhēu dēn hajim haajem. Hichin pabā hee hasp'itjō sim langosta hanamta pa miel dāi k'ō n̄rram hiiuta s̄iejeejim haajem, tag deeum nem k'oojem chuk'u haawai.

5 Hirua mag jaau n̄rram k'aug hat'aawai, Judea durram k'λλn Jordán higaau joobaajerr k'λλn dāi Jerusalenpienpa hi hiek hūraan bēejeejim haajem.

6 Mag bēewia hamach pekau Hēwandamag chugpaapi jēeubaawai hichdēu ham pōr chooplaimaajeejim haajem, Jordán hee.

7 Pari Juanau hoowai hich haig Moiseeu Hēwandam hiek p'ā platarr wajapcha hλrk'aajerr k'λλn k'apan bēe t'λnλm dāi hīchab tagam k'λλn chi machnaan saduceo hanam k'λλnra bēe t'λnλm hoobaawai, hamag magjim hanam:

—Chi k'aibagnaan, ¿k'aíu pārag jaauwai Hēwandamaau maach hi hagk'am hed sīi pör chootarr gaaimuapaita pāar hi juu machag hāwatbaju ha jaaujī?

8 Sīi pāach pör choopi nāmuapai chan hirua pāar haubam hajim hanłm. Hēwandam juu machgau dau hap'łł hamap'a nłm k'ai, pāach k'aibag t'umaa hāsie hewag k'īrjuwia, Hēwandamag hisegpi jēeuwia, chadcha Hēwandam hiek hāk'aajem k'łłnjö habat hajim hanłm, pāach k'apeen dāijā.

9 Hoob pārau chik'amnaan dēnjoy, pāachjā warrrgar pāach jöoi Abrán k'ararrjö Hēwandam dāi k'apeerk'a nłm hawi, "Maran Abrán chaainau; mag hi chaalink'a nłmta, ¿jāga Hēwandamaau mag maar dau hap'łł hapibarju?" ha k'īrjumiet hajim hanaabá. Sīi mag Abrán chaalink'a nłm gaaimuapaita mag hāgt'ar höbeerjem hak'iin, mokdau mąg t'łnłmjā Hēwandamaau hōrag paapłiwig, mąk'łłnjā hīchab Abrán chaainau haju haai sim. Mamł mag Abrán chaain chaar hawiajā hichiita Hēwandam juu machag hāwatab k'aba hāwatju. Mag k'ōch k'aba nłm k'ai, pāach k'aibagta warre Hēwandamag hisegpi jēeubat hajim hanłm.

10 Pārau k'ap'ł naabá, nemjīrjā k'aigbamłn t'u wērpmaajem. Hich hagjöta hajugui hajim hanłm hīchab Hēwandamaau pāar dāijā. Ya hirua pāar chachimłł sim. Har hōor hamach k'aibag hisegwia Hēwandamag chugpaapi jēeuba nłm k'łłnan, har pa t'upłiwig jāser haadee hörpäi nłmjoتا haju hich Hēwandamaau ham dāi.

11 Mua chan pōd pāar t'āar wajaug paa haubam. Hēwandamagta pāach k'aibag chugpaapi jēeubaawai muan sīi dōdamaupaita pāar pör choo chirłmgui

hajim han^{am}. Pari m^a hēudee hāb hurum^{an} chadau m^a k'āaijā jua t'eeg hārpai sīewai, jāguan chad Hēwandam Hak'aarjā pārag deewi pāar k'aibagjā hōtdau hee warre hōrbapāimjöta haju hajim han^{am}. M^a chan m^ag chir^{am} haig sī hi chogk'aagpajā serbiibata chir^{am}gui hajim han^{am}.

¹² K'īir k'ap'^a habat hajim han^{am}: Hi bëem hed hi hiek hāk'a n^am k'ānan, arroz pōm p'ierrwia wajap'a hāk'a t'ān^aubarmjöta haju. Maagwai hi hiek hāk'amap'a harr k'ān, jūrr chi arroz bā t'ātarraa sī hābam^ag pāard^anaa hōrbapāimjö haju. Magbarm chan hōtdau t'ōo k'augba sīerr^am heeta hich Hēwandamaucha bark'ālīrāijugui ha jaaujee-jim han^{am} Juanau hich haig bée n^am k'ānag.

*Juanau Jesús pör chootarr
(Mr 1:9; Lc 3:21-22)*

¹³ Biek hāb Galilea durrmuua Jesús Jordanag ma-jim haajem, Juanau hōor pör choo sīerr haar hichjā hagjö Juanag hich pör choopien.

¹⁴ Mag mawia, hich pör choopienta bëejim habaawai, Juanau hi pör choomap'apaim hiek'au hirig, —Pachdēuta m^a pör chooju haai chir^{am}ta mag muata p^a pör choobaadējupá hajim han^{am}, Juan garmua.

¹⁵ Magbaawai Jesuu, —Hidēu magma hajim han^{am}. Hichiita maadēu Hēwandamau jaau simjö hi hipier t'umaa nem wauju haai naabahab hajim han^{am}.

Magbaawai Juanau, —Magan chadau hajim haajem.

16 Mag, chadcha Juanau hi pör choopäijim haajem. Mag hich pör choobapääiwai, durr waaidlñnaa hoowai, hedaujääata weeudlbaadäm heemua Hēwandum Hak'aar duburjöö k'itlmta bëewia hi gaai jupchëjim haajem.

17 Magbarm hee hīchab hāgt'armua woun hiekjö, “Mlata mla Chaai mächdēu jāsehne wai chitlmlu; hi gaaimua mla honee chiraajemgui” habarmjā hürjim hanaabá.

4

*Dösätau Jesúus k'ügur hauju hēk'atarr
(Mr 1:12-13; Lc 4:1-13)*

1 Maimua hich Hēwandum Hak'araupai Jesúus warp hōor chukag chllí warrjim haajem, hich garmua mepeer pödju k'ap'la sīerr haawai juau hogt'om mam chi dösätag hich k'ügur hauju hēk'apieg.

2 Mam hich happai cuarenta días y cuarenta noches bllrjā t'ach k'öba chirajim haajem. Maimua k'ääi k'apan mag dichdimaawaita, hi hiek hi jäsöö haadëjim haajem.

3 Magbaadäm heeta dösät chi dau lök bëejim hanaabá, hi himeerk'a hi k'ügur hauwia Jöoi dau na nem k'aigbam waupiju hēk'aag. Mag bëewi hirig, —Pachadcha Hēwandum Hiewaa k'ai, magan mla dak'ir mokdau mag t'anam panag paabapäi haichëjim hanam.

4 Pari hichig magbaicheewai jürr hichdēu chi dösätag, —Hēwandum hiek p'ä sim gaai jaauwai, “Sii t'ach k'öju happai k'ap hamk'ir hirua maach

hompaabajim” ha sim. “Hirua maach hompaataran, t’ach happai k’uirjuju k’āai, hich hipierraawēnərramk’iirta maach hompaajim” ha p’ā sim ha chirajim haajem hirig.

5 Mag hijējēb naawi, chi dösātagta Hēwandam Hak’arau hädraa Jesús harrpijim haajem, Jerusalenag. Mag hat’aadëwi, Haai hi jëeujem dihëu hār hāgt’aa harrnaa,

6 hirig magjim hanaabma, chi dösātau:

—PΛ chadcha Hēwandam Hiewaa k’ai, magan mΛg hee baubaad hajim hanΛm. PΛ chig haba k’abahab. Hēwandam hiek p’ā sim gaai, “Hich Hēwandamaau hich chognaan p̄iiju” ha s̄iebahab hajim hanΛm, “pΛ t’Λa wēnərramk’iir.” Maagwai mΛg hee pΛ baudak’iinjā, “hamau sūi hamach juu heeta pΛ jāau haubajup, buju haimaau pΛ chig ham hugua.” ¡Baubaad! hajim hanΛm, chi dösātau hirig.

7 Magbaawaita jūrr hichdēu chi dösātag, —Hīchab Hēwandam hiek p’ā sim gaai jaauwaijā, “Hēwandamaau chadcha pāach t’laju hawi hoob nem parhoob hamiet” ha s̄iebahab ha chirajim haajem hirua.

8 Maimua hābmiecha paawai deeu chi dösātaupai durr pōoma sim gaai hi harrjim haajem. Mag durrsīgaaimua dawaa durr warp’am magwe t’um hag gaai nem t’ΛnΛm dāi hirig hoopinaa,

9 —Pua mΛ bök’Λrr p’ōbk’anaa mΛrgta Hēwandamagamjö jéeumΛn, har pΛchdēu nem hoo sim t’umaa mua pΛrgta deejugui hajim hanaabá, chi dösāt garmua.

10 MamΛ mag nΛΛ paawaita Jesuu hirig, —Hēwandam hiek p’ā sim gaai jaauwai, “Pāar Pörön Hēwandamaau; hāba hirigpaita jéeubat, maimua hāba

hi hiekpaita hipierraahabat" ha sim. Magnaa mag s̄iebnaa p̄adēu p̄achta jöpk'aa m̄a haigmua s̄iubaad ha chirajim haajem hirua.

Mag, b̄ālrjā hi hipierraahabajim hanaabá Jesuu.

¹¹ Magbaawain chadau chi dösāt s̄iubaadeewai hi hiek hich happai chirsijem haajem. Mag hich happai haadeewai Hēwandam chognaanauta h̄āgt'armua b̄ēewi hāu hi k̄īr jāsenk'a naaichējim haajem.

Jesuu warrpem Galilea durr Hēwandam hiek jaaubaaderr

(*Mr 1:14-15; Lc 4:14-15*)

¹² Juan chi hōor pōr choomie ya cárcel deg p̄āar wai n̄am ha hūrbaadeewai, Jesús Galileaag majim haajem.

¹³ Pari hich bāautarr p̄öbör Nazaret heepai s̄ieba, warag Capernaumag petajim haajem, t̄ārrdō higaau joobaan, warrgar maach jōoin Zabulonnaan Neftalinaan d̄xi joobaajerr durr.

¹⁴ Pari mag hi mam matarran, Hēwandam hi jaaumie Isaías k'ararrau p̄ā p̄aarr heyaa höbērmk̄īr hajim. Mag hirua p̄ā p̄aarr gaai mag sim:

¹⁵ "Zabulonnaan joobaajerr perás maimua Neftalinaan joobaajerr perasta hōor peerdāju woun narraju" ha sim, "Jordán higaau t̄oom higar, p̄ūas higaau, maimua k̄īeb Galilea hee judionaan k̄abam k̄ān joobaa-jem haram magwe.

¹⁶ Magbaawain s̄ii k̄ī t̄ān n̄am hee naajerr k̄ān haarta hōt bā harar haimamjöta haju.

Peerd^Δju k'augba haawai pöd h^Δgt'ar
höb^Δrbaju haajerr k'^Δan hat'eeta hedau
haard^Δbaadëmjöta haju." *(Is. 9:1-2)*

¹⁷ Magtarr haigmua Jesuu hich Haai hi jajawag-mamua, "Pāach k'aibag hisegwia, Hēwandamagta chugpaapi jēeubat, maimua hirigta h^Δd^Δraa pāach Pörk'apibat" haajeejim haajem hōrag.

Dō h^Δamien jayap Jesuu hich d^Δi p'ē harrtarr
(Mr 1:16-20; Lc 5:1-11)

¹⁸ Biek hāb Jesús t'arrdö Galilea higaau n^Δrramua, hōor numí hooimajim haajem. Mak'^Δan k'od hābam k'^Δan hajim: haaijā hāba, hādjā hāba. Ham t'ār, hāb Simón hajim, hich mapai hīchab Pedro ha t'ār sīejim. Maagwai hābak'ai Andrés ha t'ār sīejim. Hamach dō h^Δamien harr haawai, hirua hooimaawai, hatarraai bar k'odjörrajim haajem.

¹⁹ Mag hoobaimaawai Jesuu hamag, —M^Δ d^Δi wēttarau hajim han^Δm. Hich jāg pāach m^Δg sīi dō h^Δaa gaaipai n^Δmjö, m^Δg hatag jūrr m^Δ hiek hōrag jaau gaaipaita n^Δisijugui hajim han^Δm hamag.

²⁰ Magbaawai hamach hatarraai p'ēplawi chadcha hi d^Δi hērēubaadëjim haajem.

²¹ Maimua mag Galilea higaau mamua hag hatag deeu hūwaai hōor numí hooimajim haajem, hagjö hābam k'odpai. Mak'^Δan Santiago hajim haajem Juan d^Δi, jōoi Zebedeo chaain. Mak'^Δanjā dō h^Δamien harr haawai, hirua hooimaawai, hamach red t'arrd^Δ sīsid^Δmta k'a naajim haajem, bote hee hamach haai d^Δi. Mag hoobaimaa, mak'^Δanagjā Jesuu,

22 “MΛ däi wëttarau” habarm bärre sii hamach redjä k'augba, bote däi hamach hayag pławi hi däi wëtjim haajem.

Hőor pömt' nəməg Jesuu maach peerdəajem hiek jaautarr

(Lc 6:17-19)

23 Mag nərrəmuua Galilea higaau Jesuu jaau p'ʌrda nərraajeejim haajem, p'öbördam k'æk'edəm hee judionaan Hēwandum hiek jaaujem di sīsidəmpier. Mag jaau nərrəmən maach peerdəajem hiekta jaaunaa hīchab Hēwandumagta dich Pörk'apiju haai nəm haajeejim haajem. Mag nəm däi hőor hamach k'amor machagpierr hich haig wai bée nəm monaauplīnaa sii k'a mamachdögpa chugpaaplı maajeejim hanaabá.

24 Siria durram magwe Jesús mag nərrəmən bii wëjorr haawai, hőor k'amor machag k'irpierram k'ʌnta hi haig waibëejeejim hanaabá: sii k'ajap'am k'amor machag paraam k'ʌn, k'a mamachdög paraam k'ʌn, dösät bën paraam k'ʌn, pör bënmiie paraam k'ʌn maimua bë wa jua k'āijā jəserm k'ʌnpa waibëemamən, Jesuu monaauplī maajeejim hanaabá.

25 Hőor pöoma Galilea durram k'ʌn, Decápolis durr p'öbör nənlidəm heem k'ʌn, Jerusalenpien, Judea durram k'ʌn maimua Jordán hi hatag hed höbeerjem garm k'ʌnpa Jesús hëudee pos haajeejim haajem.

5

Durrsi gaai hich Haai hiek jaaumamua chijā

*k'ʌnanta honee haju haai nʌ ha jaautarr
(Lc 6:20-23)*

¹ Mag hõor põm hich hẽudee noodʌbaadëm hoobaawai hich Jesúš warag durrsi gaai waaidʌ höbérwi hoo s̄isijim hanʌm. Magbaawai hi k'apeen hi d̄xi w̄enʌrraajerr k'ʌn hich bigaau hohood hap'öbaadeewai

² jāga chadcha Hēwandam d̄xi hajap'a w̄enʌrraju haai nʌ ha jaaumamua magjim hanʌm, t'umaam k'ʌn nag:

³ —Pāar har pāach k'aigba nʌm k'ap Hēwandamagta pāach heeg hoopim k'ōsi durrum k'ʌn, honee habat hajim hanʌm, pāachta hi d̄xi hāba jooba w̄enʌrraju haawai.

⁴ 'Pāar har pāach pekau põm nʌm k'aug hauwi hōk'īirjunaa Hēwandamagta chugpaapi nʌm k'ʌn, honee habat hajim hanʌm, hich Hēwandamauta pāar k'īir jāsenk'awi pāar k'īir honee hapiju haawai.

⁵ 'Pāar har bñl̄r habarm gaaimua meeuk'aba k'īir t'ūu Hēwandamagta pāach d̄xi hichd̄eu hampierr hapiejem k'ʌn, honee habat hajim hanʌm, pāach mag nʌm paar hirua durr hiiur deeju ha simjā pāachd̄euta jñaju haawai.

⁶ 'Pāar har Hēwandamaau waupim k'ōsim nem wawaagta jāsog t'ʌnʌmjönaa hōbichag t'ʌnʌmjö nʌm k'ʌn, honee habat hajim hanʌm, mag nem wajap'a waum k'ōchk'a nʌm k'ʌn juagta Hēwandamaau d̄xi hoojeewai.

⁷ 'Pāar har wir haig pāach k'apeendamjā dau haug k'aug paraa haajem k'ʌn, honee habat; pāachd̄eu ham d̄xi jāagjem paran Hēwandamaujā hagjō pāar dau haug k'aug paraa hajugui hajim hanʌm.

8 'Pāar har t'āar hajap'a nām gaaimua hāba Hēwandam dawagaata nem waaujem k'ān, honee habat hajim hanām, pārauta pāach mag nām gaaimua Hēwandam k'īr hooju haawai.

9 'Pāar har pāachdēu Hēwandam hiek hāk'atarr gaaimua pāach k'ōinaa nāmjö k'ōinaa hamkīir hōrag jaau durrum k'ān, honee habat, pāachta Hēwandamau hich chaaink'a hauju haawai.

10 'Har Hēwandamau nem waupi sim hipier-raa nem wau nām gaaimua jūrr hōrau pāach dāita k'aigba haawai dau hap'ān durraajem k'ān, honee habat hajim hanām, pāachta māg hatagjā Hēwandam dāi hāba jooba wēnrraju haawai.

11 'Har mā gaaimua hōrau pāach k'īr hiek'anaa pāach gaaijā juu k'āaba nām dāi hīchab sīi pāach k'aibag waum k'ōchgau pāach dāi chad k'abam hiekta chadam hiekjōo haadēp haawai, warag honee habat.

12 Pari pāach dāi maagwaijā, hoob hök'īrjuu hamiet hajim hanām. Magju k'āai warag honee habat; pāar mag nām jūrran hāgt'arin pāar hat'ee nem wajap'am pōomata t'ānām. Hīs jāg pāar dāi k'aibag t'ānāmjö haba haajeejieb hajim hanām warrgarwejā ham jōoinau Hēwandam hi jaaujerr k'ān dāi. Pari magtarr hīs ham hāgt'ar Hēwandam dāi honee naabahab ha jaaumajim haajem.

*T'ak'aar hanaa hōor hat'eem hararag
(Mr 9:50; Lc 14:34-35)*

13 Mag hiek'ak'agmamua hich Jesuupai, 'Pārau k'ap'ā nāmgui hajim hanām, t'ak'aar nak'a haadēk'iin, tag bālrjā maadēu nem higba sīsiju. Magbaawai sīi hōrau hag hār hērēu dich

t'anaawiajā, hausluba hich mag bā hee sīju, tag higba sīewai. Jāg nem hārpimaaugau t'ak'aar hiigjemjö, pārauta hōor hok'ooju harrjā hāu mā juapierr k'aigpēr durraba haajeeb hajim hanm hok'oopimaaugau.

14 Jāg durrsī gaai p'obör sim pōd dau merju k'aba haajemjö, pāraujā pāachdēu mā hiek k'augtarr chan pōd meerju k'aba nāmgui hajim hanaabā, pāach nem wajap'a wau nām gaaimua pāachta māig heegarm k'ān hat'ee k'ichag hee lámpara paa dānāmjö naawai.

15 Pārau k'ap'ā nām, lamparaan paanaa sī nem bā hee hausluba, dau garta hauslujem, dijā t'um hararaa hamk'ir.

16 Hich jägtä haju haai nāmgui hajim hanm pāarjā. Magua pāachdēu nemdam wajap'a wau nām gaaimua pāachta hōtdau p'uu dānāmjö habat hajim hanm, t'umaam k'ān na harar hamk'ir; mag pāach nem wajap'a wau nām gaaimua maach Haai hāgt'ar chirāmta t'umaam k'ānau t'omk'ir.

Moiseeu ley p'ā pātatarr Jesuu jaautarr

17 Hoob pārau mua mag Moiseeu ley p'ā pātatarr warre hisegpääin wa sīi warrgar Hēwandam hi jaaujerr k'ānau nem jaaujerr k'āijā hisegpääinta bēejim hamiet hajim hanm Jesuu. Magju k'āai muan warag chadcha hag gaai jaau sim t'umaa wawaanta bēejim.

18 Cha mā hiek'a chirām hiek'au, māg durr jōoita hedaujā dāi Hēwandamau hi hagk'abam haig chan, ley gaai jaau sīsidām hiek bādam hābjā hok'oopibaju. Hichiita nem t'umaa hich jaautar-rjō hōbēbērg majugui hajim hanm.

19 Magua, hābmua k'āijā leidam bət'Λ k'itawiajā hag gaai jaau sim hiek bā hāb k'āijā hllrk'aba, ni hag gaai jaau simjö hamk'īir hich paarmua deeum k'llnagjā jaauba sim chan, Hēwandam maach Pörk'a sim durr paauk'aimaawaijā hichta t'umaam k'lln k'āajā jua heegpai sīrraju. Pari magba, har hichdēujā mag ley gaai jaau simjö hipierraanaa warm k'llnagjā hagjö hag gaai jaau simjö hipierraahamk'īir jaau simn chadau, mag Hēwandam durr paimaawaijā hīchab hichta warm k'lln hārpai sīsijugui hajim hanaabá.

20 Magnaa hichdēupai, Pārauta hich Hēwandamau nem waipi jaau simjö nem wauba, sīi jāg Hēwandam hiek jawaag chi machnaan haajem k'llnjöpai nem waunaa Moiseeu ley p'ā pāatarr hllrk'aajem k'lln dēnjöpaita nem wau nām chan, pāar hāgt'ar hōbērbamgui hajim hanām.

*Dich k'apeen dāi meeuk'a nāmpaijā pekaau
(Lc 12:57-59)*

21 Maimua hich Jesuu magjim haajem: 'Pārau k'ap'Λ nāmgui hajim hanām, warrgarwejā pāar jōoinau, "Hoob hōor t'ōom; chi hōor t'ōo simn hich hagjö t'ōopäiju haai sim" ha jaaujeejim.

22 Pari mua mag chirāmgui hajim hanām: Hōor t'ōoba hawiajā sīi dich k'apeendam dāi meeuk'a nāmpaijā hich hagjö pekauk'a hōbēr sim. Sīi dich k'apeer meeuk'amk'īir hi k'īir hiek'a nāmjā pekaau; chi mag hiek'a sim k'lln, t'et'emnaanau k'aibag waipi jaauju. Maimua har sīi chik'am t'ōp hiek'a simjā ya sīi k'īmie durr barpäijuuta sim; hōor t'ōoba hab mamā hich hagjö sīebahab hajim hanām, pekauta wau sīewai.

23 'Maguata mag chiram: PΛ, Hēwandamag nemchaaita ofrendak'a deenaa jëwaan mam; pari mag mam hee pΛ k'īir hee dahnaisim, hābmua pΛch dāi hiekk'ōrdam paraa sim.

24 Magbaawai pΛch ofrenda chi nemchaain p'aajem haig plawi, mag pΛch dāi k'aigba sim haar mawi, hit'ū hi dāi hiyāl hawi, k'ōinaa nlisit ha jaaumajim hanaabá. Maimuan chadau deeu mawia pΛch ofrendadamau Hēwandamag jēeubamí hajim hanam.

25 'Wa hābmua k'āijā leinaanag pΛ k'aibag waumk'īir pΛch jawaan harrwai, chi t'et'emnaan haar barwi jaauju nawe, hi dāi wajap'a hiyāl hawi k'ōinaa nlisit hajim hanam. Magbamn chi t'et'emnaanau guardianaanag pΛ pΛr deebaawai jūrr mak'ālnau pΛ cárcel deg pāijugui hajim hanaabá.

26 Cha mΛ hiek'a chiram hiek'au, ya pΛta hamau mag p'āar hat'amn, p'atk'on gaaimua hatarr k'ai, hābmiecharam centaaudam p'agpāibam haigjā hamau pΛ höbeerpāibajugui hajim hanam. Mua mag chiramn, pāach k'aibag Hēwandamag chugpaapiju haai nwe chugpaapiwi hi dāi k'ōinaa ha-juuta hēk'abat ha chiram.

Jesuu dich hōor k'abam dāi k'apes hapiba jaau-tarr

27 Mag hiek'amamua hich Jesuupai hamag magjim haajem: 'Pārau k'ap'Λ nāmgui hajim hanam hīchab, warrgarwejā pāar jōoinau, "Hoob pāach hōor k'abam dāi k'apes hamiet" ha jaaujeejim.

28 Pari hīs mua mag chiram: Warre k'apes haba hawiajā, hābmuata hāli hoowi hich hödegpai

k'āijā, “Jāg hʌlita magju haai k'itaba” ha k'īirju simʌn, mag k'īirjubarmuapai ya hich t'āar hee pekau waubarm mag hʌlī dāi.

29 Magam huguata, pʌ juachaar garm daúa k'āijā pʌ pekau waupi sim k'ai, jēunaa warre warp barbap̄. Mag dau hābpaim gaaimua pʌch mor t'um k'īmie durr maju k'āai, dau happaita hok'oobarmʌn, häu simgui hajim hanʌm.

30 Wa pʌ juachaar garm juau k'āijā pʌ pekau waupi sim k'ai, warre t'ʌapnaa warp barbap̄. Jua hābpaim gaaimua pʌch mor t'um k'īmie durr maju k'āai, mag jua happaita hok'oobarmʌn häu simgui hajim haajem. Wajapcharan magʌm pekau waumaaugau dau chuk'umjö hoobamjōnaa magʌm nem k'aigbam wawaagjā jua chuk'umjö habá, bʌlrgjā wauba. Magju k'āai Hēwandam dau na pʌch morta sʌrk'abá ha chirʌmgui hajim hanʌm.

*Jesuu hʌlī pʌapiba jaautarr
(Mt 19:9; Mr 10:11,12; Lc 16:18)*

31 Pārau k'ap'ʌ nʌmgui hajim hanʌm hīchab, pāar jōoinau jaauwai, “Hābmua k'āijā hich hʌlī pʌlagram k'ai, warre hēsap gaai ‘Mua pʌ pla chirʌm’ ha p'ānaata hirig deeju haai sim” ha jaaujeejim.

32 Pari hīs jūrr mua mag chirʌmgui hajim hanʌm: Hābmua k'āijā hich hʌlī deeum dāi chadcha magba simta pʌa simʌn magan warag juau deeum dāi magamk'īirjöta pʌa simgui hajim nʌm, magʌm gaaimua warag pekau waumk'īir. Mag hich hap sim hawi chik'amnau pʌatarr hʌlita hau sim wounjā pekauta wau simgui hajim hanʌm, hagt'a chik'am hʌlīk'a simta hau sīewai.

Chadcha dichdēu nem wauju jawaag jāga haju haai sī

³³ 'Hīchab pārau k'ap'ʌ nʌm, warrgarwejā pāar jōoinau jaauwain, sīi parhoobam nem higwiata dichdēu nem waum k'ōsim wauju ha hiek'aawain, naspawiajā deeu waubam haju haai sim ha jaaujeejim. Magarrau "Maach Pör Hēwandam higwiata mua mag nem wauju ha hiek'abarmʌn chadau pōd naspawiajā dich hiek'atarr chaaur haju k'aba sim" ha jaaujeejim.

³⁴ Pari hīs mua pārag mag chirʌmgui hajim hanʌm hich Jesuu: Hoob bʌʌrjā nem hinagdam higwia k'āijā mag gaaimuata nem wauju ha hiek'amiet. Hedjā Hēwandam k'u juupjem haawai hoob hedjā higwiajā mag gaaimuata nem wauju hamiet.

³⁵ Mʌg durrjā sīi Hēwandam bʌ dʌnʌlujem haawai ni mʌg durr higwiajā hoob mag gaaimuata nem wauju ha hiek'amiet ha jaaumajim hanʌm. Wa Jerusalén p'öbör higwia k'āijā, jāg p'öbör t'umaam k'ʌn k'āajā chi hñrʌʌchararam Rey sīejem p'öbör haawai, hoob mag gaaimuajā nem wauju ha hiek'amiet hajim hanʌm.

³⁶ Wa dich pör higwia k'āijā hoob mag hiek'amiet; magʌmjā pekauu. Pāach hip'it'ur mag hiek'awiajā pārau pāach pōrbä hābjā bāp'ä paa hauba ni p'lisijā paa haubamgui hajim hanʌm, hich Hēwandamaupaita magpiejeeawai. Mag nem parhooba higwiata hiek'a nʌm haig, Hēwandam higwiata pāar mag hiek'a nʌm k'abahab, nem t'um hichdēuta homparr haawai.

³⁷ Magju k'āai chadcha nem wauju k'ai, warre

wauju habat. Wa wauba k'āijā haju k'ai, warre hich hagjö waubam habat, mag nem hinag higwia magλm gaaimuata wauju ha hiek'aba.

*Dich dāi hōrau k'aigba haawai hagjö ham dāi
k'aigba hapiba jaautarr
(Lc 6:29-30)*

³⁸ 'Pārau k'ap'Λ nΛm hīchab, warrgarin pāar jōoinau jaauwai, "Chik'amnau pΛch dau suawai puajā hagjö hi dēn suju haai sim" ha jaaujeejim; wa "Chik'amnau pΛ k'ierr hāb k'āijā buat'ēupäaiwai pΛchdēujā hi dēn hagjö haju haai sim" ha jaaujeejim.

³⁹ Pari hīs mua mag chirλmgui hajim hanλm deeu hich Jesuu: Hābmua k'āijā pāach dāi k'aigba haawai hoob ham dāi hagjö k'aigba hamiet. Magλmjā hagjö pekauu. Magju k'āai pΛ k'īidadcha deetarr k'ai, t'oom garjā hagjö deemk'īir hirig k'īir hλabá hajim hanaabá warag.

⁴⁰ Hābmua k'āijā leinaanag pΛ jaauwia pΛ camis k'āijā k'echt'Λg haum hig sim k'ai, warag tagam k'ajūajā hλdlraa hirig harrpibá.

⁴¹ Nem chλk'Λm k'āijā hajués pΛchig kilómetro hāb harrpi sim k'ai, magλm haba warag kilómetro numí hat'aad hajim hanaabá.

⁴² Hōrau pΛchig nem jēeuwai hö hajap'a magλm haba deebá. Maimua sīi pΛchig nem prestaa k'āijā jēeuwai deeb k'aba deebap'āi hajim hanλm.

*Dich k'a huk'urm k'ΛΛn k'a k'ōsi hapi jaautarr
(Lc 6:27-28,32-36)*

⁴³ 'Hīchab pārau k'ap'Λ nΛm, warrgar pāar jōoinau jaauwain, "Pāach k'apk'ΛΛnta k'a k'ōsinaa pāach k'a huk'urm k'ΛΛn hoomap'a habat" ha jaaujeejim.

44 Pari hīs mua mag chirəmgui hajim hanəm hich Jesuu: Pāach k'a huk'urm k'ənənjā daupii habat; maimua hagjö mə hiek gaaimua pāach k'aibag wauju hēk'aajem k'ənən kōitjā warag Hēwandumagta jēuebat.

45 Pārau magta hamən magan chadcha pāar hāgt'ar Hēwandum chiraajem chaaina. Hich hag Hēwandumauta hōor wajap'am k'ənən hat'eejā hedau wənpinaa k'aigbam k'ənən hat'eejā wənpiejem. Hichdēuta hīchab hich daar hagpierra haajem k'ənən hat'eejā noseg chēpinaa sīi parhoob hamach k'ōchagpierr nem waaujem k'ənən hat'eejā noseg chēpiejemgui hajim hanəm. Magua pāraujā hagjö t'um pāach dāi k'aigba haajem k'ənənpata daupii haju haai nəmgui hajim haajem, hichdēu haajemjō.

46 Pārau sīi pāach daupiim k'ənənpaita hagjö daupii hamən, ḡmaig k'an wajaug sī? ḡSīi Romaam gobierno hat'ee dēbpaar jēuejem k'ənən chi k'aigbam k'ənənaujā hich hagjö haba haajē? hajim hanəm.

47 Wa sīi pārau pāachjō judionaank'a t'ənəm k'ənənagpai k'āijā saludaak'iin, ḡmaigjā k'an wajaug sī? ḡHich hagjö haba haajē judionaan k'abam k'ənənaujā? Pāach meeun k'abam k'ənən hawiajā hoob hamag saludaamap'a hamiet hajim hanəm.

48 Pāach Haai hāgt'ar chiraajemjā chi wajap'am haawai pāach chi chaainaūjā hīchab pāach Haaijō hö wajap'a habat pāach k'apeen dāi ha jaaumajim hanaabá.

6

Jesuu nem wajap'amta waupijaautarr

1 'Sii pāach hö wajaug p'ëmk'ïirpai chan hoob chik'am dak'ïir nem waumiet hajim hanam. Bi-gaaum k'ññag magamk'ïirpaita pārau mag nem wau nñm paar chan, maach Haai hñgt'ar simua pāar wajap'a hig hiyññ habaju, ya mñig heegarwe hñrau pāar wajap'a hig hiyññ nñmua ya hamau pārag p'ag nñmjöta naawai.

2 'Magam huguata, dau hap'ññam k'ññandamag nemdam deewaijä hoob t'umaam k'ññag k'ak'apdö hapimiet, sii jäg hamach hñugar wajap'a hig hiyññ hamk'ïirpai culto hee wa kaaijä hee k'ññä hñor k'apanag dak'ïir haajem k'ññan dñnjö. Har jäg hamach hñugar wajap'a hig hiyññ hamk'ïirta hap'ññam k'ññandam dñi hö wajap'a haajem k'ññanan, ya hñrau hamag p'agbarmjöta nñmgui hajim hanam, ham hñugar wajap'a hiek'a nñmua. Jägñm k'ññag k'anii Hñwandamau tag p'agbarju.

3 Dau hap'ññam k'ññandamag nem hinagdam deewai hoob pāach k'apeen pāach dñi chi wajapcharam k'ññagjä jaaumiet.

4 Magju k'ññai warag pāach k'augpimap'amjö meraata deebat hajim hanam. Pārau mag meraa deewiajä, pāar Haai hñgt'armua pāar hoo sim haawai, hichdëujä pāar heeg hoob k'aba heeg hooju ha jaaujim hanaabá.

Jesuu jägata maadëu Hñwandamag jëeuju haai nñ ha jaautarr

(Lc 11:2-4)

5 Mag nem jajawagmamua hich Jesuu magjim hanam: 'Pāach Hñwandamag jëeuwai, hoob jäg sii chadcha magba nñmta Hñwandamag jëeu nñm hamk'ïir jäg hñor dak'ïirpai jëeujem k'ññanjö

hamiet hajim han_Λm. Jāk'ΛΛnan sīi hōrag hamach hoomk'īirpaita culto hee maimua sīi kaaijā heejā hagjö Hēwandamag jēeu n_Λm han_Λmua b'jāaupaita hijējēb haajerramgui hajim hanaabá. Jāg hamach hēugar wajap'a hig hiy_Λλ hamk'īirta jāg n_Λm k'ΛΛnan, ya hōrau hamag p'agbarmjöta n_Λmgui hajim han_Λm, ham hēugar wajap'a hiek'a n_Λmua.

⁶ Pari pārag mua jaauk'im: Hēwandamag jēeuwai, ham dēnjö k'aba, pāach k'āaijem t'uur wai n_Λm k'ai, haar dubnaata pāach happai hirig jēubat. Mag pāach happai n_Λmjö naab mam_Λ, maig pāar dāi sim pāar Haai. Mag pāar Hayau pārau pāach happai hichig jēeu n_Λm hoobaawai pārag hirua pāachdēu nem jēeu n_Λmjā deeb k'aba deejugui hajim han_Λm.

⁷ Mag hirig jēeuwaijā hoob jāg par hiiupai Hēwandam hiek hāk'a n_Λm han_Λm k'ΛΛn dēnjö parhoobam hiek maadēu higbaju hayaampata hiek'a n_Λλ hamiet hajim hanaabá. Hamachigan jāg jēebaadēm rla chluu haawaita Hēwandamaau hārcha hamach hiek hūrjempii haajerram hajim han_Λm.

⁸ Pārau hichig jēeuju nawe pāar Hayau ya pārau nem hig n_Λmjā k'ap'_Λ sim haawai, hoob ham dēnjö hatcha hiek'a n_Λλ hamiet.

⁹ Magju k'āai pāachdēu hirig jēeuwai m_Λgta jēubat hajim han_Λm:

“Hēwandam, r_Λlta maar Haai hāgt'ar chiraajemlu. P_Λch happaita chadcha pekau chuk'u chit_Λm.

¹⁰ P_Λr_Λgta marau maach dāi p_Λchdēu hampierr hapinaa p_Λchta t'umaam k'ΛΛn Pörk'apim k'ōsi n_Λm.

Hāgt'arjā jāg pachdēu nem waupijaau nām happai
waaujemjō, māig heegarjā t'um pachdēu
jaau simjöta hapim k'ōsi nām.

11 Hed hēpierr pua marag hich jāg k'ōjudam dee-barju.

12 Hēwandam, maar pekau t'um chugpaabapäi,
maimua har marau maach dāi k'aigba habarm
k'ān dāi tag magām hiek higba hich
mag k'īr hok'oopäajemjō, maar dēnjā k'īr
hok'oobapäi.

13 Hoob pua hādāraa chan maar pekau hee burrpi
chiram.

Mag k'āai warag maar t'āa wai chirsi, p'it'urg
chuk'u dōsātau maar hichig paa haum
hugua.

[Hēwandam, pachdēuta nem t'ānāmān t'um k'ap
chirām.]

Pachta chi juua t'ierriu,
maagwai pachpaita t'umaam k'ānau t'ō hiek'aju
haai nām, māg hatag pawiajā hich mag.]

'Magta jēebat hajim hanaabá hich Jesuu.

14 Magnaa hīchab, Chik'amnau pāach dāi k'aigba
haawai, pārau ham dāi magām hiekjā higba sī k'īr
hok'oopāimān, magan maach Haai hāgt'ar chiraajemuajā hīchab pāar pekau chugpaapāiwia tag
magām hiek higba hich mag k'īr hok'oopāijugui
hajim hanām.

15 Mamā pārauta pāach k'apeen wir haig per-donaabam chan, maach Haai Hēwandamaujā pāar
pekau chugpaabamgui ha jaaumajim haajem.

Jesuu sark'api jaautarr

16 'Pāach Hēwandamag jēeu k'ëwaag t'ach k'öba sark'aawai, hoob jäg sīi hamach hēugar wajap'a hig hiyǟl hamk'ūirpai nem waaujem k'ʌʌnjō jāsogau hök'ūirjuumjō hamiet hajim hanʌm, mag hoowi bigaaum k'ʌʌnau "Jāan Hēwandamag jēeu nʌmuua sark'a naawaita jäg nʌm" ham hugua. Jäg hamach sark'a nʌm k'ap hamk'ūirpaita hök'ūirjuumjō haajem k'ʌʌnan, ya hōrau hamag chi p'agamjöta nʌmgui hajim hanaabá, ham higwi chadcha sark'aajem k'ʌʌnau hanʌm gaaimua.

17 Magju k'ääi Hēwandamag jëwaag sark'aawai, warag wajap'a pāach k'ūir sūgpäinaa pör megbapäit,

18 bigaaum k'ʌʌnau mag pāach sark'a nʌm ni hābmuajā k'ap ham hugua. Pārau magta hamʌn, hāba maach Haai pāar däi simuapaita k'ap haju; maagwai hichdëuta hīchab pāar heeg hoojugui hajim hanaabá.

*Hāgt'ar haugchëba naaimaag
(Lc 12:33-34)*

19 'Mlīg heegarwe chan hoob p'atk'on wa nem hinag pöm k'äijā paarpaju hēk'amiet. Mlīguin nem t'um polieu hārnāa k'uk'ungaujā jēeumaajem; mag nʌm däi nem jīgmienaujā sīi dubwia jīgk'amaajemgui ha jaaumajim hanʌm.

20 Magju k'ääi nem wajap'a wau nʌmuata p'atk'on hāk'a p'iemam däi nem hinag pöm paarpamamjō habat, hāgt'ar paimaawaijā chadcha paraa naaimaag. Pāach jam paauk'aimaawaim hat'eeta pārau p'atk'on p'ie nʌmjō nem wajap'amta wau nʌmʌn hāu simgui hajim hanʌm. Jam chan polieujā hārba,

k'uk'ungaujā jēeba, ni nem jīgmienaujā pöd jīg'abam.

²¹ M̄ig jēb gaai n̄weta nem t'um paraa haju k'irjuju k'āyau h̄gt'ar paawaita nem t'um paarpaju k'irju wēn̄rr̄m̄n, magan chadcha pāar k'irjug hāba Hēwandam gaaita sim hajim han̄m.

*Jesús hiek maach daun hōtdaujöta sim haajem
maach mor gaai
(Lc 11:34-36)*

²² 'Maach daun hōtdaujöta sim maach mor gaai. Maach daujāata wajap'a sim haiguin, nem t'um dawaata hoojem. Hich hagjöta sim maach t'āarjā. Hēwandam hiek hāk'anaa maach t'āarta wajap'a sim haiguin, nem t'um Hēwandamau k'ōsimjöta waaujem. Mag n̄m haiguin hararag hee n̄mjöta n̄mgui hajim han̄m.

²³ Mam̄ magba hagt'a pāach pekau hee n̄m̄n, magan pāran sīi hagt'a k'ichag hee jark'a jark'a n̄mjöta n̄m. Mag n̄m haig pöd Hēwandam dāi naaju k'aba n̄mgui hajim hanaabá, pekau heeta naawai.

*Jesús hiek Hēwandamag w̄rpanaa pöd
p'atk'onagjā w̄rpaju k'aba n̄m haajem
(Lc 16:13)*

²⁴ 'Ni hābmuajā pöd patronnaan numiim k'ān chogk'aju k'aba simgui hajim han̄m. Patronnaan numí hak'iin, hiwiir hābpaita hārcha k'a k'ōsi haju. Hich hagjöta sim hīchab Hēwandam dāijā. Pöd pārau Hēwandam k'īrag w̄rpanaa, p'atk'onag k'āijā w̄rpaju k'aba n̄m. Pāar magta n̄m

chan Hēwandam hipierraā k'aba nʌmgui hajim hanaabá.

*K'ani k'öju wa k'ani jūaju k'īirjupiba jaautarr
(Lc 12:22-31)*

25 Mag nem k'īir pogk'e jajawagmamua magjim hanʌm hich Jesuu: 'Hoob pārau "¿k'ani k'öju wa k'anta dōjuuta maach mʌg nʌma?" ha k'īirjumiet. Wa magbam k'ai, ya k'ajūa chuk'u nʌm "¿K'ani jūajuuta mʌg nʌmuua?" ha k'āijā k'īirjumiet hajim hanʌm. Pāarta nem k'oojem nem k'āijā wajapchanaa k'ajūa k'āyaujā Hēwandam dau na hārʌacha balee sīsid haawai, hirua pārag hoobamjōo habajugui hajim hanaabá.

26 Pāadē har nemchaaindam hedjā hee hūrr p'op'og haajem k'ʌn hoobat. Ham p'idk'ajā p'idk'aba haajeewai hamach p'at'audam hāk'aagjā di chuk'u nʌm. Mag p'idk'aba sīi naajeeb mamʌ, maach Haai hāgt'ar chiraajemuata hamag p'at'audam daumeraa dee wai simua ham k'ee wai sīejemgui hajim hanʌm. Magʌm pāar chará nemchaain jāg t'ʌnʌm k'āijā hārcha balee naawai, ¿jāga hirua bālərjā pārag hooba habarju? ha jaaumajim hanaabá.

27 Hoob hatcha pāachdēu nem hig nʌmta k'īirju nʌn hamiet. Mag pārau pāachdēu k'ōsimta hig nʌn hak'iinjā, ¿k'āíuta mʌg nʌm haig mag hichdēu k'īirju sim gaaimuapai hich meeju harr hār horradam hābpai k'āijā hich hiiupiju haai sī? hajim hanʌm.

28 'Mag nʌmta k'ajūa chuk'u haawaijā ¿k'ant'ee hatcha k'īirju nʌn haajē? Pāadē har pamaardam hooihmʌ t'ʌnaajem k'īirjubat. Hamjā hīchab bālərjā

p'idx'ajā p'idx'aba, ni hamach k'ajūa jūaju k'īirjuwia hēk'ak'a nānājā haba haajem.

²⁹ Mag naab mamλ hōor hābmuajā ham dāi barba haajem, hooimλg hat'ee. Warrgar rey Salomón k'ararraujā p'atk'on pōm paraanaa nem wajap'am pōm paraa haajerraujā pamaardam hooimλgjö chan pōd k'ajūa jūaba haajeejimgui hajim hanλm.

³⁰ Pamaar jāg hooihmλ t'λnλm hedau wānbaadēmuapai k'iugp'ēbaadeewai sīi k'λlijemjā Hēwandamau jāg hooihmλ wai sīejemta, ḥjāgwi pāar pamaar k'āai hārcha balee nāmuia nem jēeu nāmta hirua deeba habarju? ḥWa pāachdēu jēeu nāmjā pōd deebajupii haajēwa? hajim hanλm.

³¹ Hoob hatcha “ጀk'anta k'oogáwa?” wa “ጀk'anta doogáwa?”, wa magbam k'ai, “ጀk'andamta jūabaraaag k'ai?” hamiet hajim hanaabá.

³² Pārau k'ap'λ nāmgui hajim hanλm, hōor Hēwandam hiek hāk'abam k'λnta magλm nem t'um k'īirju p'ōbaadēmjā p̄laba sīerjēem. Mamλ pāar Haai hāgt'ar chiraajemua pārau nem hig nāmjā t'um k'ap'λ sim haawai pāar chan warm k'λnjo magbaju haai nāmgui hajim hanλm.

³³ Hāba Hēwandamau nem waipi jaau simpaita waunaa hirigpaita pāach dāi hichdēu hampierr hapibat. Pārau chadcha magta hamλn, tagam nem pāachdēu higbarmjā hirua deeb k'aba deejugui hajim hanλm.

³⁴ Hoob hatcha “ጀK'anta nan k'ōbarju wa k'anta jūabarju?” ha k'īirjumiet. Hag nawe k'īirjuwiajā par k'abahab hajim hanλm. P'it'urgan hāspapak'ampierr hoojem. Magua maadēu hag nawe k'īirjuba hawiajā, hichiita maadēu nem hig nām chan chuk k'abajugui hajim hanaabá,

magam k'īirjuju haag.

7

*Chik'am jaaupiba jaautarr
(Lc 6:37-38,41-42)*

¹ 'Chik'am hīgk'am k'ōchgaupai chan hoob chik'am pekau p'ēmiet, heeu Hēwandamau pāach chach nam hed magam hiek pāachig higduk'am hajim hanam Jesuu.

² Pārauta chik'am jaaum k'ōchgau "Jāan magta síerram" hamn, pāachdēu chik'am jaau namjō haju Hēwandamaujā pāar däi. Pāachdēu chik'am jaau namjō hich hag jaautarr hiek'au Hēwandamaujā pāach k'īir pāar jaau t'ʌnllujugui hajim hanaabá.

³ Mag simta ɿjāgwi pua síi plach k'apeer dau hee pasurdam wai simta heerpa nll haajēma, plach dau heejā hagjō pasur pōmk'am wai sim k'augba? Maachin nacha dich k'īirjunaata hiek'a namgui hajim hanam.

⁴ ɿJāga pua plach k'aperag, "Daai kakē, mua plau heem pasur noi hauk'im" haju, plach dau heejā hag k'āyau nem pōm sim joot'ʌ t'ʌnam noi hauba simta?

⁵ K'īirjug chukdam, nacha dich dau heem pasurta noi hauba haajeeb hajim hanam, wajap'a hoog; maimuan chadau jūrr dich k'apeer dau heemjā hagjō noipli nam. Magua dichta nacha k'īirjuba haajeeb chik'am jawaag. Dichjā hagjō chiram chan pōd dich k'apeen jaauju k'abam hajim hanam.

⁶ Magnaa mag jajawagmamua hichdēupai, 'Saak k'ōriimjō sísidam k'ʌnnag hoob mag pāach

peerd^λajem hiek jaaumiet, heeu magbam jāg^λm k'^λnau warag pāach gaai mas haduk'am hajim hanaabá. M^λg hiekta nem t'umaam k'^ãai chi wajapcharam haawai k'^ūsnaanjö nem wajap'amjā haai habam k'^λnagjā hoob m^λg hiek jaaumiet, heeu warag sī nem parhoobamta jaau n^λmjö hag higwia k'aigba hiy^ãλ haduk'amgui hajim han^λm.

*Jāga haju haajē Hēwandamag jēeuwai
(Lc 11:9-13; 6:31)*

7 Maimua hīchab hich Jesuupai magjim han^λm: 'P^λaba jēuebat; pāachdēu nem higbarm Hēwandamau deeju. Pārau hi j^λrman, hi baauju; hi sim haar dubaag pāach weeu haupi jēuem^λn, hirua pāar weeu hauju hajim han^λm.

8 Pārau k'ap'^λ n^λmgui hajim han^λm, har hōor nem jēeu paraam k'^λnagan deeb k'aba deejem; har hamachdēu nem hinag hig n^λm p^λaba j^λr n^λm k'^λnau baaujem; maagwai hīchab chi puertdi sirbaichēm k'^λjā weeu hauwia dubpiejem ha jaumajim haajem.

9 'Pārau hābmua k'^ãijā pāach chaairau t'achdam jēubaawai, ¿mokdauta p'^ẽdeedu k'ai, t'ach hawi?

10 Wa magbam k'ai, chaairau hāwarrdam k'^ãijā jēeu k'itaawai, ¿nemk'^õrta hāwarr hawi t'^õo deedu k'ai? Ni hābmuajā mag chan habajugui hajim han^λm hichdēupai.

11 Magnaa, Pāar jāg hö hāk'^ãraa k'it'^ẽem k'^λnaujā pāach chaainaum nem jēeuwai, ¿nem wajap'amjā hīgk'aba deeba haajē? hajim han^λm. Pārau jāg deejem k'ai, pāar Haai hāgt'ar simua chará pārau pāach chaainag nem deejem k'^ãajā

wajapcharamta deebajup hajim han_{AM}, hichig jœu n_{AM} k'_{AN}nag.

12 'Magua mua pārag hīchab mag chir_{AM}gui hajim han_{AM}: Chik'amnau pāach dāi k'aigba hapimap'a n_{AM} k'ai, pāach garmuajā hoop chik'am dāi k'aigba hamiet. Hōrau pāach dāi hapim k'ōsimjöta pāach garmuajā ham dāi habat hajim han_{AM}. Moiseeu ley p'ā p̄latarr gaaijā magta jaaunaa hīchab Hēwandamau hich hiek jaaupiejerr k'_{AN}naujā hich magta jaaujerr haawai, magta haju haai n_{AM}gui hajim hanaabá.

*Hāgt'ar maajem k'ādan p'īrk'i k'itām haajem
(Lc 13:24)*

13 'Hāgt'ar höbërm k'ōsi n_{AM} k'ai, puertdi p'īrk'im garta dubju hēk'abat hajim han_{AM} Jesuu. ¿Jāgwi? Dösät haar maajem k'ādta k'ādjā pōmnaa chi puert-dijā nem wāg sīejewaima. Mag sim garta hōor pōm hērērēu haajem.

14 Pari jūrr hāgt'ar harrijem k'ādan p'īrk'inaa chi dub n_{AM} haram puertdijā p'īrk'i k'itām. Mag sim haawai chadcha dubju p'it'ur sīerr_{AM}gui hajim han_{AM}. Magua hīchab mag gar chan hōor pōm wētba haajem hajim hanaabá.

*Jāga hōor hō hajaug k'ap'ā haajē
(Lc 6:43-44)*

15 'K'arin Hēwandamau hich hiek jaaupibaawaita hi hiek jaau wēn_{AN}rrām haajem k'_{AN}nan chi sēumienta mag wēn_{AN}rraajem. Mag_{AM} k'_{AN}n dāi k'īir k'ap'ā habat hajim han_{AM}. Mag sīsid_{AM}ta pāar k'ūguraag sīi ovejadamjō daumeraa pāar haig bēejem. Pari ham hödiin sīi k'um nem hoo wai

simjöta s̄isidʌmgui hajim hanʌm, pāarjā hamachjö hamk'īir hamach gar t'ereu hawaag.

16 Hich jāg miu gayam uva p'ierrba ni higojā hag bā̄ gayam k'abam p'ierrba haajemjö, hamau nem wau nʌm gaaimua pārau ham k'ap'ʌ haju haai nʌm, hōor wajap'am k'ʌná wa hōor k'aigbam k'ʌná.

17 Pārau k'ap'ʌ nʌm, nemjīir bān hich chē sim gaaimuata k'ap'ʌ haajem, nemjō hajap'amá wa nemjō k'aigbamá.

18 Nemjō hajap'am chan mie neeme chēba ni nemjō hāk'āraamjā mie chukk'u k'aba s̄ierrʌm.

19 Pārau k'ap'ʌ nʌmgui hajim hanʌm hīchab, nemjō hāk'āraa cheejemʌn t'u wērpnaa jʌlubaadee hörpäijem.

20 Hich hagjöta hajugui hajim hanʌm Hēwandamau mag s̄euk'a nʌrrjēem k'ʌn dāijā, mag nemjō hāk'āraamjöta naawai. Magua k'ap'ʌ habat: Hōran hamachdēu nem wau nʌm gaaimuata hamachdēupai hamach jaaujem, hōor wäjääuná wa hōor k'aigbam k'ʌná.

*Hōor t'um chan hāgt'ar höbērbam haajem
(Lc 13:25-27)*

21 Mag hiek'ak'agmamua Jesuu magjim hanʌm hīchab: 'Har mʌrgag "Señor, Señor" haajem k'ʌnijā t'um chan Hēwandamta t'umaam k'ʌn Pörk'a sim haar höbērbam. Chi höbērju k'ʌnnan, har mʌ Haai hāgt'ar simua nem jaau sim hipierraa haajem k'ʌnpaita hi sim haar höbērjugui hajim hanʌm.

22 Mag hed paawai hōor pōm t'ʌnʌm heemua mʌrgag par hamach hip'it'ur, "Señor, pua maar k'augbata s̄ieba. Pʌ t'är gaai marau pʌ hiek hōrag jauba haajeejeb. Pʌ juapaau k'abajieb, marau

hōor mor heem mepeerjā j̄ar wērpnaa hag na hōrau hooba haajem nempa waaujerr. ¿Magtarrta pua maar k'augba chirá?" hajurau hajim hanam.

23 Pari magbaawai mua hamag, "Mua chan b̄l̄rjā pāar k'augba chitam. Pāach sīi pāach k'ōchagpierr nem k'aigbampai wau sīerrēe harr k'ap, pāadē warag pāachta m̄a haigmua hērēubaadēt" haju ha jaaumajim hanam, hich Jesuu.

*Wounaan numí di hēutarr k'ān
(Mr 1:22; Lc 6:47-49)*

24 Magua, hābmiecha paawai pārag mag chirāmgui hajim hanam, hich Jesuu: Chi m̄ag m̄a hiek hūrnnaa mua jaaumam hipierraam nem wau sim wounan, woun hāb k'īirjug k'aug sīrrau durrk'udau hee hich dibā juk'anaa di hēutarrjöta simgui hajim hanam.

25 Mag durrk'u hee hēu sīerr haawai, noseg pōm chēwia, dō pōm bēewia, p'ūhād pōm wētarjā, chababa hich mag sīsijim hanam, durrk'u heeta wajap'a juk'a dñnarr haawai.

26 Pari jūrr har sīi par jāglaupai m̄a hiek hūrnnaa mua nem jaau chirāmjā m̄a hipierraam wauba sim wounan, jūrr hagjō woun hāb k'īirjugjā chuk'u sīi k'ōmarii mosjā hee di hēutarrjöta simgui hajim hanam.

27 Ya hēu dñnaisim hee noseg pōm chēwia, dō pōm haadēm dñi p'ūpa wēbaadeewai, sīi hap'ëbaadējim hanam. Mag, nem t'umaa hok'oojim haajem.

28 Chadcha Jesuu mag nem k'īir pogk'e jaaubarm hūrwia sīita hōor jāgderraa naajim hanaabá,

29 hamachdëu hũurwai Jesuu Moiseeu ley p'ã pñarr jawaag chi k'ap'äm k'ap'äm haajem k'äm k'ayaujä jaau k'ap'acha jaaumatarr haawai.

8

*Jesuu woun hääb kokobé bënëu sñerr monaautarr
(Mr 1:40-45; Lc 5:12-16)*

1 Mag durrsí gaai Jesuu hõrag jaau sñi hawia hñrbaau, hõor pöoma hi hëudee wëtjim hanäm.

2 Mag hi mamta hi k'irp'ee woun hääb kokobé bënëu bar sim höbérchëwia hi k'irp'ee jíepör p'öbk'anaa hirig, —Señor, pua k'ös chiräm k'ai, mág p'edau warre mä gaaimua chugpaabapäi haichëjim hanaabá.

3 Magbaa Jesuu hi gaai pärnaa, —Mua pñ monaaupäim k'ös chiräm; monaau chirsí magan hajim hanäm hirig.

Magbarm bärre chi p'ie k'a dodos chirarr monaau sñsiewai mor wajapp'a haadëjim hanaabá.

4 Magbaadeewai chi Jesuu hirig, —Pñch mágbarb hoob chik'amnag jawamgui hajim hanäm. Magju k'ääai nacha Jerusalén mawia Haai hi jëeujem degam p'adëg pñch mor hoopibaimá. Maimuan chad pñch chadcha monaau sñsim t'umaam k'äm nag k'ap hamk'íir, Moiseeu hiek p'ã pñarr gaai jaau simjö nemchaain ofrendak'a deebá hajim hanäm.

*Jesuu Romaam capitán chog monaautarr
(Lc 7:1-10)*

5 Mag kokobé bënëu sñerr monaaupäiwia petaau, p'öbördam Capernaum hanäm hee dubimajim

haajem. Mag barbaimam k'aug hat'aawai capitán soldaaun pör hi haig bëewia

⁶ hirig chaigpamamua, —Señor, mΛ di haar haau-naan wai chirΛm, mΛ chog. Sīi put heepai pöd p'iidΛba k'ërΛm, k'a chΛk'Λ k'itaawai. Mag nΛm däi k'a machagaupata warag heeg pamam hajim hanΛm, chi capitanau Jesuug.

⁷ Magbaawai Jesuu jūrr hirig, —Hoob k'īirjum; mua pΛ chog monaaupääin majugui hajim hanΛm.

⁸ Pari magbaa chi capitán garmua deeu Jesuug, —Señor, pΛ mapimaaugau k'abam, pari mΛ chadcha Hēwandum dau na hīu k'aba chirΛm, pΛ mΛ deg dubaag. Hich maupaimua mΛ chog monaaupi jaaubá. Pua mag jaaumΛn, pΛch hiek'au haawai hi monaaubajupa hajim hanΛm Jesuug.

⁹ Muajā mΛch gaaita k'ap'Λ chitΛmgui hajim hanΛm, mΛchjā hīchab mΛch pörnaan jua heegarpai chiraawai. Mag chirab mamΛ, mΛchdëujā hīchab soldaaun mΛch jua heegar p'ë wai chirΛm. Mak'ΛΛn hee hābamΛg k'āijā mua "Pet" haawai maajem, mΛ hipierraa; maimua deeuumΛgjā "Pidú" haawai bëejem. Wa mΛch chogag k'āijā "MΛgta habá" haawai mΛ hipierr haajem. Magua, maupaimua pua monaaupi jaaumΛn chadcha monaauju k'ap'Λ chirΛmgui hajim hanΛm hirig.

¹⁰ Chi capitanau hich jāg daar mag hiek'abaawai jāgderraal haadëmuu hich hēudee wëtmarr k'ΛΛnagta, —Keena, pāadë hoobat: MΛg maach israelnaan hee mΛg woun dēnjo hāk'a nΛm chan mua hagt'a hooba chitΛmgui hajim hanΛm hich Jesuu.

¹¹ Chadcha mΛg hatag hōor pōm durrpierram k'ΛΛnta maach jöoin Abrán k'ararr däi, Isá k'ararr

däi maimua Jacob k'ararrpa hāgt'ar Hēwandam däi hābam mes gaai hohood hap'öbaadëju, hi däi hāba t'ach k'oog. Maig t'anaaju: hed höbeerjem garm k'lan däi hedau burrjem garm k'lanpra maach meeun däi hāba.

¹² Pari mag hed päär chi israelnaanta chadcha Hēwandam t'umaam k'lan Pörk'a sim haar naaju haai n̄mta, päächdëu hāk'aba n̄m gaaimua päächta jūrr k'īmie durr bark'lanpajju hajim hanaabá, hamach k'īrcha. Mam bark'lanibapäawaiita hicharaucha päär bīep jēhbə habarju. Maigta mamag k'ap'öbaadēmən hich maig hich mag n̄lisim hiek'au ha jaaumajim hanaabá.

¹³ Mag hiek'apäwi deeu chi capitaganag heerpanaa, —Pach diig petá; plachdëu hāba mua plach chog monaaujupaita k'īrju s̄iewai chadcha plach chog monaaujugui ha hajim hanam hirig.

Mag Jesuu “Plach chog monaauju” habarm bärre mam warp mor mas k'érarrta chadcha monakk'a haadëjim hanaabá.

*Jesuu Pedro p'aauhūan monaautarr
(Mr 1:29-31; Lc 4:38-39)*

¹⁴ Maimua petaau, hich Jesús jūrr Pedro di haar majim haajem. Mam barwi hooimaawai, hich chi Pedro p'aauhūan mor mas k'lanumie paar t'lanam hooimajim haajem.

¹⁵ Mag hoobaimaawai Jesuu hi haar mawi hi juu gaai plarbaawai, warre chi k'lanumie meeudlaaadëjim hanaabá. Mag k'lanumie meeudlaaaddee, p'iidlwi ham jāhogaagpajim haajem.

*Jesuu hōor pōm monaautarr
(Mr 1:32-34; Lc 4:40-41)*

¹⁶ Maimua ya hedau k'ëubaadëm hee, hōor dösät bënëu s̄sidiám k'ɻan k'apaana Jesús haig waibëemajierram hanám. Mag hich haig waibëe nám k'ɻnan, s̄i par hiek'aupai höbeerpi jaubaawai, mag ham mor heem bën k'aigbamjā höbeerplinnaa s̄i k'ajap'am k'amor machgau s̄sidiámjā monaaupläi maajeejim haajem.

¹⁷ Mag hirua hōor monaumaajerran, warrgar Hēwandam hi jaaumie Isaías k'ararrau jaautarrijö, "Hichdëuta maach k'a t'üg hich gaai hauwia, maach k'amor machagjā chugpaapxijim" ha simjö, chadcha hich hag heyaa höbërmk'fir hajim.

*Jesús däi wënärram hig narr k'ɻan
(Lc 9:57-62)*

¹⁸ Mag hōor pōm bëe t'ɻnám k'ɻnanau hich p'ɻar t'uurgaadeewai Jesuu hich hag t'ɻrrdö heepai t'oom higar hich harrpijim haajem, hich k'apeenag.

¹⁹ Pari mag nám hee Moiseeu ley p'ä pñarr jawaag chi machnaan heem hâb bëewi hirig, — Maestro, mñan pñ mampierr pñ däi chitam k'ösi chirám haichëjim hanám.

²⁰ Magbaa jûrr Jesuu hirig, —Pñchdëu mag mñ däi mam k'ösi chirám k'ai, marrau magan; mampierr jaauk'imgui hajim hanám: Mñ k'äyau pabä heem nemchaain hamach k'ääijem jëbdi paraam; nem hichpanjā k'eeupaawai hamach k'ääijem k'äidu wai s̄sidiám. Mamñ mñch chi Hemk'ooi Hiewaa chan mñg chitám haig k'ëubaadeewai k'äyaag wajap'a werba chiraju didamjā chuk'u

chit_Λmgui hajim han_Λm. P_Λjā m_Λjö magta chitam k'ōsi chir_Λm k'ai, marrau magan hajim han_Λm.

21 Magbaawai hāb mag k'apan t'_Λn_Λm hee d_Λi hi hiek hūraag hi hēudee n_Λrraajerrau jūrr hirig, —Señor, m_Λjā p_Λ d_Λi chitam k'ōsi chir_Λm, pari hid_Λeu nacha m_Λch haai haar mawia hi d_Λi chir_ΛΛ hapibá hajim han_Λm. M_Λg hatag m_Λch juadamaucha jōoi hauk'ér p_Λabajeen chadau m_Λ p_Λ d_Λi hogd_Λba chitajugui hajim han_Λm.

22 Magbaa jūrr Jesuu hirig, —Magju k'āai warre m_Λ d_Λita marrau hajim han_Λm. Hid_Λeu har jāg hamach Hēwandam hiek hāk'amaaugau chi t'_Λmnjö n_Λm k'_Λnnagta hamach binaan bēppibá hajim han_Λm hirig.

*Jesuu p'ū d_Λi p'ūas t'umbapitarr
(Mr 4:35-41; Lc 8:22-25)*

23 Mag hich harrpibaawai, ya wētumua Jesús ham na jap hee waaid_Λbaadeewai, chi k'apeenau hi harrjim haajem.

24 Ya mag dōjārr paauk'abaadēm heeta, dēgölp p'ūas meeuk'abaadēwi p'ūas t'eega japau pōd hāwatabajujö haadējim haajem. Pari mag t'_Λn_Λm hee hich Jesús k'āi jōrrajim hanaabá.

25 Magbaawai hi k'apeen hāaur k'_Λnnau hi p'iriupäyaan wētwia hirig, —Señor, p'iid_Λbaad. Ya maach k'ōogpabahaba. Maar k'aigpér hat'ā hajierram han_Λm.

26 Magbaawai hichd_Λeu hamag, —K'ant'eeta hatcha jāp'ierr n_Λma? hajim hanaabá. Jāgan pārau chan m_Λ pāach d_Λi chit_Λmjā k'augbata naab hajim han_Λm, jāgcha jāp'ierraag.

Magnaa p'iidawia p'ūug meeurrau sīunaa hīchab chi p'ūasagjā meeurrau sīubaawai, tag p'ūjā wëba, p'ūasdaujā baupa k'aba, warre sīi dōjā meuu jōisijim hanaabá.

²⁷ Jesuu hamach dak'īir magbarm hoowia dauderraan n̄mua hamach wir haigpaita, —Keena, ¿k'anim wounta jāg m̄g p'ūasaujā hi hipierraanaa p'ūujā hi hipierraata n̄ma hirua hiek'aawai? hanaajim haajem.

*Gadara durr dösāt dau heerpamieubaarjerr
k'ān numí Jesuu monaautarr*

(Mr 5:1-20; Lc 8:26-39)

²⁸ Mag wëtmaa hawia, ya t'oom higar Gadara durr paauk'abaimaaawai, wounaan numí dösāt dau heerpamieu bar sīsidām k'ānta huja haarmua höberdātk'achéwi, chi Jesús sim dak'a bēejierram haajem. Mag sīsidāmān sīi pabā heem nem maach k'oojem k'ānjöta sīsid harr haawai mag ham n̄m gar hōor dichju hak'ar haajeejim hanaabá.

²⁹ Mag hi dak'a bēewi hi t'ärcha t'ärtnaa hirig, —Jesús, Hēwandam Hiewaa, ¿k'ant'eeta pā maar dāi m̄gbaičhēma? M̄lgwaiwe chan hoob maar chig ha chiram hajierram hanām, mag chi dösāt bēn wai narr k'ānau.

³⁰ Maigmua warpcha k'aba k'ūsnaan k'apan p'at'au jār k'ō wēnārrajim haajem.

³¹ Chi mepeenaujā mak'ān k'ūsnaan maig wēnārrām k'ap'ā narr haawai warag Jesuug chaigpanaa hirig, —Pua maar jārk'āyaagpam k'ai, hidēu warag jāk'ān k'ūsnaan heeta marag dubpibá hajierram hanām.

32 Magbaawai Jesuu hamag, —Magan jāk'ʌʌn k'ūsnaan hee dubjurauma hajim hanʌm.

Magbaawai mak'ʌʌn mepeen mak'ʌʌn wounaan heemua höbördʌtk'awi jūrr mak'ʌʌn k'ūsnaan heeta dubp'öbaadëjim hanaabá. Magbaawai sii pör lököomjö parhooba t'arrdöog k'ap'ig p'öbaadëwi dö hee dərbagk'a sii k'ūsnaan k'apan k'ēu k'uurbʌ k'echjierram haajem.

33 Magbarm hoowi, chi k'ūsnaan t'ʌa narr k'ʌʌn jāp'ierrwi, p'öbörög k'ap'ig p'öbaadëwi, mag wounaan numí dösät dau heerpamieu s̄isid harr mor heem mepeen höbördʌtk'awia jūrr k'ūsnaan hee doubtarr t'umaa p'öbör heem k'ʌʌnag jaaumajierram haajem.

34 Magbaawai chi p'öbör heem k'ʌʌn k'apan hag bärre chi Jesús haar wëtwí warag hichta maigmua jūrr deeum durrag mapi jaaujierram haajem.

9

*Jesuu woun hāb k'apájser k'itʌm monaautarr
(Mr 2:1-12; Lc 5:17-26)*

1 Mag hōor mor heem mepeen jark'ʌniwi, deeu hich k'apeen däi jap hee pawi dərbabaadeeu, deeu t'oom higar hich s̄ierr p'öbör hee s̄eimajim haajem, Capernaum p'öbör hee.

2 Mag hi barbaichëm k'aug hat'aawai woun hāb sii k'apá jser k'itʌmta pa bʌʌrk'am gaihi haig haibëijierram haajem. Mag hich haig haaunaan wai barbaichëm hoowia, chi wounaan hö hak'aar hāba hiruata hamach haaunaan monaaupäiju k'ap'ʌ s̄ierr haawai, chi k'apá jser k'itʌmʌgta, — Honee habá, pʌ pekau ya t'um chugpaa s̄isimgui hajim hanʌm.

3 Pari Jesuu mag hiek'abarm hūrwia, Moiseeu ley p'ā pəarr jawaag chi machnaanjā haig t'ənarr haawai, hamach hödegpai, “Məg woun maachjöpai s̄iewai mag hiek'aju k'aba simta hichta Hēwandumjö mag hiek'a sim” ha k'īirju naajim hanaabá.

4 Mamə hamau mag k'īirju nəm jā Jesuu k'ap'ə s̄err haawai magbaawai hamag magjim hanəm:

—¿K'ant'eeta pāar jāg t'āar k'aigbata k'īirju s̄isid haajēma?

5 ¿Wa mag pekau chugpaabarmjā dau daau hooba naawai pārāu k'īirjuawai chadcha p'it'urg chuk'u t'umaam k'ənnaū mag hiek'aju haai nəm ha nəwa? Chadcha t'umaam k'ənnaū mag hiek'aju haaima. Mamə mua hirig “P'iidəwi dərdər habá” hak'iin, hōrau hamach daúacha hooju, hi monaau s̄isi wa monaauba k'āijā hich mag s̄isim. Magua pārāu cha mua jawaagpamjö chan habaju.

6 Mamə məch chi Hemk'ooi Hiewaata chadcha Hēwandumau juapá deetarrau məig heegar hōor pekau chugpaagjā jua t'eeg chirəm k'ap hamk'īir, pārag hoopik'imgui hajim hanəm.

Magna chi k'apá jəser k'itəməgtä, —P'iidəbaad, maimua pəch put juurwia pəch diig petá hajim hanəm.

7 Jesuu hichig magbaa chadcha chi k'apá jəser k'itarrau hi hipierr nem moná p'iidəbaadëwi hich diig petajim hanaabá.

8 Magbarm hoowia haig narr k'ənn dauder-raa nəsisijim hanəm. Mag nəm hiek'au warag Hēwandumagta, “Hāuhcha jāgbarm, Hēwandum. Jāan pəch jua t'eegauta məg wounag jāgpibarm” hajier-ram haajem.

*Jesuu Leví hich däi hëeurrtaarr
(Mr 2:13-17; Lc 5:27-32)*

⁹ Mag hääb k'apá jäsér k'itarr monaaupläwi bëeuta, hōrau gobiernoog dëbpaar p'agaan bëejem mes gaai mΛ hoo chiräm hoochëjim hich Jesuu, mag gobiernoog hōrau dëbpaar paraa nΛm jëeu nΛm p'idagta p'idk'a chirarr haawai. Maig mΛ hoobaicheewaita hich Jesuu mΛ t'ärcha t'ärnaa, — Mateo, mΛ däi marrau hajim.

Magbaa chadcha mΛ hi däi mawia hich mag hi bÄ hogdABA chirsiijim.

¹⁰ Hag k'ur maach hich däi hogdABA wënärraajerr k'ΛΛn t'um hääba hich Jesús däi mΛ di haig t'ach k'ö naajim. Mag maar t'ach k'ö nΛm haig hïchab hõor k'apan mΛ k'apeen mΛ p'idk'aajerrjö Romaam gobierno hat'ee dëbpaar jëeujem k'ΛΛn däi sii hõor hamach k'aigba nΛm gaaimua hagjö t'ärp'oo haajem k'ΛΛnpa bëewi maar haig hääbam mes gaai hohood haichëjim.

¹¹ Mag hoobaawai, Moiseeu p'ä pñatarr wajapcha hñark'aajem k'ΛΛnjä haig narr haawai, jürr mag maach chi Jesús dñicha wënärraajerr k'ΛΛnagta, — Jäga jäg pñaar maestro sii dëbpaar jëeumien däi pekau pöm sñsidam k'ΛΛnpata hääba t'ach k'ö sii? ha jëeuierram.

¹² Pari hamau mag jëeubaichëm hich Jesuujä hür sñerr haawai hamag magjim:

—Chi k'ä monak'a nΛm k'ΛΛnau chan doctor higba haajem; mor masi nΛm k'ΛΛnauta doctor hiigjem hajim hamag.

¹³ Maimua magjim hïchab:

—Wajap'a k'ñirjunaa Hëwandam hiek p'ä sim gaaim mua jawaagpam k'ap habat. Chi p'ä sim

hiek gaai Hēwandamau mag sim: “Muan pāragan sīi nemchaainta k'ēchnaa mārlag jēeu nān haju k'āai, pāach k'apeenta hārcha dau haug k'aug paraa hapim k'ōsi chirām” ha simgui hajim Jesuu. Maguata muajā ham pekau pōm nāmjā higba, ham dāi t'ach k'ō chirāmgui hajim. Mā chan bālārjā pekau chuk'u wajap'a k'it'ēem haajem k'ān jāraanjā bēeba, mān hōor pekau pōoma k'it'ēem k'ān peerdā hawaanta bēejimgui hajim, k'īrjug hiiur haumk'īir. Maguata mag hōor pekau pōm nāmjā higba, ham dāi t'ach k'ō chirabahab hajim, hamjā Hēwandam dēnk'a hawaag.

¿K'ant'ee t'ach k'ōba sark'aju haai nā?
(Mr 2:18-22; Lc 5:33-39)

14 Maimua ya hōbēr p'ōbaadēm hee, Juan chi hōor pōr choomie dāi wēnārraajerr k'ān bēewia Jesuug jēuchējierram:

—Jāgwi maar maimua fariseonaanjā hagjō Hēwandamag jēeu k'ēwaag hāiba sark'aajemta, pā k'apeenta sark'aba haajemma? haichējierram hirig.

15 Magbaa Jesuu hamag magjim:

—Pārau k'īrjuawai juu pār nām haig hōor t'ārk'ālitarr hōk'īrjuu t'ach k'ōba naaju haai nā chi juu pār sim woun ham dāi sim haig? hajim hamag. Magnaa hichdēupai, Hich hagjōta nāmgui hajim mā k'apeenjā. Ham hōk'īrjuu hajuun, mā ham jaaijō ham dāi chitām pār hat'am hed gayan chadau hamach k'īrauta sark'awia hīchab ham t'achjā k'ōba nāisip haju, gaai machgau. Mamā mālgwaiwe chan ham sark'aju k'aba nāmgui hajim, hagt'a mā ham dāi chiraawai.

16 Pāadē k'īirjubat. Pāran chadcha pāach jōoinau jaaujerrjō t'ach k'öba sark'a nám. Mam̄l pārau jāg mua hiek hiiur jaau chiramjā k'ōsinaa hagjō warrgarm k'īirjug chi jōoijā hagt'a k'ōsi wēnərrəmən, magan mag k'īirjukan sūi put hiiur hauwia jūrr k'ajūa jōoi gaai p'ēek'abarmjöta sīsimgui hajim. Häbmua k'āijā put hiiur k'ajūa jōoi gaai p'ēek'ak'iin, mag put hiiur hi pāchdlaadaemua chi k'a sim hee t'arrdlaadaeeu, warag hich warr sīerr k'āaijā nem wāg sīsijugui hajim hamag. Magua chi m̄l hiek hāk'a simua chan m̄g hiek hiiur mua jaau chitamjā hāk'anaa pōd hamach jōoin hijā hagjō hārk'aju k'aba simgui hajim, chi Jesús garmua.

17 M̄g m̄l hiek hāk'a námən vino nemhēu hiiur hee plajemjöta simgui hajim. Pārau k'ap'Λ nám, vino hōrr pōd nemhēu jōoi ya chi plajem hee plju k'aba sim. Mag plk'iin, chi vino hōrr hachpabaadeewai, chi nemhēu jōoiraa sīewai, hāwatba jēgdlaadaee, chi vinojā hārbaadēm dāi chi nemhēujā ya tag serbiiba sīsijugui hajim. Maguata vino hōrran hagjō nemhēu hiiur heeta plajem; maagwai nemhēujā jēgdla, chi vinojā hārbamgui hajim, mag hichig jēeuchētarr k'Λnag.

*Jairo k'a, maimua hāli hābmua Jesús k'ajūa
gaapai partarr*

(Mr 5:21-43; Lc 8:40-56)

18 Mag Jesús hagt'a Juan pōr choomieu hōor pāitarr dāi hiyāl dānám hee, maach meeun heem judío hāb chi pōrk'a sim bēewi sūi hi k'īirp'ee kanieu p'ōbk'abachējim. Mag p'ōbk'achēwi hirig chaigpamamua, —Chaigpai m̄l k'adam chugpajimgui hajim. Pari pua m̄l di haar manaa hi gaai

p̄rimak'iin, mua k'ap'Λ chirλmgui hajim, pua deeu hi hiiu hauju.

19 Magbaawai Jesú斯 p'iidλwi petaawai maach chi k'apeenjā hi d̄xi w̄etjim.

20-21 Pari mag w̄etum hee, h̄ll̄i h̄ab p'ōmieu bar sim b̄ewi meraa h̄ēugarmua hi k'ajūa hi gaai p̄larchējim, hich hödegpai "Nau hi k'ajūa gaai p̄rbarmuapai m̄a monaauju" ha k'īirjuwia. Hich mag h̄ll̄i doce años mag p'ōmie d̄xi s̄lejim, b̄ll̄rjā chugpaa k'augba.

22 Pari mag hich gaai p̄rbaichēmjā k'ap'Λ s̄lerr haawai hich chi Jesuu hirig hewag p'ΛΛrba hoonaa, —Hoob chigaa ham; mua p̄ch monaauju k'ap'Λ m̄a gaai p̄larchētarr gaaimua, h̄äu p̄ monaauwi peerdλjā peerdλ h̄lisibahab hajim chi h̄ll̄irag.

Mag, chadcha Jesuu magbarm b̄ärre mag h̄ll̄i monaau s̄sijim.

23 Maimuan chad warag h̄erēubaadëwi, chi binaandam wai narr di haar barwi hooimaawai, hök'īirjuu n̄am hiek'au s̄i h̄errsirpa j̄eb t'Λn̄am d̄xi gaai machgau b̄iep sereu t'Λn̄amta hooimajim, hamach hi harr haawai.

24 Magbaawai hamag, —¿K'ant'eeta jāg t'Λn̄ama? Chaai meeба s̄iita k'āi s̄iebahab hajim. Magnaa, Jöpcha dawag h̄erēubaadët hajim hamag.

Pari hirua mag hiek'a sim h̄ürwia haig t'Λnarr k'ΛΛnau warag hi wau hiek'a naajim.

25 Maimua h̄oor t'um dawag höbeerk'ap̄l̄iwia, chi binaandam haar dubwi, hi juadam gaai p̄rbaimaawai warag d̄xi p̄r p'iidλbaadëjim.

26 Mag hirua chaai p'iriu hautarran hich hag durr hee warp'am magweta b̄i jōsijim.

Dau k'̄su k'it'ëe harr k'ɻn numí Jesuu dau mon-aautarr

²⁷ Mag Jairo k'a deeu hiiu hauwia petaau, dau k'̄su k'it'ëem k'ɻnta numí hi hēudee hähäag wëtjim. Mag hähäak'amua, —Jesús, pɻlta rey David k'achitarr hag chaain hewagam k'ɻn Hiewaa marau nʌ narr; maar hapdurrum maar dau haug k'augbahur haajeejim, hamach dau monaaupääin bëemk'̄ir.

²⁸ Pari Jesús warag hich jëer s̄ierr diig majim. Pari magamjā p̄aabaa hi hēudee wëtwi, hich haar bardatk'abaimaawaita, hamag, —¿Pārau k'̄irjuawai mua chadcha p̄aar dau monaaupäiju chirá? ha jëeujim.

Magbaawai hamachdëu, —Hëera, marau k'ap'ɻ n̄mgui hajierram, chadcha pua maar dau monaauju.

²⁹ Magbaawai Jesuu ham dau hëu haait'ɻ haait'ɻnaa, —Mua p̄ach dau monaaupäijuuta p̄achdëu k'̄irju narr haawai chadcha p̄aar dau monaaupäik'imgui hajim hamag.

³⁰ Mag chadcha hirua magbarm bärre hamach numwe s̄ii daujā wajapp'a hap'öbaadëjim. Maimua Jesuu hamag bñljā bit'urgam k'ɻnag jaaupibajim mag hamach dau monaaubarm.

³¹ Pari magtarpta, s̄ii haigmua höbér p'öbaadëwi hich mag durr heepain hamach wënarrampierr jaaumajierram hanaabá, jäga Jesuu ham dau monaaují.

Woun hāb pöd hiek'aba k'itarpta Jesuu hiek'apitarr

³² Mag dau k'̄su k'it'ëe harr k'ɻn Jesús haig naawi daau paauk'abaadëm hee, jūrr woun hāb

pöd hiek'aba k'it_Λmta hi haig haibëejierram. Ma pör bënmie paraa sïejim, dösät bën.

³³ Mag hich haig waipierrwai mag bënja Jesuu jëu werbajim. Magbaa mag meu meraa sïerrta nem meu höp'ërg hich m_Λg hiek'a sïsijim. Magbarm hoowi hõor dauderraan n_Λm hiek'au, "Keena, m_Λig Israel durr chan maach hee hag na maadëu m_Λg hooba haajerr hïsta chadcha maadëu m_Λg hoo n_Λmwai" haajeejim jûrram k'_Λnau.

³⁴ Pari bit'urgam k'_Λnau sïi mag durrum hee, jûrr fariseonaananau warag ham hichaaur, "Jä sïi dösätnaan pör d_Λi k'apeerk'a sïewaita hag juapaauta hirua jäg hõor mor heem mepeenjä dau daau j_Λrk'_Λi sïebahab" haajeejim.

Hëwandam hiin jaauju pöoma t'_Λn_Λm; mat_Λ chi jaauju k'_Λnta chuk'um

³⁵ Jesús p'öbörpierr n_Λrramua didam k'apan k'aba k'ëk'ëd_Λm heem magwe p'_Λrd_Λ n_Λrraajeejim. Mag n_Λrramua Hëwandam hiek jaaujem deg dubwi maach peerdlajem hiek jaauamamua, "Hëwandamta maach t'umaam k'_Λn Pörk'aim_Λ sim; magua hirigta hidëu pääch t'äar hajaug paapibat" ha jaaujeejim. Mag n_Λm d_Λi hïchab hõor k'amor machagjä k'irpierr monaaumaajeejim, k'a mamachdögpa.

³⁶ Mag n_Λrramua sïi hõor pöoma oveja chaaindamta chi t'_Λajä chuk'u sïi dau hap'_Λ parhoob haaid_Λ t'_Λn_Λmjö hoobaawai, ham dau haug k'augwi,

³⁷ maar hich k'apeenagta, —Chadcha Hëwandam hi jaau n_Λm_Λn, arrozdö pöm p'ur wëjömjöta

p'idag pöoma simgui hajim. Mag simta chi jaau wëñrraju k'lan chan k'apan k'abata durrum.

³⁸ Magua muan pāragan Hēwandamag jéeubat ha chiramgui hajim, warag hich hi jaauju k'lan k'apan jöp'ëecha hich hi jawaan pāimk'ir.

10

Jesuu hich dxi hogdaba wëñrramk'ir doce jar hautarr

(*Mr 3:13-19; Lc 6:12-16*)

¹ Biek hăb Jesuu maach hich k'apeen doce hich däicha hogdaba wëñrraju k'lan hich haig t'ärk'a hauwi maachta mepeen k'ääijä jua t'eeg härcha hapijim, bën hõor mor hee sisiðamjä maach jua jampiba jar wérpnaa, haunaanjä hamach k'amor machagpierr monaaunaa, sii pa mamachdögä monaaumamk'ir.

² Mag maach hich hiek jaaumk'ir hichdëucha doce jar hautarr k'lan mak'lan hajim:

Simón, (hichpai Pedro ha t'älrijem);

Andrés, chi Simón heeum;

Santiago, jöoi Zebedeo hiewaa, (hichpai hĩchab Jacobo haajem);

Juan, hagjö jöoi Zebedeo hiewaa, Santiago heeum;

³ Felipe,

Bartolomé,

Tomás,

Mateo, gobierno dëbpaar jéeumie harr, (hajapcharan machma, machpai hĩchab Leví haajem);

Santiago, jöoi Alfeo hiewaa, (hichpai hĩchab Jacobo haajem);

Tadeo, hichpai hĩchab Lebeo ha t'älrijem;

⁴ Simón, celotenaan hee sierr; maimua

Judas Iscariote.

Maagwai maadëu k'ap'Λ chirarr hak'iin, hiin mag Judas Iscarioteeuta t'et'em k'ΛΛnag Jesús pΛr deeju hajima, hi t'õomk'ñir.

*Mag doce hichdëu jΛr hauwi päitarr k'ΛΛn
(Mr 6:7-13; Lc 9:1-6)*

5 Mak'ΛΛn doce hich Jesuucha jΛr hautarr k'ΛΛnta hichdëucha päijim. Pari mag maar päyaagpamua marag, judionaan k'abam k'ΛΛn hee chan wëtpiba, ni Samaria durram p'öbör heejä wëtpiba jaaujim.

6 —Magju k'āai maach judionaan hee Hēwandam hiek hæk'abagau oveja pap chuk'u hok'oo wënΛrrΛmjö t'ΛnΛm k'ΛΛn heeta hërëubaadët hajim.

7 Mag wënΛrrΛmuua hamag, “Hēwandamta t'umaam k'ΛΛn Pörk'aimΛ sim; pääar peerdΛju k'ai, hirigta hädΛraa pääch Pörk'apibat” ha jaaupetat hajim marag.

8 Magnaa haaunaanjä monaaunaa, kokobé bënëu s̄isidΛmjä monaaunaa, hōor chi meemjä deeu p'iriu haunaa, hōor mor heem bënjä jēu wérpetat. Pärag magamk'ñir mua mΛch juapá s̄ii parta dee chirΛm haawai päächdëu hōor däi mag nΛm paanjä hoob jéeumiet hajim marag.

9 Mag jajawagmamua, 'Hoob hagΛmuua nem përk'oog hawi p'atk'on k'āijä harrmiet.

10 Ni k'Λd järr t'ach k'oogjä hoob p'iejäb harrmiet hajim. K'ajüajä pääch mor gaaim hap-pai harrwi zapatjä päächdëu jüa nΛm happaita hat'aadët. Bordonjä chuk'u hich jäg hërëubaadët hajim. Mua pärag mag chirΛmΛ, päächdëu ham däi wajap'a nΛm k'ΛΛn hōraupai hagjö päärau nem

higbarmjā k'ap naaju haawaita bñlrjā nem harrpiba chirñmgui hajim.

11 P'öbör hee pääch dubimaawai, wa sii didam k'apan k'abam haig k'äijä pääch barimaawai, k'ap haag nacha jëeu hoobat, k'ai di haigta pääch jëerimaju haai nñ ha k'ap haag. Mag pääch jëerbaimam degpai naawia hérëubaadët ha jaaumajim, sii parhoob dipierr k'äi wënlrraba.

12 Mag pääch jëerimaju di haig barimaawaijä wajap'a saludaabat hajim chi di k'nn dñi.

13 Chadcha hamau mag pääar hamach haig jëerpimñ, pääch Hëwandam dñi k'õinaa wënlrramjö hamachjä hi dñi k'õinaa naaju. Magbam chan hamachta warag Hëwandam dñi k'õinaa hajujä k'augba nnisiju.

14 Maagwai pääch hamach haig barpiba ni sii pääch hiekpajä hûrmap'a habaawai mag di haigmua wa mag p'öbör heemua k'äijä hérëubaadët hajim. Mamñ mag wëtaagpamuajä warre hamach dak'ñirwe pääch bñ gaaim jëb hñlrp'ë hñlrp'ënaa hamag, "Päächdëu jäg hûrba habarm gaaimuia Hëwandam dñita k'ñir k'ap habat" ha hiek'awia hérëubaadët hajim.

15 Mñ cha hiek'a chirñm hiek'au, mag hamau pääar higba, ni pääar hiekjä hûrmap'a habarm jûrran warrgar Hëwandamau Sodomapien dñi maimua Gomorrapien dñi hatarr k'äajä ham gaaai hat'uuchata burrju ha jaaumajim hich Jesuu maachigcha.

Mag hichdëu päitarr k'nn p'it'urg wauju jaattarr

16 Mag maar päyaagpamua hīchab marag magjim: 'Mua chadcha pāar p̄i chirʌm, pari mʌ hiek hūrbat hajim: Pāran sīi oveja chaaindam k'um nem t'ʌnʌm hee plak'ʌlībap̄imjöta habarm, hōor k'aibagk'am heeta wēnʌrraju haawai. Magua, mʌch himeerba muan pāragan, k'īirjug k'aug hichk'umjöta habat ha chirʌm. Mag naab mama hīchab k'īir machag chuk'u duburdamjö habat hajim.

17 K'īir k'ap'ʌ wēnʌrrat'ʌ. Pāran hōrau p̄r harriwi Hēwandam hiek jaaujem degam chi t'et'emnaanag deebaimap haju. Magbaa hamau pāar waјā wʌmaju.

18 Mʌ gaaimua pāar k'aibag waumk'īir, hōrau pāar gobernadornaan haarjā harrnaa reinaan haarjā haharr haju. Pari mag chi t'et'emnaan haar pāach harrwai, hāu pārau hamag hūrmk'īir mʌ jaaunaa sīi judionaan k'abam k'ʌnagjā mʌ jaaujurau.

19 Pari mag chi t'et'emnaanag pāach p̄r deewaijā hoop pāach kōit pāachdēupai hiek'aju k'īirjuwia hag nawe, "¿Mʌ k'an hata hiek'ajuwa?" ha k'īirjumiet hajim, ya pāar hiek'aagpaawai hich Hēwandamauta hichdēu k'ap pārag hiek'apiju haawai.

20 Mua pārag mag chirʌmʌn, pāar Haai hāgt'ar sim hag Hak'arauta pārag hiek'amk'īir k'īirjug deedu haawaita mag chirʌmgui hajim.

21 'Mag jarān wir haig k'od hābam k'ʌnajā chi hāk'aba sim garmua hāu mʌ hiek hāk'a k'ērʌm t'et'emnaanag jaaup̄imajugui hajim, hich k'odpai wir haig t'ōomk'īir. Hamach dēnnaanjā hagjō mʌ gaaimua t'ōomk'īir t'et'emnaanag jaaup̄imajugui

chi dënnaanaaujā hich hagjö haju hamach chaain däi wir haig.

22 MΛ gaaimua t'umaam k'ΛΛnau pāar hoomapp'a haju, pari hōrau pāach däi mag nΛmjā magΛm hiek higba warag Hēwandum däita hubΛnaa hich gaaí magΛm dichpi hat'amΛn, häu peerdΛwi hāgt'archa höbērjugui hajim.

23 Pāach nΛm p'öbör hee pāach t'et pΛrbaihee jūrr deeum p'öbörög hērēupetat. Mag wēnΛrrΛmua mΛg Israel durr p'öbör k'apan nΛnΛidΛm hee dΛrju jΛr wēnΛrrawiajā, pārau p'öbör t'um p'ΛΛrpΛjju nawe mΛch chi Hemk'ooi Hiewaa deeu pāar hee chiraichējugui hajim, magbarm haigmua Hēwandumta hōor t'āar hee chi Pörk'aju haai sim k'ap hapieg.

24 'Mag pāach dau hap'ΛΛ haju hanΛm hūurwaijā hoob jāgderra hamiet hajim. Pārau k'ap'Λ nΛmgui hajim, heeu nem k'aug simua chan hich maestro k'āai hatcha nem k'aug k'aba, ni sīi chik'am chogk'a simjā hich patrón k'āai hārpai k'aba sīejem.

25 Magua, hāb k'āijā chadcha hich maestroou jaau simjöta nΛrrΛm k'ai, magan chi maestro däi haajemjö haju hi däijā. Jāga chi patrón jöoi dau hāauk'a nΛm hee chi chognaanta daupii habarju. Maguama, mΛch pāar Pörk'a chirΛmΛg hōrau mΛn meepen pör Beelzebū däita chirΛm ha hiek'aajewai pārag chará hamau hat'uucha k'aigba hiek'ajugui ha jaaumajim maachigcha.

*K'aita hök'ö haju haai nΛ
(Lc 12:2-7)*

26 'MΛg jēb gaaí maach wounaan hāba t'ΛnΛm k'ΛΛn hoob högk'amiet, pāach t'ōoju k'īirjuwia.

Hamaun mλig heegar hamachdēu pāar dāi mag k'aigbanaa parhooba k'ãijã hiek'abarmjā sī hich mag k'ir hok'oojupii haju. Mamλ magtarr hiek'an mλg hatag paawai Hēwandamau deeu heeupemjō hēudλ hauwia t'umaam k'λnag hūrpijugui hajim.

27 Mag pāar dau hap'λ hajujā chadcha hīs mua meraamjōta jaau chirλm, maach happai. Mamλ pāach peerdlajem hiek pāachig jaaujem chan hik'λa jaauba, t'etta jaaupetat hajim, t'umaam k'λnag hūrmk'ir, mag chi hūr nλm k'λnau pāach dāi k'aigba hajujā k'irjuba.

28 Hamau pāar chi hārlamλn chadcha t'ōju hawiajā t'ōju; pari pāar hak'aar chan pōd t'ō haubam. Maglλm k'λn hoob högk'amiet hajim. Magarrau högk'aju hawiajā pāach chi hārlmjā t'ōwia pāach hak'aarjā k'īmie durr hich mag sīerramk'ir barpāyaaggā juu t'eeg simλn chadau, chadcha hök'ö habat hajim, Hēwandam higwi.

29 Pārau k'ap'λ nλm, nemchaaindam par herraam gaai pēr haaujem. Pari mag baleebamjō k'it'ee hab mamλ, maach Haai hāgt'ar chiraaje-mua t'ōpibam haig chan hābjā t'ōba haajemgui hajim.

30 Maglλm pāar chará nemchaain k'ãaijā hārcha balee naawai pāarta hirua wajapcha t'λa wai sīejem. Hichdēun pāar pōrbā k'apanagjā k'app'λ wai sīejem.

31 Magua, hoob hatcha pāach k'irjumiet; pāarta nemchaain k'ãaijā hārcha balee naabahab hajim.

*Meerba Jesú斯 dēn hamλn hichdēujā hamjā hi dēnēu haju
(Lc 12:8-9)*

32 'Hāb k'āijā mΛ higar sīewai hōor dak'īirjā meerba mΛ hiek hāk'aajem ha jaau sim wounan, muajā hīchab mΛch Haai hāgt'ar sim dak'īir, "Jāan chadcha mΛ garmΛu" hajugui hajim.

33 MamΛ jūrr hābmua k'āijā hōor dak'īir mΛ higwi "MΛ chan hi higarm k'abam" ha sim wounan, muajā hīchab mΛch Haai hāgt'ar sim dak'īir, "Jā chan mΛ dēn k'abam, mua hi k'augba chitΛm" ha hiek'aju hajim.

Chi chaairaujā hich dēnnaan higar k'aba haju jaautarr

(Lc 12:51-53; 14:26-27)

34 'Hoob pārāu, mΛnn sīi mΛg durr gaai hōor k'ōinaa bibigagjā chuk'u hapietga bēejim hamiet. MΛ chan pāar k'ōinaa hapiet k'aba, warag hiek p'it'urg hapietjota bēejimgui hajim hich Jesuu.

35 MΛ mΛig mΛg durr gaai bēetarran, mΛch hiek gaaimua chaain chi hemk'ooinjā hamach haai dāi k'aigba, chi hΛlinaujā hamach hād dāi k'aigba maimua chi hāignaanjā hamach p'aauhūan dāi k'aigba jūrr chik'am hichaaur haadēp'Λm gaaimua hiek p'it'urg hapietga bēejimgui hajim.

36 Wajapcharan deeum k'ΛΛnjā k'aba, dich wir haiguim k'ΛΛnpaita k'a huk'ur t'Λnaajugui hajim, hiwiir hābmua mΛ hiek hāk'amap'a haadēp'Λm gaaimua.

37 'Hābmua k'āijā hārcha hich haaita mΛ k'āai k'ōsi wa hich hād k'āijā mΛ k'āaijā hārcha k'ōsi sim chan magan mag woun chan mΛ dēn haju k'aba simgui hajim. Wa magba mΛnta hārcha k'ōsi haju k'āai, hich hiewaa wa hich k'a k'āijā hārcha k'ōsi

wai sim wounjā mΛ dēn haju k'aba simgui hajim hīchab.

³⁸ Chi mΛ dāi nərram k'ōsi simuan warre hich p'it'urg hau nərrajujā k'ap'Λ haju haai sim, mΛ gaaimua chik'amnau hich t'ōju k'ap'Λ hawiajā hich mag mΛ bā hogdΛba nərraju haawai. Mag hāwatbaju chan parta hidēu k'ōs mΛ dāi sim ha hiek'ajugui hajim.

³⁹ Har mΛ gaaimua bāΛrjā p'it'urg haumap'a sim chan meem hedjā hāgt'ar höbērbam. MamΛ har mua nem jaau chirΛm waum k'ōchgau wa mΛ gaaimua k'āijā dau hap'ΛΛ habarmΛn chadau hāgt'archa höbērjugui ha jaaujim maachigcha.

Regalo deeju

(Mr 9:41)

⁴⁰ Mag hiek'ak'agmamua marag, 'Pāar mΛ hiek jaau wēnΛrram haig, hōrau hāuta pāar hamach haig baarpinaa pāar hiek hūr nΛmΛn magan mΛpata hīchab hādΛΛr hamach haig barpi nΛmgui hajim, muata pāar pāi chiraawai. Mag hamau mΛjā hamach haig barpi nΛm haig, hich chi mΛ pāitarr Jōoipata barpi nΛmgui hajim, mΛchjā hichdēuta pāitarr haawai.

⁴¹ Hēwandamau hich hiek jaaumk'īir jΛr hauwi pāitarrta hāu hamach haig hau nΛm k'ΛΛn dāin, mag hichdēu pāi sim dāi hajap'a habarmjō haju ham dāijā; maimua sīi woun wajap'am k'āijā hagjō hamach haig haumΛn, hi dāi hajap'a harrjō hajugui hajim hīchab ham dāijā.

⁴² Maimua hābmua k'āijā mΛg mΛ hiek hāk'awi mΛ hiek jaau durrum k'ΛΛn hamach haig barimaawai nemdam bārΛΛm k'āijā deem k'ōsi deemΛn, magtarr paar hagjō hīchab Hēwandamau

hirig nem wajap'am deeb k'aba deejugui ha jaaumajim.

11

*Juan chi hőor pör choomieu hich k'apeen pāitarr
(Lc 7:18-35)*

¹ Mag maach doce hich däi hogdaba wënrraajerr k'lanag mag nem jaaudubwi, wëtpi jaaubaawai, maar wëtjim. Magbaawai jürr hich deeum p'öbor nñnidamag petajim, hich hag durr heepai, mamaam k'lanagjä hagjö maach peerdajem hiek jawaag.

² Hich maagwai Juanau cárcel deg simua Cristoou nem wau nñrram hür sñejim haajem. Magbaawai hich k'apeen heem hääur k'lan hich haig t'ärk'a hauwi chi Jesús haar pñijim haajem,

³ hi haar mawi, hiita chadcha hich Hëwandam hi jaaumienau jaauwai Hëwandamau pñiju jaaujerrá wa har k'abam k'ai hich jäg nñag ha k'ap jéeumk'iir.

⁴ Mag bëewi, chadcha hichig jëebaicheewai, hich Jesuu hamag, —Hërëubaadëwi Juanag jaaubaimat hajim hanam, pñaach jñgñucha hürnaa pñaach daúacha mñg hoobarm.

⁵ Hirig, “Dau k'augba k'ëk'ëd harr k'lan dau wajap'a t'lanam” habat. “Bä wëda wëda sñsid harr k'lanjä ya wajap'a nñrrjëem. Kach k'ñsu sñsid harr k'lanjä wajap'a hür sñsidam. Chi meem harr k'lanjä deeu hiiu nñrrjëem, maimua hap'lam k'lanagjä hñchab hőor peerdajem hiek jaau chiram” ha jaaubaimat hajim.

⁶ Magnaa hñchab hirig, “Chi mñ hiek hñk'awi hogdaba mñ gaai hñk'a chiram wounan honee

hich mag chitaju ha jaaubaimat” hajim han^λm,
mag hichig jëeuwimarr k'^λnag.

⁷ Mag chi Juan k'apeen hich haig naawi deeu
hërëubaadeewai, hich haig narr k'^λnagta Juan
higwi hiek'amamua hamag magjim han^λm:

—Pārau Jordán higaau woun Hēwandam hi jaau
n^λrr^λm hoon weetwai, ¿sīi woun hiek t'eeg chuk'u
p'^ūchoomaar sōsōii jūurba hahau haajemjök'amt
hoon wētjierrá? Mag^λm woun k'abajim.

⁸ Magan, ¿k'anim wounta hoon wētjīma? hajim
han^λm hamag. ¿Woun k'ajūa wajap'a jūa simta
hoojupii hawi hoon wētjierrá? Pārau k'ap'^λ n^λmgui
hajim han^λm, k'ajūa wajap'a jūajem k'^λnan sīi
p'^ōbōr hee di hooim^λm heeta naajem, reinaan d^λi
hāba.

⁹ Mam^λ pārau magjömta hooimabajierram.
Pārau hooimatarran woun hāb Hēwandam hi jaau
n^λrr^λm hajim. Mam^λ pāadē hūrbat: Juan chan
warrgar Hēwandam hi jaaujerr k'^λnjöpai k'aba,
ham k'^āaijā hārpaita simgui hajim hanaabá.

¹⁰ Hi higwia Hēwandamau hich hi jaau mienag
warrgarwe hich hiek p'^āpitarr gaai jaauwai,
Jāata hirua m^λ na p^āiju hajim, hichdēuta m^λ na m^λ
maju hee hōrag jaau peetwai t'umaam
k'^λnau m^λ hiek hūrm k'^ōsi sīi m^λ n^λ
(Mal. 3:1)

¹¹ 'Magua, mua pārag m^λch himeerba jaau
chir^λmgui hajim han^λm hich Jesuu: Warrgar
Hēwandam hi jaaujerr k'^λn heejā Juan chi hōor pōr
choomie k'^āai hār^λchararam chan hābjā chuk'u hā-
jim. Mama chi m^λ hiek hūrwia, mua nem waubar-
mjā k'ap'^λnaa, Hēwandamta hich t'^āar hee hau sim
wounan chadau, maadēu nem higba k'itawiajā,

Juan k'āyau k'apcha hajugui hajim hanam, jāga Hēwandam hichdēu hōor peerdā hat'am t'āar hee s̄leicheejē.

12 Mag jaaumamua, 'Pārag jaauk'imgui hajim hanam: Juan s̄isierr haigmua hīs hewagjā chadcha hōor pōm Hēwandamagta hamach t'āar hajaug paapinaa hamach Pörk'a haum k'ōchk'a t'ānām. Pari hamau mag hēk'a durrum dāi hīchab chi t'et'em k'ānau jūrr k'ajap'am nemjō mag Hēwandam hamach Pörk'a hauju hiekta warre chugpaaplāju hēk'ajem.

13 Warrgar Hēwandam hi jaaujerr k'ānau jaaujerr hiek dāi Moiseeu ley p'ā p̄atarran, sī Juan bēe nām hora Hēwandamauta mag hōor t'āar hajaug paanaa ham Pörk'aan bēeju k'ap jawaag hajim. Magtarr haawai Juan bēewi jaauchētarran mag warrgarwe mā higwi hamau jaaujerrjō haadēm hajim.

14 Maagwai mag hi hiek hāk'am k'ōsi nām k'ānau k'ap'ā hajugui hajim hanam, Juanan warrgarm profeta Elías haajerr bēeju jaaujerr kōit p̄iwiata jāg nārrajim.

15 Magnaa hich Jesuupai, 'Keena, jāg hārānnaa cha mua jaau chirām wajap'a hūrbat hajim hanam.

16 Mag hiek'ak'agmamua, maach Pör Jesuu haig narr k'ānag, 'Mua pārag jaauk'imgui hajim hanam, pāar jāga nām habarí. Magnaa, Pāar har Juan hisegwi mājā hiseg nām k'ānan, chaain jemk'a nāmuhamach k'apeen dāi k'īir haup'öbaadēmjōta nāmgui hajim hanam. Warm k'ān garmua, "Maar dāi karris sir nām gaai honee jemk'abahut" haawaijā jemk'amap'a nām.

17 Maimua jūrr, “Magan sīi hök'īirjuu hōor mee wai nām haiguimjō hohood habat” haawaijā magjā k'ōchk'aba nāmgui hajim hanām. Paarjā magta naawai, ¿k'aní k'ōsi nāmma? hajim hanām.

18 Pāar hee Juan chi hōor pōr choomie nārraajeewai hirua Hēwandamag jēwaag sark'aajeejim, hajap t'ach k'öba. Magām vino chará bālrjā dōbajim. Mamā mag hoowi pārau, “Jāan mepeer dāi k'apeerk'a sīewaita sīi hich jāg haai t'ach k'öba nārraajem” ha hiek'aajem pārau.

19 Mamā hīs māch chi Hemk'ooi Hiewaa chaar bēewi, pāach dāi parhooba t'achdamjā k'önaa vinodampa dō k'itaawai, jūrr magjā k'ōchk'aba warag pārau mā hēugar, t'ach bipöm k'önaa vino pigjā chitām haajem. Magnaa gobierno dēbpaar jēeu nāmuu hōor k'ūguurjem k'ān dāijā k'apeerk'anaa pekau pōm sīsidām k'ān dāipa k'apeerk'a chitām ha hiek'aajerramgui hajim hanām, mājā hiseg nām hiek'au. Pari har chi Hēwandamau k'īirjug deetarraucha k'īirju nām k'ānnau chan magba, hamau chadcha k'ap'ā nām, chijā k'ānta hich Hēwandamaucha pāitarr k'ān hagā ha hiek'amajim haajem.

*Jesuu hich nārraajerr p'öbör higwia hiek'atarr
(Lc 10:13-15)*

20 Jesuu hoowai hirua hārcha hag na hōrau nem hooba haajem nem waumatarr p'öbör heem k'ānnauta bālrjā Hēwandam higba ni hi hiekjā hāk'aba naajim hanaabá. Magbaawai k'īesir hiek'amamua mak'ān p'öbör heem k'ān higwiata magjim hanām:

21 —¡Hëh, hapdurr, Corazinpien! ¡Hëh, hapdurr, Betsaidapienjä hagjö, Hëwandamau ham hi hagk'am hed! Ham hee nem hooba haajem nem wau nəmua Hëwandamau hich juapá hoopitarr Tiro p'öbör heeta wa Sidón p'öbör hee k'āijä wautarr hamuan, nawe hamau hamach k'īirjug k'aigbam hisegwi sərk'ak'amgui hajim hanəm. Magtarr hamuan hamau t'eerju t'eerwia, hñr jupnaa, putiu pör börrnaa, k'oopa nəm k'ʌn sərk'aajemjö sərk'ak'am. Mag nəmua hamau hamach mor häsie hewag k'īirjuwia Hëwandamag jéeuk'am, hamach k'aibag chugpamk'īir.

22 Pari cha mə hiek'a chirəm hiek'au Hëwandamau məg durr hi hagk'am hed Corazinpienta Betsaidapien dəi hirua ham gaai masiicha wauplajugui hajim hanəm, Tiropien dəi Sidonpien k'āaijä, hamachdēu hūrtarrta hæk'aba harr gaaimua.

23 Maagwai Capernaumpien higwiajäh, ¿k'an habarju? hajim hanəm. Magnaa hichdēupai, ¡Hëh! Hamaun hamach t'ö nəmgui hajim hanəm, hamachta chi wäjääun hawia. Hamaun hãgt'ar paauk'abaimajä hamachta chi pörnaan k'ajupii nəm. Mamə jãk'ʌn chan Hëwandamau hich haar höbeerpiba, k'īmie durrta warag bark'ʌliplajugui hiek'amajim haajem. Sodoma p'öbör heeta jāg pāar hee hōrau hooba haajem nem waumatarr wautarr hamuan, jāg p'öbör hagt'a s̄ierrak'am, Hëwandam hiek hæk'atarr gaaimua.

24 Pari mə cha hiek'a chirəm hiek'au Hëwandamau məg durr hi hagk'am hed gaai, pāar gaaita Hëwandamau hat'uucha mas deejugui hajim hanəm, Sodomapien k'āaijä.

*Jesuu, “MΛ hiekta hëk'abat, mua pāar k'īir mee-upiju” ha hiek'atarr
(Lc 10:21-22)*

25 Hich mag jaar hīchab hich Jesuu hich Hayag jēeumamua, —Tata, mua pʌrlʌg hău hajim ha chirʌmgui hajim hanʌm, pʌchta hăgt'arm magwe nem t'um mʌg wějöm Pör haawai. MΛ honee chirʌmgui hajim hanʌm, hōor hamach k'īirjug k'aug t'owia, nem t'um k'ap'ʌm k'ap'ʌm haajem k'ʌʌnaujā hamach peerdʌju hiek k'augba harrta, jūrr pua k'īirjugdam meraa chaainjö k'it'ēem k'ʌʌnagta hău k'augpibaawai.

26 Chadcha puata nem wajap'a waaujem Tata, pʌchdēu juau ham dāi magju hatarr haawai hajim haajem mag jēeumamua.

27 Mag hich Hayag hău hajim hawia jūrr haig narr k'ʌʌnagta, 'Nem t'um mʌg t'ʌnʌmʌn mΛ Hayau mʌrlʌgta deejimgui hajim hanʌm. MamΛ hăbmuajā k'augba sim, k'ai hagá hi Hiewaa. Hăba hich mΛ Hayaupaita k'ap'ʌ sim, chadcha mΛ hi Chaairau. Mʌg nʌm haig hăbmuajā k'augba sim, k'ai hagá mΛ Haai. Hăba mʌch chi Chaairau-paita mʌch Haai k'ap'ʌ chitʌm. Bigaaum k'ʌʌnau k'ap'ʌ haju hawiajā, mʌchdēu hamag jaaubarm k'ʌʌnau-paita hīchab k'ap'ʌ haju haai nʌmgui hajim hanʌm.

28 Magua, muan pāragan, chadcha mΛ Haai k'ap ham k'ōsi nʌm k'ai, mΛ hiekta hëk'abat ha chirʌmgui hajim hanʌm. Pāach pekau pōmag k'ap'ʌnaa hök'īirjugau gaai machaaga nʌm k'ʌʌn, mʌlta pārau pāach t'āar hee haumʌn, muata pāar hök'īirjug meeupijugui hajim hanʌm.

29 Hidëu mərʌgta hʌdʌraa pāachig nem jaaupibat; muan hök'ar hit'ũuta jaaumaajem. Pārau mua jaau chirʌm hiperraata hamʌn, hää pāar k'ñir meeū nñisiju.

30 Mua nem jaau chirʌm chan hatcha p'it'urg haawai pārau pödbajöjom k'abam. Muan nem t'um pāachdëu pödju hayaam nemta jaaujemgui ha jaumajim haajem.

12

*Jesús k'apeenau jua hñajem hed trigo p'ierrtarr
(Mr 2:23-28; Lc 6:1-5)*

1 Hich mag jaar biek hääb jua hñi nñam hedcha maach hi däi wëñrraajerr k'ññn t'um hi hiek jaaut'urwia deeu hi däi narr haawai, hich Jesuu trigo p'ur wëjöm hee maar p'ë wai dichjim. Magbaawai maar hee hääaur k'ññnau chi bich t'ñrrëunaa, jua heepai sigt'ñnaa k'ö wëñrrajim.

2 Maig hñchab fariseonaanjä däi narr haawai mag hoowi hich Jesuugta, —Pñdë hoobá, jua hñi nñam hed haawai bñlrjä p'idk'aju k'aba nñmta, pñ k'apeenau jäg trigo p'iernaa k'ö wëñrram. ¿Pua chan k'augba hab, jägpai p'ierr nñmjä nem pöm heeu nñam däi hääba sim? hajierram hirig.

3 Magbaawaита jürr Jesuu hamag, —Mamñ ¿k'ani mñ k'apeenau k'aigba habar? hajim. ¿Magan pñrau chan Hëwandam hiek p'ä sim gaai t'ñlrwai hooba haajeeb, Daviu hich däi wëñrrarr k'ññn dñimua hamach jäsöö p'öbaadeewai Hëwandam hat'eem pan k'ötarr?

4 Mag pan parhoobam k'ññnau k'öju k'aba, hääba p'adnaanaupaita k'öju haai naajim. Mamñ pñrau k'ap'ñ nñm, jäga hirua Hëwandamag jëeujem deg

dubwi Hēwandam hat'eem pan nasād gaai p'ë sīerr hauwi k'ōjī. MamΛ mag k'ötarr paarjā Hēwandamau hi chig habajim.

⁵ ¿Wa pārau Moiseeu ley p'ā p̄atarr gaai t'ññrwai hooba haajēwa? Jua hññijem hed hawiajā p'adnaan Haai hi jēeujem deg p'idk'aawai pekau k'abam ha sim.

⁶ Mag Haai hi jēeujem deg p'idk'aju haai sim k'ai, ¿jāgwi mΛ mag Haai hi jēeujem di k'āaijā hich Jōiraucha pātarrauta sabarhed hawi mΛch k'apeenag trigo p'ierr k'öpi jaauju k'aba chirā?

⁷ Wajapcharan jāg Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaau sim pārau k'augbata naabahab, Hēwandamau hich hiek gaai “Nemchaain t'ðonaa mΛrΛg jēeuwai häu sīeb mamΛ, muan pāach k'apeenta hñrcha dau haug k'aug paraa hapim k'ōsi chirΛm” ha sim. Pārau hirua mag sim wajap'a k'ap'Λ naak'iin, jāg hōor hiekk'ōr chuk'um k'ΛΛndampa pārau k'aigba nΛm ha jaaubajugui hajim.

⁸ Maimua ham jāgdaar mag hiek'apxiwia deeu hichdēupai, 'MΛΛn Hēwandam Hiewaa Hemk'ooirau. Muata t'umaam k'ΛΛnag k'an nemta wauju haai nΛ wa wauju k'aba nΛ ha jaauju haai chirΛmgui hajim, jua hññijem hed hawiajā.

*Woun hāb jua j̄ser k'itarr Jesuu monaaup̄itarr
(Mr 3:1-6; Lc 6:6-11)*

⁹ Mag trigodö hee fariseonaan däi hijējēb sīewi petaau, haigmua dak'a maach meeun Hēwandam hiek jaaujem di sīerr hee dubimajim.

¹⁰ Mag Haai hi jaaujem deg woun hāb jua j̄ser k'itΛmjā sīejim. Hamach chi fariseonaanau Jesús hipeerdΛwi nem hagcha k'aba jaaubarm

gaaimua hi himeraa p_{ar} hauju hēk'aajerr haawai, juau hogt'om hirig, —Jua h_łl_łijem hed hawiajā, hōor mor masim k'_łłn monaauju haai sī? ha j_łeujierram.

11 Magbaawai hichdēu hamag magjim:

—Pāar m_łg n_łm haig pāar ovejadam dau hāb k'_łijā jēbdeg buudimaawai, ¿k'aíuta juua h_łl_łijem hed hawia jēu hawaan maba haajē? Mag sim, ¿pārau hoowai maach wounaanta nemchaain k'_łaijā h_łrcha balee naabá? hajim.

12 Mag sim haawai juua h_łl_łijem hed hawiajā hichiita muan hōor dau haug k'_łaugju haai n_łm ha chir_łm hajim hamag.

13 Magnaa hich Jesuupai chi woun mag juua j_łser k'itarragta, —Dayag juua h_łlabá hajim.

Magbaa chadcha juua h_łabaa juua monakk'a warm chi wajap'a s_łerr d_łi h_łaba s_łsijim.

14 Mam_ł juua h_łl_łijem hedta magbarm hoobaawai, haigmua hōberaau, chi fariseonaananau Jesūs t'_łopläyaag jāga hak'iina ha k'_łirju n_łisijim hanaabá.

Jesús higwia warrgarwe jaautarr

15 Mag hich t'_łopläiju k'_łirju p'_łobaadēm hich Jesuu k'_łaug hat'aawai hichta warag haigmua petajim. Mag hi petaawai hōor pōm d_łi hi hēudee wētjim. Jesuu mor masim k'_łłn t'_łum hich haig waibēe n_łm monaau_łäi maajeejim.

16 Mam_ł hichdēu mag hōor monaau simjā s_łi k'_łapanag hee parhooba hich jaaupiba haajeejim.

17 Pari magtarran, Hēwandam hi jaauemie jōoi Isaías k'ararrau hich Jesús higwia jaautarrjō

hamk'fir hajim. Chi Hēwandam hiek gaai hi higwia mag sim:

18 “Hachá sim mΛ chog” ha sim Hēwandamau, “mΛchdëu jΛr hautarr mΛchdëu k'ōsim.

Hi gaaimuata mΛ honee chirΛm.

Hi gaai, mua mΛch Hak'aarta p'ēs deeju.

Magbaawai hirua jaauju, jāga hōor mΛ dÄi wēnΛrraju haai nΛ.

19 Hí chan hōor dÄijā meeurraunaa k'īesir hijējēbjā haba, ni kaaijā hee hōor dÄi meeuk'arrjā chuk'u haju.

20 Mag hi päibarm chan hōor dau hap'ΛΛ k'it'ēem k'ΛΛn warag dau haug waupiegjā k'aba, ni hich hiek gaai hubΛ k'aba k'it'ēem k'ΛΛn hok'oopiegjā k'aba,

warag hich meebar maaaimua hōor hÄu peerdΛju hayaa hapiegta pÄiju.

21 Magbaawai durrpierram k'ΛΛnau hi higwia, ‘Jäguata chadcha hÄu maach peerdΛ hauju k'abahab' hajurau” ha sim Hēwandamau hich hiek gaai. *(Is. 42:1-4)*

Fariseonaan hiek meperauta Jesuug juapá dee sλejim haajem

(Mr 3:20-30; Lc 11:14-23; 12:10)

22 Biek hÄb woun hÄb dösät bënëu sim Jesúś haig haibëejierram. Mag woun hich hag bënëu meu meraanaa daujā k'īsu k'itajim. Mag hich haig haipierrwai Jesuu hi dau monaaupx̄iwia mag meu meraa sñerrjā wajap'a hiek'apijim.

23 Mag hoowi hōor dauderra nΛm hiek'au hamach wir haigpai, “¿Keena, mΛg woun jöoi David k'ararr chaain hewagam k'ΛΛn heem maach

peerd^λ haumk'īir pāiju haajerr k'abam k'ai?" haa-jeejim, Jesús higwia.

²⁴ Pari hōordamau sīi mag n^λm hūrbaawai fariseonaanau jūrr ham hichaaur, —Dösātnaan pōr Beelzebú d^λi bēn dōtarr haawaita hag juapaaauta jāg hōor mor heem mepeenjā dau daau j^λrk'^{λλi} n^λrr^λm haajeejim.

²⁵ Pari hamau hamach heepai mag n^λmjā Je-suу k'ap'^λ sīerr haawai jūrr hich garmua hamag magjim:

—Pārau hoowai, gobiernoou hich higar n^λm k'^{λλn} jārrcha t'öonaa hamach wir haigpai wērb^λpik'iin, ¿mag gobierno warre k'^λt mabaju k'ai? Wa hābmua k'āijā hich chaain d^λipai meeuk'awi hamach wir haigpai wērb^λk'iin, ¿warag haaid^λbaju k'ai?

²⁶ Pāar hiek mag m^λjā dösāt d^λita chir^λm hanaawai, dösātauta wir haig dösātpai j^λr wērpk'iin, pōd hich mag juu t'eeg sīrrabajugui hajim.

²⁷ Chadcha mag dösātnaan pōr Beelzebuuta m^λrag hich juu t'eeg dee sim k'ai, magan har pāach higar t'^λn^λm k'^{λλn}naujā hagjō hi juapaaauta mepeen j^λr wērp n^λm. Mag n^λmta ¿jāgwi pārau mak'^{λλn}ag chan b^{λλ}lrjā mag^λm haba n^λ? ¿Chadcha hich Hēwandamauta hamag magamk'īir hich juapá dee sim pāachdēu k'ap'^λ naawai k'abá? Pāar hiek mag chi dösātaupaita wir haig hich k'aibag waau-jem han^λpí, magan jāg chi m^λ dēn^λjo dau daau mepeen j^λr wērp n^λm k'^{λλn}agchata jēeu hoobat, daau hamau chadcha dösāt juapaaauta jāg j^λr wērp n^λm habarju. Pāach chi m^λrag mag hiek'a n^λm k'^{λλn}ta hag heyajā k'aba hiek'a naabahab.

28 Muan chadcha Hēwandam jua t'eegauta mepeenjā jäg jər wērp chitʌmgui hajim. Mag meepen mua jər wērp chirʌm gaaimua pārau k'apʌ haju haai nʌm, ya hich Hēwandam chi jua t'ierrta mʌig pāar hee sīeichäm. Mamʌ magʌmjā pārau k'augba nʌmogui hajim.

29 Pāadé k'īirjubat. Ni hābmuajā mʌg nʌm haig sīi hāb jiernem wajap'am d̄xi hich di t'la sim haig dubwi hi nem jīgk'abaju. Sīi k'apanaam k'ʌnau wa hi k'āai hārʌʌcharamua hi hibʌʌr hauwi k'abam chan, pōd hi nem jīgk'abamgui hajim. Hich hagjöta simgui hajim mepeerjā. Mʌ hi k'āai jua t'eeg hār k'aba chirak'iin, muajā pōd hōor mor heem meepen jäg dau daau jər wērbaju. Mamʌ mua chadcha Hēwandam juapaauta mʌg nem wau chitaawai meperaujā mʌ jua jʌmba haajem.

30 Magua, mua mag chirʌm: Har chi mʌ higar k'aba sim wounan hichta dösät higar sim; maimua Hēwandam hiek hāk'api hawaag mʌ hipierr hōor hābamʌg jər p'ëba simuan waragta jər wērp simjö simgui hajim.

31 'Magua, mua mag chirabma hajim hich Jesupai: Hēwandamaun chadcha hōor k'aibag t'umaa chugpaaju, ham parhoob hiek'amatarrpa t'um. Mamʌ pekau hāb sim, maan mua Hēwandam Hak'aar jua t'eegau nem wau chitʌm hoo nʌmta warag mepeer gaai t'ʌ nʌmtu. Mag pekau chan Hēwandamau bʌʌrjā k'īir hok'oobamgui hajim.

32 Mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa higwiata k'aigba k'āijā hiek'a nʌm pekaun hāu chugpaaju; mamʌ chaig pārau mua mag Hēwandam Hak'aar juapaau k'aba Beelzebú jua t'eegauta mepeenjā jər wērp chitʌm hanarr chan mʌig heegarjā chug-

paaba, ni m^λg hatag Hēwandamau deeu jēb hiiur hompaabarm gaaijā chugpaaba hich mag sīsijugui hajim, Hēwandam Hak'aar higwiata mag hiek'a naawai.

*Jāga hōor wajaug k'ap'Λ haajē
(Lc 6:43-45)*

³³ Mag hiek'ak'agmamua hīchab hamag magjim Jesuu: 'Pāadē m^λ sēu hawia nemjīr jīirwaijā wajap jarba sīi hich jäg bāaupibat. Mag nemjīr wajap chēbajugui hajim. Mam^λ wajap'ata p'āichichagau bā k'uanaa jar bāumān, mag nemjō wajap'a chēju. Wajapcharan hich chē sim gaaimuata k'ap'Λ haajemgui hajim, jäga sī mag nemjō. Hich jägta naabahab hajim pāarjā hagjō. Pāach nem wau n^λm gaaimuata pāachdēupai pāach jaau naabahab, hōor wājääunā wa hōor k'aibgam k'^λlnā.

³⁴ K'^λirjug chuknaan, jäg pāar hö k'aibag sīsid^λm k'^λlnau, ḷjāga pārau nem wajap'am hig hiy^λhabarju? Nem dich k'^λirjug hee k'^λirju hahauk'amtā dich hiiu jaauba haajeeb.

³⁵ Hōor k'^λirjug wajap'am k'^λlnau nem wajap'am nemta hiek'a n^λm, hamau nem wajap'amtā wauju k'^λirju naawai. Mam^λ hö k'aibgam k'^λlnau, hiek'aawaijā k'aibbata hiek'a n^λm, ham hödi sīi nem k'aibgamta wauju k'^λirju sīsid haawai.

³⁶ Pari m^λ cha hiek'a chir^λm hiek'au, Hēwandamau hōor hi hagk'am hedan, m^λig heegar haawai pāach hiek k'aibgam hiek'aajerr t'umaa pāach hidamaucha hirig jaaujugui hajim, k'an jägwia mag hiek'aajeejī.

³⁷ Wajapcharan m^λig heegar haawai pāach hiek'amaajerr hiek'aupaita wir haig pāach

hiekk'õr chuk'u nám ha jaaupiju, wa warag pääch k'aibag k'äijä waupi jaaujugui ha jaaumajim chi fariseonaanag.

Fariseonaanau hamachdëu nem hooba haajem waupi jaautarr

(*Mr 8:12; Lc 11:29-32*)

38 Biek hääb fariseonaan heem k'áanau maestronaan heem k'áan däimua Jesuug, — Maestro, maraun maach dak'írta päräg hag na bñlrjä maadëu hooba haajem nemta waupim k'ösi námgui hajieram.

39 Magbaawai hich Jesuu hamag magjim:

—Päran päächdëu Hëwandam hiseg nám gaaimua warag chi hajaugjä chuk'u t'anaawaita warag päächdëu nem hooba haajem nempata pääch dak'íir waupi nám. Mamä mua waubamgui hajim. Mag k'ääi warrgar jöoi Jonás haajerr nemmeeurrk'an buch hee k'ääi t'ärjup sñerr gaaimua Nínivepienau Hëwandamau hi pëitarr k'aug hautarrjöta, hñchab mñchjä Hëwandamau pëitarr päräg k'ap hapijugui hajim, mñch hiiu p'iidäbarm gaaimua.

40 Hich jäg Jonás nemmeeurrk'an bi hee häsdawam k'ääi t'ärjupnaa hedaramjä k'ääi t'ärjup sñerrjö, hich hagjö mñch chi Hemk'ooi Hiewaajä hñchab häsdawam k'ääi t'ärjupnaa hedaramjä k'ääi t'ärjup chirajugui hajim, jëb hee. Mamä mag hoobarmjä pärau hääk'abajugui hajim hamachigcha.

41 Magua, Hëwandamau hõor hich haar p'ë hauju wa p'ë hauba k'äijä haju jaau nám hed, Nínivepien p'iidätk'awi hamach hipaarmua pääar k'aibagta

warag Hēwandamag hīgk'a t'ʌnʌluju, warag pāar k'aibag waumk'iir. ¿K'an jägwi? Jonaau Hēwandam hiek hamach haar jaaubaaimaawai hamau magʌmjā haba hāk'atarr haawaima. Mamʌ hīs mʌ Jonás k'āaijā hārʌʌcha chirʌmuata Hēwandam hiek jaau chitʌmjā pārau bʌlʌrjā hāk'amap'a nʌmgui hajim.

⁴² Mag Hēwandamaau ham p'iriutk'a hauwia chachbarm jaar hīchab Sabá durrmua rey Salomón hoon bëetarr hʌliraujā hich hiparmua hīchab pāar k'aibagta Hēwandamag hīgk'a t'ʌnʌlujugui hajim, hí pāar k'āaijā warpmuata Hēwandamaau Salomonag k'iirjug deetarr hiek'a sim hūraan bëetarr haawai. Mag k'āai mʌ Salomón k'āai hārpai chirʌmuata mʌig pāach nʌm haig Hēwandam hiek jaau chirʌmjā pārau hūrmap'a nʌmgui hajim, mag hamachdēu nem hooba haajemta hamach dak'iir waupi narr k'ʌnag.

*Bën hāk'āar deeu hōor mor hee s̄ieicheewai jäga
haajē ha jaautarr*
(Lc 11:24-26)

⁴³ Mag hiek'ak'agmamua, 'Hīs mʌg mʌ hiek hūrbarmjā hāk'aba habarm gaaimua warram k'āaijā warag Hēwandam dāi hiekk'ōr pōm nʌisim k'ap hamk'iir, pārag mʌg ejemplo jaauk'imgui hajim. Magnaa hichdēupai, Bën k'aigbam hōor mor heemua jʌrpääiwain warp hōor chukag hee p'ʌrēu nʌrraajem. Mamʌ pōd hich s̄eimaju baauba habaawai k'iirju s̄ii hawia,

⁴⁴ “Deeu mʌch chirajerr deg chiraimaag ma-jugui” hawia, deeu hich hag woun jʌrmaajemgui hajim. Mag mawia hooimaawai, chadcha di

chaarta wajap t'ūapwi hābamag nem jök'anaa hau sīsidlmjö dijā parii hooimaajem.

45 Mag hoobaimaawai, deeu mawia, hich daumaai hich k'apeen hich k'āajā k'aigbacharam k'ɻn siete j̄r p'ē hauwia, deeu mag woun mor hee naaicheejemgui hajim. Magbarm haigmua chi wounjā warr hich sīerr k'āai warag hat'uuchata k'aibag sīsiejem. Hīsim k'ɻn jāg k'aibag sīsidlm k'ɻnjā hich magta hajugui hajim meperau ham d̄i, Hēwandam hiek hūrtarrta hāk'aba harr gaaimua.

*Jesús heeugpeenau hamach hād dāimua hi dāi
hiek'am hig narr*

(Mr 3:31-35; Lc 8:19-21)

46 Hagt'a Jesuu hōrag hiek'a sim hee, hi hād hi heeugpeen dāi bardatk'achēwia hi dāi hiek'am hig naajim. Mam̄ hi sim haar dubba daaugajārpai naaichētarr haawai

47 hābmua chi Jesuug, —P̄ hād p̄ heeugpeen dāi daaugajār n̄mwai; ham hiek p̄ dāi hiek'am k'ōsi n̄m haajem ha jaaujim.

48 Magbaa jūrr hichdēu, —¿Chijā hagá mag m̄ hād, maimua chijā k'ɻn hagá mag m̄ heeugpeen? hajim.

49 Magnaa maach hich dāi hogd̄ba wēn̄rraajerr k'ɻnagta jua hlanaa, —Cham̄ k'ɻnta m̄ hād hanaa m̄ heeugpeenuwai hajim.

50 M̄rḡgan m̄ Haai hāgt'ar chiraajemua k'ōsimjö nem wau n̄m k'ɻnta m̄ hād hanaa m̄ hāp'ɻlinau, maimua hīchab mak'ɻnta m̄ k'odnaanaaugui hajim, hich Jesuu.

13

*Woun hābmua nemjīir dau p'ötarr hag nem hīgk'aa
(Mr 4:1-9; Lc 8:4-8)*

¹ K'āai hāb Jesūs hich jēer sīerr degmua mawia t'rrrdö higaau hoo sīsijim.

² Maigmua hich bigaau hōor pōm p'rrbaadeewai hichta warag bote hee waaidāwi dōjārraa barjōisijim. Maagwai chi hōran durr mos gaaipaita pos t'naajim.

³ Mag mam barjopnaata ejemplodam jaaumamua nem k'īir pogk'e jaaumajim. Mag jajawagma-mua magjim:

—Woun hāb nemjīir dau p'oон majim haajem.

⁴ Mag sī p'ōmam hatarr haawai hāaurag chi nemjīir daudam bā diichjem hee burrjim haajem. Magbaa nemchaain bēewia sī k'ök'ālīpjim hanaabá.

⁵ Maimua hāaur k'āln sī mok pōr jojoodög heeta burrjim haajem, wajappai jēb chuk'u sīerr hee. Mak'ānan chi t'arrp'ēen häu jōpcha t'arrp'ē höbērjim haajem.

⁶ Pari hedau pechag wārbaadeeu sī hēnanauk haadēmua p'uabaadējim hanaabá, mokdau k'urau pōd hierr k'aar jērk'aba hārlāta k'aark'a k'it'ēe harr haawai.

⁷ Maimua hīchab tagam p'ötarr miudö harr hee burrwia, chi miuta nemjīir k'āaijā bāau k'ap'í bāauwia, sī chi nemjīirdam hichdēuta pōr pārēu haujim haajem.

⁸ Mam tagam häu jēb wajaug hee burrtarran, wajap'a höbērnia häu nem wajaug p'ur jopjim hanaabá, nem bich dapag maimuajā bich t'ā,

maimua pogk'a bich daii; mam^λ mag s̄̄sid^λm chan b̄̄l̄rjā chi vano chuk'u.

⁹ Mag nem h̄̄gk'aadam jaau h̄̄p̄̄iwi haig narr k'λλnag, 'Keena, jāg h̄̄rλλnaa cham^λg nem h̄̄gk'aadam mua jaau chir^λm wajap'a h̄̄rbatgui hajim hich Jesuupai.

K'an jāgwi ejemplodamauta Jesuu h̄̄rag nem jaaujeejī

(*Mr 4:10-12; Lc 8:9-10*)

¹⁰ Mag hi nem h̄̄gk'a h̄̄pinaa maach chi k'apeenauta hirig, —Jāgwiata pua jāg ejemplodam jaauamuata h̄̄rag nem jaaujē? ha jēeu naajim.

¹¹ Magbaawai hichdēu marag magjim:

—Pārau k'augam k'ōsi h̄̄r naawai warre m̄̄chdēuta pārag k'ap'^λ hapi chir^λmgui hajim, jāgata Hēwandam h̄̄or t'āar hee s̄̄eicheejē. Pari warm k'λλnag mag k'augpibamgui hajim, hamau k'augam k'ōsi h̄̄rba naawai.

¹² Mag k'āai har chi t'āar honee h̄̄rm k'ōsi h̄̄r n̄̄m k'λλnagta Hēwandamau warag k'īirjug deeju, hich hiek k'apcha hamk'īir. Mam^λ har mag nem waumap'a n̄̄m k'λλnag chan deeba, warag ham juu heem k'echeu haumaju hajim.

¹³ Maguata mua s̄̄i ejempllo jaauamuata hamag nem jaauuba haajeeb, mua nem wau chit^λm hamau hoo n̄̄mta hoobamjōnaa mua nem jaau chit^λmjā h̄̄r n̄̄mta h̄̄rbamjō naawai.

¹⁴ Hamach jāg n̄̄m gaaimua ham gaaita pa s̄̄ebahab Hēwandamau hich hiek gaai jōoi Isaías k'ararrag p'āpitarr. Hirua p'ātarr mag sim:

“Par hamau h̄̄rwiajā h̄̄rbamjō k'augbajurau.

Par wajap hoo n̄̄l̄ hawiajā hoobamjō hajurau.

15 M^lk'ΛΛn wounaan k'īirjukan sīta hār sim; kachjā k'īnaa daupata k'ī sīsidam.

Mag naawai pōd hūrjā hūrba ni hoojā hooba, ni m^lr^gjā hamach pekau chugpaapi jēuba n^lm, hamach peerd^l haumk'īir." (*Is. 6:9-10*)

16 Mag hiek'ap^linaa deeu maragta, 'Pari pāar honee habat hajim; pārau pāach daúacha mua nem wau chit^lm hoonaa pāach jāg^lucha m^l hiekjā hūrjeewai mak'ΛΛn jöoi Isaiaau jaautarriö k'aba n^lmgui hajim.

17 Magnaa, Chadcha m^lch himeerba pārag mag chir^lmgui hajim: Warrgar k'apan Hēwandam hi jaaujerr k'ΛΛnau cha mua nem wau chit^lm pāar dēnjö hamach daúacha hoom k'ōsi hatarrjā pōd hoobajierram. Cha pārau hūr n^lmjā hamach jāg^lucha hūrm k'ōsi hatarrjā pōd hūrba durra-jimgui hajim.

*K'anijaau sī nemjīir dau p'ötarr hag nem hīgk'aau
(Mr 4:13-20; Lc 8:11-15)*

18 Maimuan chadau hich Jesuu, 'Hūrbat, mua pārag jaauklchdēu nemjīir dau jaau chirarr hag ejemploou.

19 Har m^lg Hēwandam hiek jaau n^lm hūr n^lmjā pōd k'augbam k'ΛΛnan, chi nemjīir daudam k'Λdjā hee burrwia nemchaaina k'öp^litarrjöta n^lmgui hajim: Meperau bēewia, sī k'ūgurbaicheewai, Hēwandam hiek hāk'atarrdam deeu hūrba harrjö hapāaijem.

20 Maimua har Hēwandam hiek jaau n^lm hūrbaawai hāk'am k'ōsi hāk'atarr k'ΛΛn, jūrr nemjīir daudam mok pōr jojoodög hee burrtarrjöta n^lmgui hajim.

21 Mam^λ jēb chukag gaaimua chi nemjīirdam wajap k'aark'aba harrjō, hīchab mag hūrm k'ōsi hūrnaa hāk'atarrjā wajappai hub^λ k'aba n^λm. Mag k'uk'urpai naawai, mag hiek wajap'am gaaimua chik'amnau k'aigbanaa p'it'urg haawaijā, deeu Hēwandum hiekta hisegwi, warr hamach naajerjöta wēn^λrram k'ōsi n^λm.

22 Maagwai maach k'apeen hihāsisisidöm k'^λλn, jūrr mag nemjīir dau miu hee burrwia chi miúa pör p^λrēu hautarrjöta n^λmgui hajim. Hamau Hēwandum hiek hūrm k'ōsi hūrjem, mam^λ deeu hamach k'^λirjug heepai, "Jāg^λm gaaimua pöd m^λ p'atk'on hauba k'āijā chitaju," wa magbam k'ai, "Mua chadcha hāk'ak'iinja, pöd parhooba m^λchdēu hampierr habaju" ha k'^λirjuajem. Mag gaaimua mag nemjīirdam hap'^λλ bāauwia pöd chēba harrjō, Hēwandum hat'ee nem wajap'a wawaagjā pödba, sī serbiibata n^λmgui hajim.

23 Magarrau har Hēwandum hiek hūrwia t'āraucha hāk'aajem k'^λλnan chad, jūrr mag nemjīir jēb wajaug hee burrtarrjöta n^λmgui hajim. Mag^λm k'^λλn Hēwandum hat'ee nem wau k'ōsi wau naawai, hamachdēu nem wauju hayagpierr waaujemgui hajim: hāaur k'^λλnau nemjīir chi chēmiejō dārrcha, hāaur k'^λλnau hagpierrpai maimua hāaur k'^λλnau b^λchk'unpai. Mam^λ t'umaam k'^λλnau hichiita hichdēu k'ōsimjō haajemgui hajim.

P'ūak dau k'aigbam trigo heeu jīir wējōm hee p'ötarr

24 Mag jaauwia, deeu hichdēupai m^λg ejemplodam jaauamua magjim: 'Hīs mua pārag jaauk'imgui hajim, Hēwandamau hichdēu hōor hi

hagk'am hed jäga k'aigbam k'ʌʌn chi wäjääun heemua hisegju. Maan mʌgaugui hajim: Woun häbmua trigo jüirjim haajem.

25 Mama mag trigo hap'a sierpta, hõor t'um k'āip'öbaadëmich, mag chi nemjīir pap k'a huk'urm bëewia jürr hi nemjīir hee p'ūak dau k'aigbam hagjö trigojöo simta p'öt'urjim hanaabá.

26 Maimua chi trigo bich baupa haadeewai chi p'ūakjā hagjöo dxi bich baupa jöisijim hanʌm.

27 Magbaadëm chi chognaanau hoo hat'aawai hamach patrón haar wëtwi hirig, “Patrón, pua jíirwai trigo happai jíirtarcta, ¿jäga hís jäg p'ūak k'aigbampata hag hee bich baupa wëjö?” hajim hanʌm.

28 Magbaawai chi papk'ʌʌu, “Jä, maach dxi hiekk'õr paraam k'ʌʌnau k'āijä hag hee p'ūak dau p'owia k'abahab” hajim hanʌm. Magbaa chi chognaanau deeu p̄aabha hirig, “¿Pua hoowai marau hag happai chi k'aarpa jēu wērp'oon maju haai nʌ?” hajierram hanʌm.

29 Mamla magbaa chi nemjīir k'ʌ jöoirau, “Hoob jēwaan wëtmiet” hajim hanʌm, “magba hak'iin heeu p̄arau chi trigo k'aardampa k'āijä t'ʌrrëduk'am.

30 Magju k'āai hidëu warag hāba bāaupibat” hajim hanaabá. “Maimua ya p'ierr nʌm jaar paawaita mua hag hat'ee hõor p̄lijugui hajim hanʌm, nacha hag happai t'ʌrrp'ënaa, k'ōorjānaa hörp̄limk'īir. Maimuan chadau hagjö chi trigo happai p'ierrwia chi haus̄iujem hee haus̄iujugui” hajim hanaabá. Magtarr haawai hichdëu jaautar-rjö hidëu bāaupiwia, p'ierr jaar paawaita hich mag chi p'ūak t'ʌrrp'ënaa, hag happai k'īet hörp̄lijim

hanaabá. Maagwai hőor hi hagk'am hedjā hich magta haju Hēwandamaujā hich hiek häl'abam k'lan däi. Mamä hich hiek häl'ka nám k'lanan, mag trigo wajap häl'ka sütarrijö hich haarchata p'ë hauwi hich däi hich mag wai sisiha jaaumajim, hich Jesuucha.

*Mostaza dën nem hīgk'aadam
(Mr 4:30-32; Lc 13:18-19)*

³¹ Mag nem k'ir pogk'e jaaumamua hich Jesuupai hīchab mág nem hīgk'aadamjā jaaujim, mostaza daudam bärəl k'itəm higwi: 'Pārau k'ap'ə nə, jäga sim habarí Hēwandam hiek mua jaau chitəm, maimua k'anjöta sim ha mua pārag jaaubark'iin hajim. Mág Hēwandam hiek mua jaau chitəmən, mostaza daudam jēb hee jīr sūbarmjöta simgui hajim.

³² Hiin chadcha tagam nemjīir dau k'āaijā hichta bärəlcha k'itəm. Mamä mag k'itəmən nem bāau k'ap'i bāauwia, nem bā pōm hādēe haadeewai, sīi nemchaaindam bēewi hag gaai di hēucheejemgui hajim. Hich hagjöta sīebahab hajim hīchab mág Hēwandam hiek mua pārag jaau chitəmjā: Mālgwaiwe chan k'apan k'abata häl'ka durrum; pari mag durrumuata warag nem pōm haaidəbapäaiwai hőor k'apank'am k'lanau häl'ajugui hajim.

*Levadura dën nem hīgk'aa
(Lc 13:20-21)*

³³ Mag jaaumamua hich Jesuupai, 'Hēwandamau hich hiiu haawai mag hich hiek haaidəpi nəmən, həli hābmua harin därrcha sim hee levadura pāitarrjöta simgui hajim. Pārau k'ap'ə nəmgui

hajim, levadura b̄arla p̄aitarrjā haaidλmam hooba simta, harin t'um h̄arpi haaujem. Hich hagjöta s̄ebahab hajim h̄ichab Hēwandum hiek mλg mua jaau chitλmjā. Mλλgwaiwe chan hōor pōm mλg wējöm hee hagt'a pōmcha haaidλba sim. Mamλ mλg hatag paawaita durr warp'am magwe haaidλbaadee t'umaam k'λλnau hūrab k'aba hūrjugui ha jaaumajim.

*Jāgwi ejemplo jaaumamuata Jesuu nem jaaujejī
(Mr 4:33-34)*

³⁴ Magta Jesuu nem k̄īir pogk'e jaaumajim, ejemplodam deemamua. Ejemplo chuk chan hōrag nem jaauba haajeejim.

³⁵ Mamλ mag ejemploopai nem jaaujerran, warrgar Hēwandum hi jaaujerrau Jesús higwia jaautarrjö, ejemplo deemamuata hōrag nem jaauju harr haawai hajim. Mag hirua ejemploopai nem jaaumaju hatarran, warrgarwe Hēwandamau hōrag k'augpiba hich t'āar heepai wai s̄isierrta jūrr hewag pawi hōrag k'ap hamk̄īir jaaumaju hajim. Magtarr haawaita mag exemplo jaaumam haigjā chadcha hag heyaa höbëbërgmajim.

*Jesuu jaaujim, k'antajaau sī mag p'ūak k'aigbam
trigo hee p'ötarrau*

³⁶ Mag hōrag ejemploopai nem jaau höbaadeewai hōrag wētpi jaaujim. Maimua t'um hērëubaadee hich jēer s̄ierr di haar majim. Maig maach hap-pai hap'öbaadee, marau hirig maachig jaaupijim, mag p'ūak dau k'aigbam trigo heeu jūir wējöm hee p'ötarr.

³⁷ Magbaa hichdēu jaaubaadëwi magjim:

—Har mag chi nemjīr dau wajap'am p'öjim ha chirarr, jā mʌchpaíugui hajim, mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa.

³⁸ Maagwai hirua p'ötarr jēb, jā mʌg hōor pōm wëjömta jaau sim. Chi nemjīr dau wajap'am, hōor Hëwandamagta hʌdlraa hamach Pörk'api nʌm k'ʌnnaugui hajim. Maagwai chi p'ūak k'aigbam, har sīi Hëwandam higar k'aba mepeer higar nʌm k'ʌnna.

³⁹ Maagwai chi patrón k'a huk'ur hi nemjīr hee mag p'ūak dau p'öt'urtarr, jā chi meperaugui hajim. Maimua chi trigo p'ur jöisiewai t'ʌnju ha jaautarr, Hëwandamau mʌg durr hi hagk'ajuuta jaau sim. Chi trigo t'ʌn nʌmjö hōor dajēk haju k'ʌn, hich Hëwandam chognaanaugui hajim, angelnaan.

⁴⁰ Pārau k'ap'ʌ naabá, p'ūak p'ʌnaa, jʌnupinaa hörpäijem. Hich jägtä haju hīchab Hëwandamaujā hōor dxi hichdēu mʌg durr hi hagk'abarm hed.

⁴¹ Mag hed mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa mua mʌch chognaan päijugui hajim, sīi bigaaum k'ʌnagjä pekau waupinää hamachdēupa nem k'aigbam wau sīerrjēem k'ʌn t'um hābamʌg jär p'ēmk'īir.

⁴² Mag hābamʌg jär p'ēnaa horno paa dʌnʌmjö sim heeta bark'ʌniju. Magbaawai mag heeta hicharaucha bñenaa gaai machgau ham k'ierr hujākk'är habarjugui hajim.

⁴³ Mamʌ warm k'ʌn mamagk'am hee, jūrr Hëwandamagta hʌdlraa hamach wajaug paapi nʌmuu hi dënk'a narr k'ʌnnan maach Haai t'umaam k'ʌn Pörk'a sim dxiita nʌsisijugui hajim. Magnaa hichdēupai, Keena, jāg hñrʌnnaa cha mua nem jaau chirʌm wajap'a hñrbat hajim, mag

hiek'amamua.

Jesús dën̄k'aag jāga haju haai n₄

44 Mag jajawagmamua hīchab m₄g nem hīgk'aadamjā jaaujim, hich Jesuu: 'Woun hāb chik'am jēb gaai p'idk'a sīejim haajem. Mag p'idk'a simuata jēb heem nem wajap'am hoobaadējim hanaabá. Magbaawai pōd hichdēu harrju k'aba haawai, sīi hoo p₄lawia, hich nemta warag hisegamjö t'umaa pērk'₄līpāiwia, hag p'atk'onauta mag hichdēu nem hoo p₄latarr chi jēbpa pēr haujim haajem.

Maimua hich Jesuupai mag hich nem hīgk'a sim hūr narr k'₄lnag magjim: 'Chi m₄ dën̄k'aju k'₄lnaun mag wounau mag p'īr haum k'ōchgau hich nem t'um pērk'₄litarrjö hamach nem wai n₄mjā t'umta hiseg n₄mjö haju haai n₄mgui hajim, m₄lta jūrr mag nem hajap'am hamachdēu hig n₄mjö paarpaag.

45 'Mag m₄lta nem wajap'am hamachdēu hig n₄mjö paarpaagan, chihöö chi hārlācha balee simta pēr hawaag j₄r wēn₄rr₄mjö haju haai n₄mgui hajim.

46 Mag j₄r n₄muua chi baau hat'am k'₄lu hich nem wai sim t'umaa pērk'₄liwi jūrr mag chihöö mag hich nem pērk'₄litarr k'āaijā hārcha balee simta pēr hat'amjöta haju, chadcha m₄ dën̄k'am k'ōsi m₄ j₄rwia baau hat'aawai.

Hōor hi hagk'am hedan reeu dō hārēu n₄mjö haju jaautarr

47 Mag jajawagmamua, 'Hēwandamau hōor hi hagk'am hedan, hāwarr p₄raag reeu dōjārr dō hārēu n₄mjöta hajugui hajim, hich Jesuupai.

48 ḡPārau hoowai mag hārēu wai jörrōo hawia jiir haunaa, chi hāk'āar t'eernaa barpāiwia, chi wajap'am happaita hauba haajē? hajim.

49 Hich jägtä hajugui hajim hīchab Hēwandamau pāar dāijā, māg durr hichdēu hi hagk'abarm hed. Hēwandamau hich chognaanag hōor k'aigbam k'ān chi wājääun heemua k'īet t'eerpi jaauju;

50 magnaa mag chi hāk'āraam k'ān mag horno paa simjō sim hee bark'ālīpāiju. Mag bark'ālībapäaiwai mamta hicharaucha bīenaa gaai machgau ham k'ierr hujākk'ār hajugui hajim, hamach k'aigba wēnarrarr jūrr.

51 Mag jaau dichwia hich Jesuupai maach hich dāi wēnarrarr k'ānagta, — ḡPārau cha mua jaau chirām wajap'a k'ap'ā nā? ha jēeujim.

Magbaawai marau, — Hēera, maraun k'ap'ā nāmgui hanaajim.

52 Magbaa hichdēu marag magjim:

— Māg hiek hiiur mua jaau chirāmjā pārau chadcha k'ap'ā naawai deeum k'ānag jawaagjā ya chi machnaank'a nāmgui hajim. Jāg nām haig hōor Hēwandam higwia hi jār nām k'ānag pārau jaauju haai nāmgui hajim, chadcha pāachdēuta nawe Hēwandamau hich hi jaauumienag p'āpitarrā k'ap'ānaa māg hiek hiiur mua jaau chitāmjā k'ap'ā naawai.

Jesús Nazaret p'öbör hee

(Mr 6:1-6; Lc 4:16-30)

53 Mag ejemplodamau nem jaau sīewi jaau haaipabaadeewai haigmua mawia

54 jūrr Nazaret p'öbörög petajim, hich bāautarr haar. Mam pabaimaa, Hēwandam hiek jaau nām

hūraag maach meeun biirdlajem deg dubwi, hōrag Hēwandum hiek jaaubaadëjim. Mag hirua jajawagmam hūrwia jāgderraa nʌm hiek'au warag hamach heepaita, —¿Magləm hichdëu jamta k'augjimta mag jaaumáma? Jāga hichdëu jāg hōor monaau nʌrráma? hanaa hīchab,

⁵⁵ Keena, ¿pārāu hoowai jāg woun José pa wau-mie hag hiewaa k'abá, María dāím? Jā Santiago dāi k'od k'abá, José dāi, Simón dāi maimua Judas dāijā hagjö?

⁵⁶ Hi hāp'ʌlin t'um mʌig maach dāi hich mʌg p'öbör hee naajem; maagwai hichjā maadëu k'ap'ʌ nʌmgui hajierram, hich mʌiguim haawai. Mag simta, ¿jam k'augt'urwiata jāg nem jaau k'aauga hichdëu jaaumaajēma? haajeejim jūrram k'ʌnnau.

⁵⁷ Hamachdëu mag nʌm gaaimua hirua nem jaau simjā hasekasba, warag hi dāi k'īir k'ʌnuk'a p'öbaadëjim. Pari magbaa hich Jesuu hamag, —Chadcha deeum durram k'ʌnnauñ mʌg Hēwandum hiek jaau wēnʌrram k'ʌnnag heenaa ham dāi hajap'a haba haajeeb hajim. Mamʌ mag sim, jūrr dich di haig wa dich bāautarr durrpai chan magjā magba warag ham k'a hisée haajerramgui hajim, jūrr hamach k'īircha.

⁵⁸ Mag, warag maig chan Jesuu hōor mor masim k'ʌnn pōm monaaubajim, hamachdëu hi hiek hāk'amap'a narr haawai.

14

*Juan chi hōor pōr choomie t'ōotarr
(Mr 6:14-29; Lc 9:7-9)*

¹ Mag Jesús nem k'īir pogk'e hōor dak'īir wau nʌrram jaar hīchab Herodeta Galilea durr reik'a

síejim. Mag hag na hōrau nem hooba haajempa hich Jesuu wau sim sīi bīi wējōm chi Herodeeu hūr hat'aawai

² hich dāi hābam degam k'ΛΛnag, —Maan Juan chi hōor pōr choomie k'ararrta deeu hiiu p'iidΛwia mag nΛrrΛmgui hajim hanΛm; maguata mag hōor mor masim k'ΛΛnpa monaau nΛrrabahab hajim hanaabá.

^{3.4} Hirua mag sīerran mΛga hajim haajem: Maata hich Herodeeu hich naam Felipe hΛli Herodías hanΛmta k'echeu hauwi síejim hanaabá. Mag hat'eeta Juanau chi reíg, “Pua pōd pΛch naam hΛli k'echeu hauwi pΛch hΛlik'a hauju k'aba simgui” hajim hanΛm. MamΛ sīi hichig magbaawai warag Juan pΛr haupi jaawi, cárcel deg p'āar sīupinaa cadenau jā sīupijim hanaabá.

⁵ Hichig mag hiek'atarr haawaita chi Herodeeu hi t'ōopōim hiigjeejim hanΛm. MamΛ t'umaam k'ΛΛnau Juanau Hēwandam hiekta jaau sim k'ap'Λ narr haawai, hirua t'ōopōlik'iin, jūrr hōrau hichta k'aigbaju ha k'īirjuwia pōd t'ōoba haajeejim haajem.

⁶ MamΛ mag nΛm hee, biek hāb chi Herodes año cumpliitarr hag p'iesta k'a nΛm hee chi Herodías k'a jemk'ajim haajem, hōor k'apan t'ΛnΛm na. Mag hi jemk'a sim hoowia, hich Herodeeu k'ōchk'a t'ΛnΛisiwi,

⁷ hich bāaurrag, “PΛchdēu nem k'ōsim mΛrΛg jēuebá; mΛch himeerba mua deeb k'aba deejugui” hajim hanaabá.

⁸ MamΛ magbarm chi hādaujā hūrtarr haawai hich chaai wawí sīujim hanΛm. Magbaawai chi chaairau hich bāaurr jōoyag, “Magan mΛ hat'ee

Juan chi hōor pōr choomie pōrta t'ēp hee haudeebá; jāata mua k'ōsi h̄amgui" hajim hanam.

⁹ Mam̄ mag Juan pōrta hichig jēebaawai warre chi rey hök'īirjuu haadéjim hanaabá. Mam̄ hichdēu hōor t'īrk'ālitarr dāi hābam mes gaai n̄amuata mag hichig jēubarm nem deeju ha hiek'atarr haawai

¹⁰ chadcha Juan cárcel deg s̄ierr haar hōor pāiwia t'ōonaa, chi pōr happai t'ēp hee waibéepi jaaujim hanaabá.

¹¹ Magbaawai hi hipierr wētwi, chadcha hichdēu jaautarrjö t'ōonaa, chi pōr t'ālpnaa haibéewi, chi daupeer mag chi jemk'a s̄ierrag deechéjierram haajem. Magbaa hichdēu jūrr hich hādag deejim hanaabá.

¹² Mag chi Juan hö t'āpbapāim habaawai, hi dāi wēn̄rraajerr k'āndamau bēewi, harrwi, hauk'ērjierram hanaabá. Maimua ya mag hamau hi t'ōobapāaiwaita maar haig Jesuug jawaan bēejierram.

*Jesuu hōor cinco mil jāhogtarr
(Mr 6:30-44; Lc 9:10-17; Jn 6:1-14)*

¹³ Mag Juan hö t'āp t'ōobarm hich haar jaaubaimam hūrwia, hök'īirjugau warag chawag hōor chukag haar maju habaawai, marau hi joo harrjim. Pari mag wētumua ya maar dōjārr paauk'abaadēm hōrau hoopāitarr haawai hag dak'a p'ōbōr n̄nlaidam heem k'ānnau jūrr k'ād garmua maar na hērēubaadējim.

¹⁴ Maimua ya jopimawia hooimaawai hi na hōor pōoma t'ānaajim. Magbaawai ham dau haug k'augwi ham haunaanjā monaaupāimajim.

15 Mag nám hee, ya k'eeuraa haadeewai maach garmuata hirig, —Mág hōorjā chukag heeta ya k'eeuraa haadém; hamag wëtpi jaaubá, p'öbör hee wëtwi hamach hat'ee k'öjudam pér haumkíir hanaajim.

16 Magbaawai, —K'öju jraanpai chan ham wëtju k'aba nám. Jäg päächdëuta ham jähogamma? hajim, hich Jesuu maachigta.

17 Magbaawai marau, —Maar k'öju chuk'u námgui hajim hamag deeg. Hāba pandamta cinco wai nám dái hāwarrdamta dau numpai wai nám hajim hirig.

18 Magbaawaита hichdëu, —Mak'ándam tla haig haipidut hajim.

19 Mag chadcha hich haig haipierrwai hōor pöm mag t'anarrag, —P'üak hee hohood habat hajim.

Maimua mag pandam cinco narr dái chi hāwarrdampa p'ë hauwia hāgt'aag heirpanaa, Hēwandamag hag paar hāu hajim hanaa, hichdëupai chi pan t'orreunaa marag hārapäimajim. Magbaawai jūrr maachdëuta hōrag jigmajim.

20 Mag jigmamua, jigmamua, hich hiiu haawai t'umaam k'ánnau hamachdëu k'öm haig k'ötarrjā därr hapiwi, pan pöm sobjim, chi hāwarrjā hagiö. Mag chi sobtarr p'ë haunaa hoowai t'abat k'apan docen hāb hōbérjim chi hipiirk'am.

21 Mag hed mag Jesuu jähogtarr k'ánn chi k'apanag cinco mil naajim, hemk'ooin happai, hālin beerba ni chaainjā beerba.

*Jesús döjā hār nárrarr
(Mr 6:45-52; Jn 6:16-21)*

22 Mag hõor põm t'ach k'öpiwi jūrr maacha hich na maach ð̄rbagk'atarr jap hee wëtpi jaau-jim, hich na t'oom higar naaimamk'ir. Maagwai hichin hagt'a hich haig s̄isijim hõor hoopääawai.

23 Maimua hõor t'um hérëuwia hich happai haadeewaita, hi hiek buchag gaai hich happai hich Hayag jéwaan majim haajem. Maagwai ya hedau k'ëubaadeewaijā mam hich happai chirajim haajem.

24 Magλmich maran ya döjārr naajim. Mamλ maar k'ir garmuata p'ū wē t'lnarr haawai maar japan p'ūasau höpp'érta jiir hahau k'ajim.

25 Maimua ya hāspa hurumuata hich Jesús maar hēudee bēejim. Pari mag hurumjā sīi döjā h̄rta jēb t'etag gayamjō hurajim.

26 Mag döjā h̄rta jēb gayamjō maachig hurum hoobaawai jāp'ierrwi maar hähäi k'ap'öbaadējim. Mag jāp'ierrnaa hähäik'amua, —Keena, hak'aar k'abahaba hanaajim marau.

27 Pari magbaawai hich Jesuu, —Keena, hoob jāp'ierrmiet; mλ k'abahab hajim marag.

28 Magbaa Pedroou hirig, —Señor, chadcha p̄chta Jesús k'ai, magan mλjā p̄chjō döjā h̄r p̄ch haar mapibá hajim.

29 Magbaawai hirig, —Bēejuma hajim Jesuu.

Magbaawai chadcha Pedroou jap heemua waaidλbaadēwi Jesús k'irp'ee dλdλrgmaa hajim, döjā h̄rta durramjō.

30 Pari p'ūas dau dapag hoowi jāp'ierrbaadējim. Mag jāp'ierrbaadēm hee h̄chab ya hierrpamajim. Magbaawaita maach Pörög, —Señor, mλ hoobahur, mλn hierrpamamgui hajim.

31 Magbarm bärre Jesuu hi jua gaai pərnaa, —
¿K'ant'ee pua pəch hierrpaju k'irjují? Jägan pua
chan mua pəchig nem mag haawaijá mə hiek
hök'aba chirabma hajim hirig.

32 Maimua ya ham jap hee waaidatk'abaadee
chi p'ü meuu haadëjim.

33 Mag chi Jesús jap hee pabaadee hi k'irp'ee
kanieu p'öbk'anaa, —Chadcha pəta Hēwandam
Hiewaau hanaajim, marau hirig.

*Genesaretpien Jesuu monaauk'atarr
(Mr 6:53-56)*

34 Mag wëtumua t'oom higar Genesaret durr
p'ëubaimajierram.

35 Mag Jesús barbaimam hōrau k'augp'öbaadee,
sii hag perás bii jöisijim. Mag hamachdëu
k'augp'öbaadee hi haig hōor mor masim k'lan
haibéenaa hirig,

36 —Maar haaunaanag pəch k'ajüahidam gaaipai
k'ajüa pərpibá haajeejim, monaaumk'ir.

Mag chadcha t'um hi k'ajüa gaai pərmam
k'lanan warre monaauk'a maajeejim, mag sii
pərbarmuapai.

15

*Sii juu sūgba t'ach k'ö nəmuapai chan maach
härba haajem ha jaautarr
(Mr 7:1-23)*

1 Hīchab Moiseeu p'ā pətatarr hiek wajapcha
hərk'aajem k'lan däi Hēwandam hiek jawaag chi
machnaan hi haig bëejierram. Mak'lan Jerusalen-
mua bëetarr k'lan hajim.

² Mag bëewi hirig, —¿Jāgwi pΛ k'apeenau maach jöoin hi pla nΛ? ¿Jāgwi t'ach k'oowaijā jua hλbata t'ach k'oojē? ¿Pārau k'augba naab jāg hλu k'aba sim? haichëjierram.

³ Magbaawai Jesuu hīchab, —¿K'ant'ee pāraujā hagjö Hēwandamau jaau sim t'um hipierraahabanaa sīi pāach jöoin hiita hλrcha hλrk'aju hēk'aajerráma? hajim hamag.

⁴ Magnaa hamag, ¿Pārau k'augba nΛ hajim, Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaauwai, “Pach haaijā pach hād dāi jāsenenaa hök'ö habá” ha sim? Maimua “Har hiwiir hābmua k'āijā hich haai wa hich hād k'āijā t'ōpnnaa hāauk'a hiek'a simn warreta t'ōpäiju haai nΛm” ha sim, ¿majā pārau k'augba nΛ? hajim hamag.

⁵ Magnaa hichdēupai, Pari Hēwandamau hich hiek gaai mag jaau simta, jūrr pāar hiek mag hābmua k'āijā dich hayag wa dich hādag k'āijā, “Pārau hig nΛm mua wai chirab mamΛ, pōd mua deeju k'abam, ya t'um Hēwandam hat'eem haawai” ha hiek'aju haai sim hanΛm, dich dēnnaan dau haug k'augba.

⁶ Pari pārau hōrag mag jaau nΛm haig, Hēwandamau nem jaau sim hisegnaa jūrr pāach jöoin hiita hλrcha hλrk'a naabahab hajim Jesuu, hamach k'īrcha.

⁷ Magnaa, Chadcha jāg Hēwandam hiek gayam pāachdēu nem jaaujemjö k'aba jūrr hag chaaur nem wau sīerrjēem k'apta Hēwandamau hich hi jaaumie jöoi Isaías k'ararrag pāach higwia hich hiek'atarr hiek mλg p'āpijimgui hajim.

Magnaa chadcha hag gayam jaaubaadēmua,

8 “Pāran, sīi par hiek'aupaita Hēwandam hiek hāk'a nām hāk'a nām haajemgui” hajim Jesuu hamag.

“Pari mag nām chan par chadcha t'āraucha hāk'abamta mag sīerrjēem.

Pāach mag nām gaaimua pāar t'āar chan hi dak'ajā k'aba, sīi hi warpta t'ānāmgui” hajim.

9 “Jāg nām haiguin pariī pāach hip'it'ur pārāu hirig jēeju.

Pārāu jaau nāmjā sīi wir haig pāach k'īirjugpai; jā hi hiek k'abamgui” hajim Jesuu hamag, wargarwe Hēwandamaū jaautarr higwia. (*Is. 29:13*)

10 Magnaa hōragta heerpanaa, 'Wajap'a mā hiek hūrbat hajim.

11 Maadēu nem parhooba k'ō nāmuapai chan Hēwandam dau na maach hārpiba haajemgui hajim. Hēwandam na hōor hārpiejemān hiek'aju k'abam nempa k'īirjunaa hiek'a nāmuata hōor hārpiejemgui hajim.

12 Hirua magbapääiwai maach chi k'apeenauta hirig, —Fariseonaan hiek, mag pua magbarm haig, ham k'īrta hiek'abapāim haajem hanaajim.

13 Magbaawai jūrr hichdēu maachigta hiek'amamua, —Hoob ham hiek hasekasmiet hajim. Pārāu k'ap'ā nām, nemjīir hee p'ūak k'aigbam höbeerwai t'ārrēupääijem. Hich jägtä hajugui hajim mā Hayau ham dāi. Ham hichdēu jār hau sim k'ān k'aba haawai nemjīir hajap'am heemua p'ūak chi k'aarpa t'ārrēunaa barbapāimjöta hajugui hajim.

14 Magua, hidēu warag k'īuu sīubat hajim. Jāk'ānan hamachjā dau k'īsu nāmta hagjö dau

k'īsum k'ɻan jua gaai pərnnaa hēudə harrjem k'ɻanjöta nəmgui hajim. Pārau hoowai merag chuk'u sīebá, dau k'augba k'itəmua hagjö dau k'īsu k'itəm jua gaai pərnnaa harrk'iin, hāb bāhēu subaadee hamach numwe burrjugui hajim.

15 Magbaawaita maar heem hāb Pedro haaje-mua hirig, —Señor, cha pəchdēu jaaubapäim deeu marag wajap'a jaaubá; marau pōd k'augba habar-mgui hajim hirig.

16 Magbaawai Jesuu marag jaaubaadëwia magjim:

—¿Wa pārau hagt'a k'augbata nəwa? hajim.

17 ¿Pārau k'ap'ɻ naabá, maadēu nem k'ö nəm t'um maach bi hee mawia chēbapääiwai deeu chuk'u haadeejem? Magua dichdēu t'ach k'ö nəmuapai chan maach hārba haajemgui hajim.

18 Maach hārpí nəmən t'āar heemuua k'īrjug k'aigbam hiek'a nəmuata Hēwandam na maach hārpiejemgui hajim, ya k'īrjunaata hiek'amaawai.

19 Nem t'um maach k'īrjug heemuata höbér t'ənəm: k'īrjug k'aigbam, hōor t'ōju, dich hōor k'abam dāi k'apes haju, dich k'amān hap'a k'āijā dich hōor dāímjö haju, nem jīgk'aju, sēuk'aju maimua chik'am hēugar chad k'abam hiek hiek'aju.

20 Magəm nemeuta chadcha Hēwandam na hōor hārpiejem. Mamə chi machnaanau jaau nəmjö sīi juu sūgbə t'ach k'ö nəmuapai chan Hēwandam dau na maach hārba haajem ha jaaujim marag, hich Jesuu.

Canaanpie həlirau Jesuu hich chaai monaauju

*k'ap'ʌ s̄ierr
(Mr 7:24-30)*

21 Maigmua higbaadeeu jūrr p'öbör numí Tiro Sidón d̄lī n̄lm̄g petaawai maarjā hi d̄lī wētjim.

22 Maimua ya mam paauk'abaimamta, h̄ll̄i h̄ab Israel durram k'aba Canaanpie h̄ll̄i mag perás s̄lejerrta hähäag b̄eewia Jesuug, —Señor, m̄l̄ hap h̄lrr̄m m̄l̄ dau haug k'augbá hajim. Mua k'ap'ʌ h̄lmgui hajim, p̄ll̄ta chadcha Hēwandamau p̄l̄ju haajerrau. Maagwai m̄l̄ chaai monawaagjā p̄l̄ jua t'eeg sim. M̄l̄ k'a dösät b̄en̄eu baarjemta p̄lr̄g monaaubap̄l̄i ha h̄lmgui haichējim, hirig chaigpamamua.

23 Pari par h̄uanau mag chaigpa k'it̄mjā Jesuu b̄ll̄rjā hi hiek h̄k'abajim. Magbaawaita marau hirig, —Senōr, ¿jāg pua hirig mapi jaaubamma? Ya hatcha magaajā marau h̄urmap'a n̄lm. Magbam̄n hich jāg maach hēudee hähäag majuwai hanaajim.

24 Pari magbaawai jūrr Jesuu chi h̄ll̄iragta, —Hēwandamau m̄l̄ p̄litarran, maach meeun israel-naan s̄i oveja hok'oo durrumjö durrum k'ʌl̄n peerd̄l̄ haumk'īrta m̄l̄ p̄l̄jim hajim.

25 Pari mag n̄lm hee, warag hi haigcha b̄eenaa kanieu p'öbk'anaata, —Señor, m̄l̄ hap h̄lrr̄m m̄l̄ chaai monaaubap̄l̄i hajim.

26 Magbaa, judionaan k'abam k'ʌl̄n chan monaauju k'abam hawi juau hogt'ompai chi Jesuu warag, —¿Pua m̄l̄ hiek'a chir̄m h̄urbata s̄i? hajim. P̄l̄ deeum durram haawai, mua p̄l̄ chaaita nacha monaauk'iin, mua hoowai dich chaainag deeju harr panta k'echeunaa saakienag deebarmjö hajugui hajim hirig.

27 Pari magbaa hūanau däi, —Señor, jāan chadaugui hajim. MamΛ pua hoowai, ¿saakienaujā hamach pap juasur mes heegar k'Λimam k'öba haajē? hajim. Maagjeewai mΛ Israelpie hΛli k'aba hΛab mamΛ, ¿pua mΛ chaaijā dau haug k'augbaju k'ai? Mua k'ap'Λ hΛm, pua hi monaaupläju haai simgui hajim hirig.

28 Magbaawaita, —Jöö! Jägan chadchata mua pΛch chaai monaauju k'ap'Λnaata pua hÄk'a hΛmgui hajim. Magan chadcha pΛchdëu jaau simjö pΛ chaai monaauju hajim hirig Jesuu.

Mag, chadcha Jesuu mag hiek'abarm bärre chi chaai monakk'a haadëjim haajem.

Jesuu hōor pōm monaautarr

29 Mag Sidonmua deeu maar bëewia hūwaai mag t'Λrrdö pōm sim Galilea haajem higaau naaichëjim, hich Jesús däi. Maimua buchag gaai waaidΛwia hoo sīsijim.

30 Mag hamach dak'īir jupbaimaawai hōor pōm hi haar wëtwi hi bigaau p'ΛΛrbaadëjim. Mag hōor pōm t'ΛnΛm hee hi haig haibëemajim: bÄ wëdΛ wëdΛ k'it'ëem k'ΛΛn, dau k'īsum k'ΛΛn, bÄdam wa juadam k'āijā hÄk'äraam k'ΛΛn, meu meraam k'ΛΛn maimua tag haaunaan k'amor machag k'īirpierr hi haig haibëenaa hi bÄk'Λrr hausīumaajeejim. Maagwai magΛm t'um hichdëu monaaupäi maajeejim.

31 Hamach daúacha mag meu meraa k'it'ëe harjā hijëb nΛrrjëe, juadam wa bÄdam k'āijā hÄk'äraa k'it'ëe harrjā monak'a, maimua dau k'īsu k'it'ëe harr k'ΛΛnpa dau wajap'a nΛrrjëem hoowia, sīi hōor dauderraanaa naajim. Mag hamachdëu hoo nΛm gaaimua maach meeun k'abam k'ΛΛnaupata

maach meeun israelnaan Hēwandumag jēeup'ōo t'naajim.

*Hemk'ooin happai cuatro mil Jesuu jāhogtarr
(Mr 8:1-10)*

32 Maimua mag maach hich dāi hogdaba wēnrraajerr k'ānagta, —Hōor pōm māg t'ānām mā dau hee dau hap'āa durrumgui hajim. Ya k'āai t'ārjup pam ham maach haigmua bālrjā hogdaba, t'achdam k'ōjujā chuk'u nām. Hich jāg t'ach k'ōba chan mua hamach diig pāimap'a chirāmgui hajim. Hich jāg pāik'iin, di haar barba k'āijā k'ād hee jādaúa p'ārēubajupa hajim, hich Jesuu.

33 Magbaawaita marau hirig, —Mamā māg hōorjā chuk sim hee, ḡjam maadēu k'ōju bawaagauma? hanaajim, hōor pōm māg t'ānām k'ōpieg.

34 Magbaawai hich Jesuu marag, —Pārau pan dau k'arr wai nāma? ha jēeujim.

Magbaa marau, —Sietepai, maimua hāwarrdamjā har dau k'apan k'aba durrumgui hanaajim.

35 Magbaawai hichdēu hōrag k'āt jupk'api jaauwia,

36 mag pandam siete narrjā chi hāwarrdam dāi hāba juu hee p'ē hauwia, Hēwandumag hāu hajim hanaa t'orreubaadējim. Magnaa maachig hāapāimaawai marau jūrr hōrag jigmajim.

37 Mag jig p'ārldādāgmamua t'umaam k'ānnau hamachdēu k'ōm haig k'ōtarjā, pan pōm sob t'ānisijim. Mag chi sobtarr, t'ābat siete marau hipiirk'a haujim.

38 Mag hed mag chi t'ach k'ö narr k'ʌʌn cuatro mil naajim, hemk'ooin happai, hʌʌinjā beerba ni chaainjā beerba.

39 Maimuan chadau hōrag wëtpi jaaubaawai hagdaujö hamach majupierr haaidʌjierram. Mag t'umaa hērēubaadeewain chadau, hichjā jap hee waaidʌbaadee, marau hi Magadanag harrjim.

16

T'et'emnaanaau hamach dak'īir hamachdēu nem hooba haajem hompaa haupi narr

(Mr 8:11-13; Lc 12:54-56)

1 Mag Magadán durr paauk'abaimaawai fariseonaanaau Saduceonaan däimua Jesús hoon bëejierram. Pari mag bëetarran sii hi himeraa pər haum k'õchgaupai harr haawai hirig hamachdēu bñlrjā hooba haajem nemta hamach dak'īir hedjā hee waupi jaau naajim, mag gaaaimua chadcha Hēwandamau p̄iwiata mag nʌrrʌm ha hamachig k'ap jaumk'īir.

2 Pari Jesuu ham hipierraajā k'aba, warag sii hamag, —¿K'an jāgwi pārau k'eeturag hedau dubmamua hedjā p'ur waau t'ʌnʌm hoowia, “Nan hedau wärjäp'ä haju” haajē;

3 maimua jūrr hedau p̄errejā hagjö hedau höbér hurum bñlu hedjā p'ur t'ʌnʌm hoowi, “Nan hedau k'õrk'aju” ha jaaujē? hajim. Pārau jāg hedjā hoobarm gaaaimuapai hed wärjäug haju wa hed k'õrk'ajujā nem k'aug nʌmta, Ɂjāga jāg pārau pāach daúa mua nem wau chitʌm hoo nʌmjā pöd k'aug hauba nʌ mʌ chadcha Hēwandamau p̄iiju jaaujerr? hajim hamag.

4 Pāran pāachdēu Hēwandam hiseg nām gaaimua warag chi hajaugjā chuk'u t'anaawaita warag pāachdēu nem hooba haajem nempata pāach dak'ir waapi nām. MamΛ mua waubamgui hajim. Mag k'āai warrgar jōoi Jonás haajerr nemmeeurrk'an buch hee k'āai t'ārjup slet'urtarr gaaimua Nínivepienau Hēwandamau hi pāitarr k'aug hautarrjöta, hīchab mλchjā Hēwandamau pāitarr pārag k'ap'Λ hapijugui hajim, mλch hiiu p'iidbarm gaaimua. MamΛ magΛmjā pārau hāk'abajugui hajim.

Mag hiek'apet hawi hichta warag chaaug higbaadējim.

Jesuu hich k'apeenag fariseonaanjö hapiba jaautarr

(Mr 8:14-21)

5 Mag higbaadēwi ya t'oom higar paauk'abaimaawaita maar k'ir hee dλhnΛisijim, panjā haibëeba sūi hich jāgta wēnΛrrΛm.

6 Magbarm dāichata hich Jesuujā marag, —K'ir k'ap'Λ wēnΛrrat'Λ hajim. Fariseonaan bēnta saduceonaan bēn dāi jāg levadurajö sim pāach gaai dλrbapimiet hajim marag.

7 Mag hūrwia, chadcha levadurata jaau simpii hawi, maach happaijā, —Keena, maach chan chadchata pan haibëebajimwai hanaajim.

8 MamΛ maar mag hiyāΛ nāmjā hich Jesuu k'ap'Λ sīerr haawai, —¿K'ant'eeta pāar mag pan haibëebajim hanáma? Pārau chan jāgan mua nem wau chitΛmjā hoobamjöta haajeeb hajim, mλg mλ dāi hāba wēnΛrrΛmjā hāk'aba haag.

9 ¿Pārau k'īir hee paba nʌ, mua pandam cin-copai narrau hʌlinjā beerba, chaainjā beerba, hemk'ooin happai cinco mil jāhogtarr? Maimua ḡt'abʌt k'arr hipiirk'a haujī chi sobau?

10 ¿K'īir hee paba nʌ hagjö, pan sietepai narrau hōor pōm cuatro mil narr jāhogtarr? Maimua jāg hedjā, ḡt'abʌt k'arr hipiirk'a haujierrá chi sobau? Pan chaarta hig nʌm hak'iinjā, ¿pārau k'īirjuawai hīsjā mua pōd pāach jāhog haubajupii nʌ?

11 ḡJāga jāg pārau bʌlrjā k'aug hauba nʌ hajim, mua pāachig, “Fariseonaan bēn saduceonaan bēn dāi levadurajö simta pāach gaai dʌrbapimiet” haawai? Mua mag chirʌm haig chan pan chaar higwiata pārag mag hiek'aba chirʌm; wajapcharan muan maiguin, hoob hamjö chik'am k'īir haawaipaita chadam hiekjö hiek'amiet ha chirʌmlu hajim marag.

12 Magbaawaita marau k'augp'öbaadējim, Jesuu levadura chaar jaauba, sīi fariseonaanau sa-duceonaan dāimua nem jaaujemta jaau sim.

*Pedroou jaauwai Jesuun warrgarwe hich
Hēwandamau pāiju haajerrau ha jaautarr
(Mr 8:27-30; Lc 9:18-21)*

13 Mag wētwia deeum durr Cesarea de Filipo hanʌm paauk'abaimaawai hich Jesuu marag, — Hōrau mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa higwia hiyʌʌ nʌm hūurwai, ham hiek ḡmʌ k'ai haajē? ¿Pārau hūrba haajē? ha jēeujim.

14 Magbaawai marau hirig, —Ham hiek pʌ Juan chi hōor pōr choomie haajem; deeum k'ʌʌnau jaauwai pʌlta Elías haajem, warrgar Hēwandam hi

jaaujerr; wa magba Jeremías k'abam k'ai, dewam k'äijähaajem, hagjö Hēwandam hi jaaujerr.

15 Marau hichig magbaawai jürr maachigta, —
¿Ma päächdëujäma? Pärau k'üirjuawai, ¿mΛ k'ai hagá?
hajim.

16 Magbaawai Simón Pedroou, —PΛ Cristo
k'abahab hajim hirig, hich Hēwandam Hiewaa
warrgarwe hichdëu jΛr hauwia hōor peerdΛ
haumk'üir päiju ha jaaujerr.

17 Magbaawai Jesuu hirig, —Simón Pedro, Jonás
hiewaa, hōrau bälgrjä pλrlg jaautarr k'abamta
chadcha pua hag heyaa jaaubapläimkë hajim.
Jäg pua k'ap'Λ jaaubapläimlñ, jääan hich mΛ Haai
hägt'ar chiraajemuata pλrlg mag k'üirjupiwi hajim.
Maguata pua hag heyaa jaaubapläibahab hajim.

18 Pedro, maagwai pλln chadcha pλch t'üriu
jaau simjö mokdauu hajim hirig. Pua mΛ hiek
jaaubaadëm gaaimuata mua mΛch hiek häk'a nλm
k'ΛΛn k'apaana hapiju. Mag k'apaana haadëm
chan pääch chi hñrλm k'ΛΛnan k'ëchwiajä, pääar
hak'aar chan hok'ooba hich mag Hēwandam däita
nλisiju hajim.

19 Pedro, pλrlgta mua mΛch hiek jaaumk'üir jaau
chirλmgui hajim. Pua mΛ hiek jaaubaadëm hñrwi
häk'a nλm k'ΛΛn mΛ dënök'a nλisiju. MamΛ hñchab
pua jaau k'itλm hñr nλmjä hasekasba warag hiseg
nλm k'ΛΛnan hamach mag nλm gaaimua warag
hich mag hok'oo wënlrrajugui hajim. Mag nλm
haiguin pua chi mΛ haar höbérju haai nλm k'ΛΛnag
puertdi weeu deenaa pöd dubbaju haai nλm k'ΛΛn
hat'ee sñi warag p'äar sñsiuk'amjöta haju.

20 MamΛ Jesuu mag hich chadcha hich
Hēwandamau jΛr hauwia päitarrk'a simjä bälgrjä

hõrag jaaupiba jaaujim marag.

*Hōrau hich t'ōoju jaautarr
(Mr 8:31-9:1; Lc 9:22-27)*

21 Maimua jaaumamua hich Jerusalenag majujā jaaujim. Mag Jerusalén pabaimaawai jöoin chi pörk'a nám k'lanau p'adnaan chi pörk'a nám k'lanupa Moisés hiek jawaag chi machnaan däimua hich dau hap'la wai naawi hich t'ōojujā jaaujim. Mamā mag hamau hi t'ōowiajā deeu hūwaai k'āai t'ārjup nám hee deeu hich hiiu p'iidljujā jaaujim.

22 Mag jaaumam hūrwia, Pedroou hich happai chaaur t'ärnaa, —Señor, ¿k'anii Hēwandamau pā dāi magpibarju? Pā dāi chan hōrau magju k'aba námgui hajim hirig.

23 Pari Pedroou hichig magbaawai, jūrr chi Jesusu hirig, —Jöpk'aa mā haigmua chaaug petá hajim. Meperauta pārlag mag hiek'api sīebahab. Puan mag sim haig sīi warag k'aibag hee mā burrpijuuta hēk'a simgui hajim. Pua chan Hēwandamau nem waum hig simjā k'augba, sīi parhoobam k'lanjōta k'irju simgui hajim hirig.

24 Maimua hichdēupai jūrr maach t'umaam k'lanagta, —Chadcha pārau mā hiek pāach t'āraucha hēk'a nám k'ai, magan mua nem waupi jaau chirām happaita waubat, “Māchdēuta k'ap chirām māchdēu nem wauju” ha hiek'aba. Mā gaaimua chik'amnau pāach dau hap'la t'ōoju k'irjuwia k'āijā magamjā higba waragta hēk'anaat hajim.

25 Har māig heegarjā mā gaaimua p'it'urg haumap'a nám k'lan chan bālrgjā hāgt'ar höbērbam. Magarrau har chi mua nem jaau

chir^{am} waum k'ōchgauta hamach nemjā k'īrjuba, sī warag m^a gaaimuata dau hap'^{ll} han^{am} k'^{ll}nan chadau h̄gt'archa höbérju jaaujim.

²⁶ Pārau hoowai, ¿k'an wajaug sī hajim, hābmua m^{ag} durr t'um hichdēupai jāa wai sīsim, mam^a mag sim meeбаадee k'īmie durr petam? ¿Hirua hich durr t'um hich dāi harrju haai sī? Pöd harrbam. ¿Pārau k'īrjuawai hābmua k'āijā h̄gt'ar höbéraag p'atk'on pōm p'agju haai sī? Mag p'agwiajā pöd dubbamgui hajim.

²⁷ M^{ag}naa m^a Hayau m^{ag} durr hi hagk'am hedjā m^{achta} hichdēu jua t'eeg deetarr dāi hi chognaan angelnaanpa bēewi, m^{ai}g heegar hamach nem waaujerrpierr haju ham dāi: chi nem wajap'a waaujerr k'^{ll}n dāijā hich hagjö maimua nem k'aigba waaujerr k'^{ll}n dāijā hich hagjö.

²⁸ Cha m^a hiek'a chir^{am} hiek'au hāaur k'^{ll}n cha m^a hiek hūr n^{am} k'^{ll}n chan m^{ach} chi Hemk'ooi Hiewaa t'umaam k'^{ll}n Pörk'a bēeju hedamjö haadēm hoobam haigjā meebajugui ha jaaumajim.

17

Jesús sī bñamjö haaderr

(Mr 9:2-13; Lc 9:28-36)

¹ Mag hich Jesús maar dāi hiyā simua mag maar k'apeen hāaur k'^{ll}nag hamach daúa hich hoopiju jaautarr k'ur seis días haadēm hee, cerro pōm sim gaai petajim. Mag hich mam dāi p'ē harrjim: Pedro, Santiago maimua Juan, hich Santiago heeum.

² Mag mam wētwi ham dak'īrta Jesús k'īr chaau-pabaadējim haajem. Hi k'īr hoowai m^{ag} hedau

hãsdawam k'irjöta bãl t'anlisijim haajem; maagwai hi k'ajua chará p'uumjö haadëjim haajem, hich bãpgau.

3 Hi magbaadëm hee hoowai warrgarm jöoin Moiseeta Elías däi hiyãl dãnnanlihdã naajim haajem, Jesús däi.

4 Mag hoobaawaita Pedroou Jesuug, —Señor, häu chi hagamjö nem wajaug maar mäig nãmgu hajim haajem. Pua k'ös hak'iin mua rãichdidam t'ärjup hëuk'am hajim hanam: hãb pã hat'ee, hãb Moisés hat'ee maimua hãb Elías hat'ee.

5 Mamã Pedro mag hiek'a dãnnam hee, jãnt'umie baug bëewi ham jöodã hat'aichëjim hanaabá. Magbarm hee mag chi jãnt'umie heemuata woun hiekjö, “Chamãta mã Hiewaa mächdëu jãsehne wai chitãmu, hõor peerdã haumk'ir mächdëu jär hautarr. Hirua nem jaau simta hipierraahabat” ha hiek'abarm hürjierram hanam.

6 Hamach chi däi wënarrarr k'ãnaucha jaauwai, hamachdëu mag hürbaawaita jãp'ierr p'öbaadëm hiek'au warag kanieu t'ak'öök'anaa heeg k'ök'ood hap'öbaadëjim hanaabá, k'eb jëb gaai dagau dãrk'a.

7 Magbaa Jesuu ham haig bëenaa ham gaai juau sîesienaa, —P'iidatk'abat, hoob jãp'ierrmiet hajim hanam.

8 Magbaawai chadcha hamau p'iidatk'anaa hoowai, tagam k'ãn chuk'u, hãba Jesús happaita sîejim hanaabá.

9 Maimua deeu jerag bëejierram haajem. Mag hãrbagk'a wëdurumua chi Jesuu hamag, —Mag pãachdëu hootarr hoob deeum k'ãnag jaaumiet.

Ya mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa meewia deeu p'iidʌbaawain chadau jaaubat hajim haajem.

10 Magbaawaита jürr hamach garmua hirig, — Jägwí Hēwandam hiek jawaag chi machnaanaau jaauwai, mag Eliata hich Hēwandamaucha p̄iiju jaaujem na bëeju haajẽ? hajierram haajem hirig.

11 Magbaawai hich Jesuu, —Chadcha chi bëen Eliata nacha bëema hajim hanʌm. Pari mag hi bëeju jaautarran, mag Hēwandamaau p̄iiju haajerr hōrag nʌpi jaumk'īirta bëeju jaaujimgui hajim hanʌm.

12 Pari Elías ya bart'urjim. Mag hi bart'uurwaijā hamau hi k'aug hauba, sīi warag deeum k'ʌʌnp̄ii hawi hi d̄ai hamachd̄eu hampierr hawi warag hi t'ōop̄ājierramgui hajim hanʌm. Hamachd̄eu hi d̄ai jägtarrjö mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa d̄aijā ha-jugui hajim hanaabá. Mʌg chirʌmʌn mʌʌn wajap ham jua machag hāwatjugui hajim hanʌm hamag.

13 Pari Jesuu hamachig magbaawai warre k'aug hat'ajierram hanaabá, warrgar Hēwandam hi jaau-jerr Elías k'aba, Juan chi hōor pōr choomie hig-wiata mag sim.

*Jesuu chaai mor heem mepeer jēup̄āitarr
(Mr 9:14-29; Lc 9:43-45)*

14 Mag w̄edurumua ya maar tagam k'ʌʌn d̄ai narr haig jér paauk'abaich̄em hee, woun hāb bëewi hi k'īrp'ee p'ōbk'anaa hirig chaigpamamua magchējim:

15 —Señor, mʌ chaai wai chirʌm t'ōt'ōrrsō k'itʌm. Mʌ hap chitʌm mʌ chaai dau haug k'augwia mon-aaubap̄ai haichējim. Jāg k'itʌmʌn nem t'eegta

baarjem. K'ar chará hooju chuk'u haawai barbaadëmu hõt heejã burrjem; wa magbamñn dö heejã sii dobojo haimaajemgui hajim.

16 Mua m̄ig p̄l k'apeen haig haibëetarrjã hamau pödbajierramgui hajim.

17 Magbaawai Jesuu magjim, hõrag meerpanaa:
—Päran chadcha pääch t'äar k'aibag gaaimuata Hēwandamau jäg chaai monaaujujä k'īirjüba n̄am. Pärau jäg Hēwandam juu t'eeg simjä k'augbamjö n̄am, ¿hich jägta sii mua h̄awat chitaju haai chirá pärau hoowai? ¿K'an hatchata pärau m̄a pääch d̄i chitapim hig n̄ama? hajim, hajapcha h̄ök'aag. Magnaa, M̄a haig mag chaai haipidut hajim.

18 Magbaa chadcha chi chaai hich haig haipierrwai chi meperag meeurraunaa höberpi jaaubaawai, hi hipierr höberbaadëjim. Magbarm haigmua chi chaai monak'a hich mag s̄isijim.

19 Mag chi chaai monaautarr k'ur maach hap paauk'awi marau hich Jesuug, —Jägwi marau pöd jäg chaai mor heem mepeer höbeerpi haubají? ha jëeujim.

20 Magbaawai hich Jesuu marag magjim:
—Jääan päächdëu m̄ag chaai Hēwandamau monaaujujä k'īirjuba narr gaaimuaugui hajim. Pärau Hēwandam juu t'eeg sim k'ap'ñnaa päächdëu nem mag habarmjö hapiju k'īirjunaata nem wauk'iin, Hēwandam hat'ee chan p'it'urm nem chuk'u haajeewai, chadcha päächdëu jajaauk'ampierr hich mag päächdëu jaau n̄amjö hapiju. Päar k'īirjug hoojem hanaa chi pömag mostaza daudam har maach dau hee paba k'itaajemjö k'āijä k'itak'iin, chag durrs̄ig k'āijä, “Jöpai m̄igmua mawia chum

dʌnʌubaimá” habaawai chadcha p'it'urg chuk'u mawia pāar hipierr pāachdēu jaaubarm haar dʌnʌuwimajugui hajim. [

²¹ Magnaa hichdēupai, Jäg mepeer k'īir chan sīi hiek'abarmuapai höbérba sīerram. Jäg höbérpi hawaagan, bʌlrljā t'ach k'öba sīi Hēwandumagpai jēeu nʌ̄ hawiata höbérpi jaaubaawai höbeerjemgui hajim marag.]

*Płaba Jesuu chik'amnau hich t'ōju jaautarr
(Mr 9:30-32; Lc 9:43-45)*

²² Galilea durr maach hich Jesús dāi hāba wěnrraajeewai hichdēu marag magim:

—Mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa mʌg chirʌmʌn chi t'ierrnaanag pʌr deebaawai

²³ sīi hamau mʌ t'ōpōiju. Mamʌ mag hamau mʌ t'ōowiajā k'āai t'ärjup nʌm hee deeu mʌ hiiu p'iidʌjugui hajim.

Maachigcha mag jaaubaawai chadcha maar hök'īirjuu hap'öbaadējim.

Haai hi jēejem di paarjā p'agju haai narr

²⁴ Jesuu maar hich dāi p'ë harrwi Capernaum p'öbör barimajim. Magbaawai Haai hi jēejem di paar p'atk'on jēejem k'ʌnna Pedro hich happai sim haar wētwia hirigta, —¿Pʌ maestroou chan Haai hi jēejem di paar p'agju haai simta p'agba haajeeb? haimajierram haajem.

²⁵ Magbaawai hirua, —Keena, mʌ maestroou p'agba haajeeb ha chirajim haajem hamag.

Maagwai ya maar maach jēer narr di haar naajim. Maimua ya chi Pedro maach haar barbaimaawaijā jūrr Jesuu hirig hich hag hiekpai, —¿Pua jāga k'īirju chirá Simón? hajim. ¿Pua hoowai

m^{ag} durr gaai reinaan t'ʌnʌm k'ʌnau chijā k'ʌnagta dëbpaar jēejē: hamach k'odnaanag wa sii parhoobam k'ʌnag?

²⁶ Magbaawai Pedroou hirig, —Hamach k'od k'abam k'ʌnagma hajim.

Magbaata Jesujā, —Chadcha chi k'odnaanau chan p'agba haajemgui hajim. Magua muajā m^{ach} Haai gaaimua hagjō p'agbaju haai chirabahab. Chi Haai hi jēeujem di hi dēn haawai muajā p'agba, pāraujā p'agbaju haai nʌmgui hajim.

²⁷ Maml hamag maach hēugar hiek'am hugua maadēujā hichiita p'agju haai nʌmgui hajim Pedroog. Maimua, T'ʌrrdö hee dō hlabamí hajim. Nau nacha p^{ach} jua gaai k'öbaichēm pua jiir hat'am hö hee p'atk'on s̄leju. Mag p'atk'onau h̄lū pua m^{la} kōitjā p'agwi, p^{ach} dēnjā p'agpäijugui hajim Jesuu Pedroog.

Magbaawai Pedroou chadcha hichig jaautarrjō hajim.

18

*Chijāata h̄rʌacha haju haai s̄iha jaautarr
(Mr 9:33-37; Lc 9:46-48)*

¹ Hich mag hiyāl nʌmua marau hich Jesuug jēeu naajim, hichta m^{ag} hatag t'umaam k'ʌn Pörk'abaadeewai maach m^{ag} wënʌrrʌm heem k'aita h̄rʌacha s̄isiju k'ai ha k'ap haag.

² Magbaawai Jesuu chaaidamta t'ärnaa maar jārr dʌnʌlupinaa magjim:

³ —M^{la} cha hiek'a chirʌm hiek'au pārau pāachta h̄rʌacha ham k'öchgau pāachdēu mag k'īirju nʌm hisegnaa chaain m^{ag}mdam hagt'a serbiibamjōo

habam chan, pāar pōd mΛ dāi chi pörnaan k'aju k'aba nΛm.

⁴ Mag mΛchta chi Pörk'a chirsim hed mΛ garcha joot'limaju k'īirju nΛm k'ΛΛnan warag hamachta serbiibamjönaa chaain mΛgΛmdamjöta haju haai nΛmgui hajim, mag hamachta hārΛcha hajujā k'īirjuba.

⁵ Pārau mΛ dēnjjö mΛg k'it'ēem hāb k'āijā jāsenk'awia pāach di haig haumΛn magan pārau mΛchchata k'īir jāsenk'abarmjö habarmgui hajim, marag hiek'amamua.

Jāga nΛ Hēwandumau chik'am k'aibag hee burrpiejem k'ΛΛn dāi

(*Mr 9:42-48; Lc 17:1-2*)

⁶ Mag warag hiek'ak'agmamua magjim: 'Hābmua k'āijā mΛ chaai mΛg mΛ hiek hāk'a k'ērΛmta pekau hee burrpimΛn, Hēwandum dāi hiekk'ōr pōomata sīsiju. Mag mΛ chaai hābam gaaimua k'āijā warag Hēwandum dāita hiekk'ōr paarpaju k'āai, hichdēupai hich hö gaai mokpör pōm jānaa p'ūas hee baudΛk'iin hāucha hajugui hajim.

⁷ MΛg jēb gaai hichiita hich jāg hōor dich k'apeen pekau waupiejem k'ΛΛn paraa haju. ¡MamΛ hēh, hapk'iitΛ, chi mag dich k'apeendam pekau hee burrpiejem k'ΛΛn!

⁸ 'Magua, mua pāragjā mag chirΛm: Pāach juau wa pāach bālu k'āijā pekau hee burrpiju sim k'ai, warag t'Λapnaa barbapäit hajim. Pāach t'um monak'a hok'oowi hōtdau hich mag t'ōojā k'augba sīerrΛm hee maju k'āai, hāucha simgui hajim, sīi juu bisi wa bā k'āijā bisi hāgt'ar hōbērju.

9 Wa pāach daúapai k'āijā pekau hee burrpiju sim k'ai, hag dau jēunaa warag barbapl̄it hajim. Dau numwe wajap'a simta k'īmie durr maju k'āai, hāucha simgui hajim, dau hābpaim dāipai hāgt'ar höbērju. Wajapcharan magam pekau waumaau-gau, dau chuk'umjō hoobamjōnaa magam nem k'aigbam wawaagjā jua chuk'umjō habat hajim, bālrjā wauba. Magju k'āai Hēwandam dau na pāach morta sark'abat ha jaaumajim marag.

*Oveja hok'ootarr nem hīgk'aa
(Lc 15:3-7)*

10 Mag jajawagmamua hīchab, 'Māg daumeraa k'it'ēem k'āan hoob hāb k'āijā hisegmiet hajim. Ham t'āa mā Haai haar t'ānām k'ānaun hamag dau par k'aba t'ānāmgui hajim.

[
11 'Māch chi Hemk'ooi Hiewaan chadcha hōor hamach k'aibag gaaimua hok'oo k'it'ēem k'āan peerdā hawaanta bēejim ha jaaujim.]

12 Magnaa, Mua pārag jēeu hook'imgui hajim, jāga sim k'ai pārag: Woun hābmua cien ovejas wai sim. Mag k'apan t'ānām heem hāb hok'oobaadee, ḡhirua tagam k'āan hābam haig p'ēplawia mag chi hok'oo k'ērāmta jāraan mabaju k'ai? hajim.

13 Mag jār nārrā hawi baau hat'ak'iin, mag hābpai hok'ootarr baau hat'am paarta hārcha hi honee hajugui hajim, tagam k'āan k'apan hok'ooba narr paar honee haju k'āaijā.

14 Hich jāg hābmuajā hich nemchaain hok'oopimap'a haajemjō, hīchab mā Haai hāgt'ar simuajā māg mā hiek hāk'a durrum k'āan chan hābjā hok'oopimap'a simgui hajim.

*Jāga dich k'apeen perdonaaaju haai nʌ ha jaau-tarr
(Lc 17:3)*

15 Mag nem k'fir pogk'e jajawagmamua, 'Pārag k'ap hamk'fir jaauk'imgui hajim Jesuu. Pāachjō mʌ hiek hāk'a simua pāach hee hiwiir hābam dāi k'āijā k'aigba habaawai hi dāi hiyālmamua wajap'a hirig jaaubat hajim, jāga sī mag k'aigba haawai. Pāachdēu mag hiek'abaawai hōu hūrwia hāk'amʌn magan pārau pāach k'apeer mʌ hat'ee gan hat'am hajim.

16 Mamʌ par pāachdēu hiek'a nʌmjā hūrbamʌn magan pāach daumaai hōor numí k'āijā t'ārk'a hat'at, maagwai hiek'amamjā hōor numí wa t'ārjup nʌm dak'īrta mag hiek'amamk'fir.

17 Mag numí wa t'ārjup nʌm dak'īr hiek'amamta bālrjā hasekasbamʌn magan warre t'um chi hāk'a nʌm k'ʌn jāgdaarta hiek'aju haai nʌmgui hajim. Mag t'umaam k'ʌn dak'īr hiek'abarmjā hasekasba habaawain chadau, Hēwandam hiek hāk'aba haajemjō wa Romaam gobierno dēn dēbpaar jēejem k'ʌn chi k'aigbam k'ʌn dāimjō habat hajim ham dāi, tag pāach dāi k'apeerk'apiba.

18 'Mag mʌig heegar haawai hamach jāg t'eeg gaaimua pāachdēu nem jaau nʌm hūrba haawai mag pāach dāi k'apeerk'apiba habarmjā hich Hēwandamau hīchab pāar higar sīeju. Maimua deeu hich k'aibag hisegwi hūwaai pāach hee pāach k'apeerk'api haauwaijā hīchab Hēwandamau pāar higar sīejugui hajim.

19 Mag hiek'amamua, 'Mua pārag mag chirʌmgui hajim: Mʌig heegar hōor numí hamachdēu nem hig nʌm mʌrʌg jēwaag hāba

hibëpwia jëeumlan, mΛ Haai h̄gt'ar chiramua hamag deeb k'aba deeju.

20 Mag jëwaagta numí wa t'ärjup k'āijā hāba bিirdnnaa mΛrΛg jëeu nΛmln mΛln maig chiramgui hajim, ham jārr.

21 Magbaawai Pedroou Jesuug, —Señor, magan mΛchjö pΛ hiek h̄k'a nΛm k'Λlnau hābmua k'āijā mΛ däi k'aigba haawai, ¿biek k'arr mua perdonaajuma? ha jēeujim. ¿Siete veces?

22 Magbaa Jesuu hirig, —Mag siete vecespai k'abam. Muan pΛrΛgan, setenta veces sieteta perdonaaju haai sim ha chiram hajim. Hajapcharan dich däi k'aigba habarmpierrma.

Woun hābmua hich k'apeer perdonaaba harr hag nem hīg'aa

23 Maimua hich Jesuupai magjim:

—Mua mag pāraujā pāach k'apeen perdonaaju haai nΛm ha chiramln, Hēwandamaujā maach perdonaabam haba haajeewaita mag jaau chiram hajim. Hēwandaman rey hāb sīerrau hich chognaan hich garcharam k'Λln wajap'a p'idk'a nΛm k'ap haag hāhābdö t'ärk'anaa k'ap jëeu hoomatarrjöta sīerramgui hajim.

24 Ya chi reíu t'ärk'Λibaadäm hee hi haig haibëejierram haajem, hāb hirig p'atk'on pōm diez mil talentos paar sīerr.

25 Mag dëbpaar pōm sim pōd hichig p'ag hauba habaawai chi reíu mag woun hichig dëbpaar paar sīerrta warag hich hΛli däi hich chaain maimua hich nem wai sīerrpa t'um pērpäipi jaaujim hanaabá, jūrr deeum chogk'amk'īir, magbar-mua chi dëbpaar p'ag höbërmk'īir.

26 Magbaawai chi chogau chi rey bëk'arr p'öbk'anaa chaigpa jöchk'ërlmu, "Señor, hidëu hoo hat'á. Mua hök'ar p'agmamua pΛ dëbpaar t'um höbeerpläabajupa" haajeejim hanaabá.

27 Pari mag hichig chaigpa jöchk'ërlm hoobaawai, chi reíu hi dau haug k'augwi, mag dëbpaar pöm sïerrjä tag hichig p'agpiba, sii warag k'ir hok'oopi jaunaa, p'haarju harrjä p'haarba, sii hää mapijim haajem.

28 'Pari mag hich plibapäaiwai, maigmua higbaadeeu, deeum hagjö chi rey chogk'a sim däi t'ëujim haajem. Magua jürr hichig cien denarios paraa sïerr haawai, pärnaa hö t'at'aik'amuata, "Jöpk'aa plachdëu märlag paar sim p'agbá" hajim hanaabá hirig.

29 Pari magbaawai hichdëu reíg hatarrjö warmuajä hi bëk'arr p'öbk'anaa chaigpa k'itlmu, "Pua k'ös hak'iin, hidëu hoo hat'á hak'am; hök'ar p'agmamua mua pΛ dëbpaardam t'um p'agpläabajupa" haajeejim hanlm.

30 Pari chi dëbpaar jëeu sïerr garmua mag k'öchk'aba, sii warag hich k'apeer dau haugjä k'augba cárcel deg pläiwia, hääbmiecharam centaaudam p'agbam haigjä höbeerpläabajupa" haajeejim hanlm.

31 Mag hirua hich k'apeer däi magtarr hoowi, warm k'lan hagjö chi rey chogk'a t'anarr k'lanau hoowai, ham gaai masi hajim haajem. Mag gaai masi nám hiek'au chi reígcha magtarr t'umaa wajap'a hürpipläijierram hanaabá.

32 Mag hichig jaaubaa chi reíu t'ärpäiwia hirig magjim hanlm: "Wounta chadcha k'aigba chitlmá" hajim hanlm. "Maachig dau hap'la

chaigpabaadeewai, mua pΛ perdonaawi chi dëbpaarjā tag mΛchig p'agpiba hich jāg kīir hok'oopijim.

³³ Magtarr haawai puajā hagjö pΛch k'apeer dau haug k'augwi hi perdonaaju haai sīejimgui" hajim hanΛm. "Pari pua bΛlrjā hi dxi magbajimgui" hajim hanΛm.

³⁴ Mag, warag chi rey meeuk'abaadëwi mag dëbpaar sīi kīir hok'opiju hatarrta deeu heeu-pemjö t'umaa p'agpi jaaujim hanaabá.

³⁵ Mag nem hīgk'aadam jaauwi deeu hich Jesupai magjim: 'MΛ cha hiek'a chirΛm hiek'au pārauta pāach k'apeendam chadcha perdonaawi tag magΛm hiekjā higba hich mag kīir hok'oobam chan, mΛ Haai hāgt'ar chirΛmuajā hich hagjö pāar perdonaabamgui hajim.

19

*Jesuu hΛli pΛapiba jaautarr
(Mr 10:1-12; Lc 16:18)*

¹ Mag marag nem jaau sīi hawi, Galileamua mawia jūrr Judea sīejmajim, Jordán higaau t'oogar dΛrba hedau höbeerjem bi gar.

² Mag hi petamjā hōrau k'augpäitarr haawai hōor pōoma hi hēudee wētjim. Mag hōor pōm t'ΛnΛm hee haaunaan k'apan t'Λnarr haawai magΛm k'ΛΛnpa monaaupxī maajeejim.

³ Mag nΛm hee fariseonaan heem k'ΛΛn hich Jesús haigcha bēewi juau hogt'om hirig, —¿Pua hoowai sīi nem bΛlr habarm gaaimua maadëu dich hΛli pΛaju haai nΛ? haichējierram.

⁴ Magbaawai Jesuu hamag magjim:

—Hēwandam hiek p'ā sim gaai t'ālwai, ḷpārau hooba haajē, warrcha chi hompaatarr Jōoiraujā hemk'ooi hll̄i dāita hompaajim ha sim?

⁵ Magtarr haawaita hemk'ooi hich hll̄i dāi pabaadēmān hich dēnnaan k'a hogdlaejem, ya hich hll̄i dāita hāba nll̄raag. Ya magbarm haigmua warran hagdaujō hamach happai naajerrta, hōor hābpaimjō hich mag nlisiejemgui hajim.

⁶ Mag nlisim chan ya tag hamach hāhābdö nll̄rjēe haba, hōor hābpaimjō nlisijugui hajim. Mag warrgarwejā hich Hēwandamauta mag papi-tarr haawai pōd hiwiir hābmuajā hi hichaaur hawi dich hōor p̄laju k'aba nlmgui hajim hamag.

⁷ Magbaawai jūrr hamach garmua hirig, —Pari pua mag simta, ḷk'an jāgwi Moiseeu jaauwai dich hll̄i p̄lagraawai hēsap gaai “Mua ya p̄l p̄la chirām” ha p'ānaa hirig deeju haai sim ha simma? hajierram hirig.

⁸ Magbaawaita Jesuu hamag, —Pari jā, nem jaauwaijā pāach jāg t'eeg sīerrjēem gaaimua k'abahab hajim. Moiseeun chadcha hld̄raa hll̄in p̄lapiejeejim, pari warrcha hich Jōoirau hompaawai chan mag p̄lamk'īir k'abata hompaajimgui hajim.

⁹ Pāadē m̄l hiek hūrbat: Hll̄i bāl̄rjā deeum dāi p̄lgrpl̄r k'aba simta sīi p̄lam k'ōchgaupai p̄lawia deeum hll̄i hau simān maan pekauta wau simgui hajim. [Mag hich hap sim hawi chik'amnau p̄latarr hll̄ita hau sim wounjā pekauta wau sim, hagt'a chik'am hll̄ik'a simta hau sīewai hajim jūrr hamag.]

¹⁰ Magbaawaita maach heem k'ālnaupai hāaur k'ālnau jūrr, —Maach hemk'ooin dich hll̄i dāi

magta haju haai nʌm k'ai, magan warag hʌli haubajuuta simgui hajieram.

11 Magbaa jūrr hich Jesuu marag, –T'umaam k'ʌnau chan cha mua jaau chirʌm hiek pöd k'augbam; hāba hich Hēwandamau k'augpi sim k'ʌnaupaita k'ap hajugui hajim.

12 Maimua, Pārag jaauk'imgui hajim, jāgwi mag t'umaam k'ʌn pöd hʌli hauju k'aba nʌ. Hāaur k'ʌn bi heeweta mag hʌlin hawaag k'aba t'aaba nʌmgui hajim. Pogk'a ya chi jōoin pawiajā p'arr japāi nʌm, k'apes hapimaaugau. Maagwai pogk'a mag p'arr jaba nʌmta, pari hamachdëupai Hēwandamau nem jaau sim wajapcha wawaag hawi, bʌlrjā k'apes haba hich mag t'ʌnʌmgui hajim, hʌlinjā k'irjuba.

Mag jaauwi hābmiecha paawai hichdëupai magjim: 'Dichdëu hoowai hʌlijā chuk'u chitaju hāu pödjöö sim k'ai, magan hich magta nʌrraju haai simgui hajim, hʌli chuk'u.

*Jesuu chaain kōit Hēwandamag jēeutarr
(Mr 10:13-16; Lc 18:15-17)*

13 Mag nʌm hee, jūram k'ʌnau Jesús haig chaain haibée t'anaajim, ham gaai pʌrnāa Hēwandamag ham kōit jēeumk'ir. Pari mag jūram k'ʌnau chaain haibēbēek'am hoowi chi haibée nʌm k'ʌnagta maachdëuta meeuk'a naajim, tag haibēepimaugau.

14 Mamʌ mag marau hiek'a nʌm hūrbaawai Jesuu jūrr maachigta, –Hidëu mʌ haig chaain haibēepibat. ¿K'ant'ee pārau ham bēepimap'a nʌ? hajim. Chi jōoin hawiajā, chamʌ k'ʌn chaainjö mʌ hiek hāk'ak'arrsö hāk'a nʌm k'ʌnta mag jēb gaajā

hău wënʌrrawi hăgt'arjă honee wënʌrrabajup hajim.

¹⁵ Magnaa warag ham pör hăr jua hausłunaa, Hēwandamag ham kōit jēeuwi, warag haigmua chawag maar p'ë harrjim.

*Hēwan p'atk'on paraam Jesúš dăi hiyắ hat'urtarr
(Mr 10:17-31; Lc 18:18-30)*

¹⁶ Biek hăb woun hăb hēwan s̄ierrau Jesúš haig bēewi hi dăi hiyắmamua, —Maestro, ¿k'an nem wajap'amta mua wauju haai chirá hăgt'ar höbéraag? Mʌrʌg jaaubá hajim.

¹⁷ Magbaawai Jesuu hirig, —¿K'ant'ee mag nem wajap'amta wawaag pua mʌrʌg jēeu chirá? Nem wajap'amta hăba hăbpaita sim; ma Hēwandamau. Mamʌ pʌ chadcha hăgt'ar höbërm k'ös chirʌm k'ai, Hēwandamau hich hiek p'ānaa Moiseeg deetarr gaai jaau sim hipierraahabá hajim hirig.

¹⁸ Magbaa, —Pari hag gaai jaau sim heem, ¿chijāg higwiata pua mag jaau s̄i? hajim, chi hēwan mag hi dăi hiyắ haan berrau.

Magbaa Jesuu hirig magjim:

—Hoob hōor t'ōo chitam; hoob pʌch hōor k'abam dăijă k'apes ha chitam; nem jīgk'am; s̄euk'ajă chik'am hēugar nem jaau chitam;

¹⁹ pʌch haaijă daupiinaa pʌch hădjă daupii habá, maimua pʌch k'apeenjă wir haig pʌchdēu pʌch k'ösí simjö daupii habá hajim hich Jesúš gamua.

²⁰ Magbaawai chi hēwanau, —Mua magʌm t'um hʌlrk'a chitabahab. ¿K'ani mua wauju hag'ta waaur chirá? hajim.

²¹ Magbaawai deeu hich Jesuupai hirig, — Pʌ chadchata wajapcha ham k'ösí chirʌm k'ai,

pach nem pérk'ʌlippäinaa chi p'atk'on hap'ʌʌm k'ʌʌndamag jibapäi hajim. Mag k'aita h̄gt'ar pawiajā pʌ hich mag nem wajap'am paraa chitaju. Mag pérk'ʌlippäinaa jipäiwi, mʌ däi marrau hajim.

22 Pari hich mag woundam chadcha p'atk'on paraam harr haawai Jesuu hichig magbarm hūrwia warre hök'īirjuu petajim.

23 Mag woundam hök'īirjuu petam hoobaawai jūrr maragta hich Jesuu, —P'atk'on paraam k'ʌʌnta Hēwandam chi Pörk'a sim haar höbéraagan chadchata t'et'e simgui hajim.

24 P'atk'onpanta h̄gt'ar Hēwandam chi Pörk'a sim haar höbérju k'āyau, camello pöm jäg maach wounaan k'āaijā h̄rpai sīerr̄mta p'it'urg chuk'u nobeeu kach hee t'oogar höbér dichjugui hajim.

25 Mag hi hiek'abapäim hūrwia chadcha jägderraan nʌmuu maach hi däi wēnʌrraajerr k'ʌʌn heem hääur k'ʌʌnau, —Mag k'ai, magan Ɂk'aita peerdʌagáwa? hanaajim.

26 Pari magbaa hich Jesuu marag hoonaa, —Hōragan chadcha p'it'urgma mag hūrwai. Mamʌ Hēwandamag chan bʌʌrjā p'it'urg chuk'u simgui hajim.

27 Jesuu magbaawai mag chi hēwan p'atk'on paraam däi hiyʌʌ narr k'īirjuwia, —Maraun chad pʌ däi wēnʌrram k'ōchgau maach nemdam wai narrjā k'īirjuba, sii t'umaa p'ëplawi pʌ däi hogdʌba wēnʌrrabma. Mag pach däi hogdʌba wēnʌrram jūrr Ɂk'andamta marau hau durrajuma mʌg hatag paawaijā? hajim Pedroou.

28 Magbaawai Jesuu magjim:

—Cha m_Λ hiek'a chir_Λm hiek'au m_Λg durr jöoi hedaujā d_Δi t'um chi hiiurig pawia m_Λch chi Hemk'ooi Hiewaa hōor Pörk'aag k'u juupjem wa-japp'a k'it_Λm gaaai hoo chirsim hed, pāar m_Λg m_Λ hogd_Λba m_Λ d_Δi wēn_Λrraajem k'_Λnta m_Λ jup chir_Λm bigaau pörk'au doce n_Λm gaaai hohood ha-jugui hajim. Pāachdëuta m_Λ d_Δi pāach hiparmua jöoi Jacob k'ararr chaain doce narr k'_Λn hag chaain hewagam k'_Λnagjā k'ap jajaau haju, jāgaju Hēwandamau ham d_Δi.

²⁹ Maimua har t'um chi m_Λ gaaimua wa m_Λ hiek jaaum k'ōchgau k'āijā hamach di, hamach naamk'_Λn, hamach heeugpeen, hamach haaai, hamach hād, hamach chaain wa sīi hamach jēb k'āijā k'augba rla n_Λm k'_Λnagjā hamach nem hok'ootarr k'āyauijā hār hag hatcha deewi m_Λch d_Δita hich mag wēn_Λrramk'īir m_Λch haarcha p'_ē haujugui hajim.

³⁰ Pari mag hed hāaur k'_Λn har m_Λig heegar haawai hamachta chik'am k'āaijā hār_Λcha n_Λm haajerr k'_Λnta hāgt'ar Hēwandam haar paauk'aimaawaijā jūrr serbiibacha haajerrjōo n_Λisijugui hajim. Maimua jūrr har m_Λ gaaimua chik'amnau serbiibag p'eejerr k'_Λnta jūrr warm k'_Λn k'āaijā hārcha n_Λisijugui ha hiek'amajim hich Jesuu, marag hūrmk'īir.

20

Woun hābmua piyonnaan jēertarr hag nem hīgk'aa

¹ 'M_Λg hatag m_Λch hiek hāk'a durrum k'_Λnag hamach p'it'ur hatarr jūrr mua nem deeju hedan, woun hāb uvadō papau hich piyonnaanag nemjō p'ierrtarr jūrr p'agtarrjōta hajugui hajim. Mag

wounau nacha piyón jēraag hedp'erre hōor j̄raan majim haajem.

² Mag mawi, chi nacha hooimatarr k'ʌn d̄ai hiek'aawai, k'āai hāb p'idk'abarm paar p'aagjemjō denario hāb p'agju hajim haajem. Mag hiek'awi p'idk'amk'īr p̄lijim haajem.

³ Maimua ya hedau h̄gt'arraa las nuevejō haadēm hee, deeu hōor j̄raan mawia kaaijā hee sīi hōor p'idagjā chuk'u par n̄m hooimajim haajem.

⁴ Magbaa mak'ʌnjā, “Pāarjā h̄chab m̄ p'idag hee p'idk'abamit; mua pārag pāach p'idk'abarmpier p'agjugui” hajim han̄m. Magbaa mak'ʌnjā h̄chab p'idk'aan wētjim haajem.

⁵ Maimua hedausīe haadee, hich chi mork'ʌ jōiraupai deeu hūwaai hōor j̄raan mawi, k'eeuragjā las tresjōnaa deeu hichpai majim haajem. Maimua mak'ʌn d̄ijā hiek'awi hich hagjō p'idk'aan p̄lijim haajem.

⁶ Maimua ya k'eeuraacha las cincojō haadēm hee, deeu hūwaai nacha hichdēu hōor hooimatarr haar majim haajem. Maimua hooimaawai sīi hōor p'idagjā chukk'u haig naajim haajem. Magbaawai hamag, “¿K'ani jäg k'ēumaamta jäg sīi p'idk'ajā p'idk'aba, parta k'ēudatk'amaama?” hajim han̄m.

⁷ Magbaa hamachdēu, “Marag ni hābmuajā p'idag jaauba haawaita m̄g maar par naabahab” hajierram han̄m. Magbaa jōirau mak'ʌnjā, “Magan m̄ nemjīr hee uva p'ierrbamit” hajim han̄m, “k'ēu n̄m hora.”

⁸ 'Maimua ya hedau k'ēubaadee chi uva papau hich chog mag hōor p'idag hee wai jēer s̄lerragta jūrr, “Jāimua p'idk'a narr k'ʌn t̄rk'a hau-

naa hamag p'agk'abá hajim hanám. Hēudeecha dubtarr k'ɻnagta nacha p'agnaa maimua nacha dubtarr k'ɻnagta jūrr hēudeecha p'agbá" hajim hanám.

⁹ Mag, chadcha hēudeecha k'eeuraa las cin-cojö dubtarr k'ɻnta nacha t'ärk'a hauwi k'ääi hāb p'idk'a k'ëutarr k'ɻnagamjö denario hāhābdö p'agk'amajim hanaabá, hagdaujö.

¹⁰ Maimuata jūrr nacha dubtarr k'ɻan t'ärk'a haujim haajem. Ya mag hamach t'ärk'ɻibaadee, warm k'ɻnag mag denario hāb deematarr haawai, hamaun jūrr hamachigta h̄r p'agjupii naajima, hamachta hedp'erre dubtarr haawai. Pari magba hamagjä hēudeecha dubtarr k'ɻnag p'agtarrjöpai p'agk'ajim hanaabá.

¹¹ Mamá hamachig magpai p'agbaawai k'íujä hāwatba, chi mork'ɻagchata jūrr hābmua,

¹² "Jäk'ɻan ya maar höbëraagpam heeta bardatk'achëtarr haawai hora hābpaita p'idk'ajierram. Magtarrta maar hed durr pöm p'idk'a k'ëuwi hed pechagjä jemer k'ëudatk'amaam k'ɻan däi hābata pua hamag p'agbarbma, jūrr hamag herraapai p'agju haai simta" hajim hanám hirig.

¹³ Pari magbaawai chi p'idag k'Λ jöoirau jūrr ham heem hābak'aíg, "Kakë pari warr maach hiek'aawaijä, ¿denario hābpaita p̄lrg p'agju habají, pΛ p'idk'abarm paar? Magtarr haawai mua pΛ k'ügurba chirám perá" hajim hanám.

¹⁴ "Pach p'atk'ondam hauwia petá" hajim hanám. "Pari mua hichiita k'eeuraacha dubtarragjä p̄lrg p'agtarrjö p'agam k'ōsi chirámgui" hajim hanám.

15 “Mach p'atk'on haawai m^lachdēu p'agam haig p'agju haai chir^lmgui” hajim han^lm, “pōm p'idx'aba harr k'^llnag hawiajā. ¿Wa sūita pua m^lrlag hōor d^li hö wajap'a hapimap'ata chir^lwa?” hajim han^lm chi p'idag k'^l jōoirau.

16 Mag nem hīgk'aadam jaauwi hich Jesuupai, 'Hich jägt^lta hajugui hajim hīchab m^lag hatagjā. Hēudeecha p'idag hee doubtarr k'^llnagta nacha doubtarr k'^llnag p'agtarrjö, hēudeecha m^lach hiek hāk'atarr k'^llnagjā nacha hāk'atarr k'^llnagamjö hagdaujö nem deemaju. Maiguin Hēwandam hat'ee pōm nem wauba harr k'^llnagjā warm k'^llnagamjö p'agmajugui hajim.

*Hōrau hich t'ōoju Jesuu jaautarr
(Mr 10:32-34; Lc 18:31-34)*

17 Maimua mag Jerusalenag mam harr haawai ya k'^ld hee paauk'abaadee, hich Jesuu maar maach hap t'ārk'a hauwi marag jaaumamua magjim:

18—Pārau hoo n^lmgui hajim, maach Jerusalenag wētum. Mam^l nau maach barbaimaawai m^lach chi Hemk'ooi Hiewaa m^lag chir^lmlan t'et'emnaanag m^l p^lr deeju. Magbaawai mak'^llnau m^l t'ōopi jaauwi

19 jūrr maach meeun k'abam k'^lln jua hee m^l t'ās^lep^lijugui hajim. Magbaawai mak'^llnau m^l wau hiek'anaa m^l gaai mas waunaa pakuls gaai m^l meerp'ēp^lijugui hajim. Pari hamau mag m^l wau t'ōowiajā k'^lāai t'ārjup n^lm hee deeu m^l hiiu p'iid^lju ha jaaumajim maachigcha.

*Jöoi Zebedeo hūanau hich chaain hat'ee k'āidu
jēeutarr*

(*Mr 10:35-45*)

20 Maimua hi hiek'a höbaadëm hee, jöoi Zebedeo hūan hich chaain däi bëewi nem hinag jëwaagpamjö Jesús k'īirp'ee p'ōbk'a t'Λnaaichëjim.

21 Magbaawai Jesuu hirig, —¿K'andamta hig hΛ? hajim.

Magbaa hich hūanau, —Señor, magan ya pächtä t'umaam k'ΛΛn Pörk'abaadeewai mΛ chaain mΛk'ΛΛn numiita pächt bigaau juppibá hajim, pächt däi hiek t'eeg hamk'īir: hāb pächt juachaar gar, maagwai hāb pächt juawë gar, Santiago Juan däi higwi.

22 Magbaawai Jesuu warre chi chaainagta, —Pārau chan pāachdëu jëeu nΛmjā k'augbata nΛmgui hajim. ¿Pārau k'īirjuawai mag pāachta warm k'ΛΛn k'āai hārpai haag chik'amnau pāach dau haug wau nΛmjā mΛ dēnjö hāwatju haai nΛ? hajim hamag.

Magbaawai hamachdëu, —Hëera, marau hāwatbajup hajierram.

23 Magbaa deeu Jesuu hichdëupai hamag, —Chadcha pārau hōrav pāach dau hap'Λ wau nΛm hāwatma hajim. Pari mag mΛch juachaar gar wa juawë gar k'āijā mΛch däi hāba jupiju chan mua pöd jaauju k'aba chirΛmgui hajim, ya jāig paawain mΛ Hayauta hichdëu k'ap jaauju haawai.

24 Maach tagam k'ΛΛn hagjö hich Jesús däi hogdΛba wēnΛrraaajerr k'ΛΛnau hūurwai, mag warm k'ΛΛnau hi bigaau jupimaag k'āidu jëeu nΛm hūrbaawai, chadcha ham däi maar t'āar hee k'aba naajim.

25 Pari magbaa deeu hūwaai maach happai k'īet t'Λrk'anaa marag magjim, hich Jesuu:

—Pārau k'ap'Λ nΛm, mΛig heegar har hamachta chi pōrk'a nΛm k'ΛΛnan hamachta chi pōrnaan haawai hiek t'eeg nΛm hawi hamach k'āai jua heegpaim k'ΛΛn dāi hat'uu haajerram.

²⁶ Pari jūrr pārau ham dēnjö magju k'aba nΛmgui hajim pāach heepai. Magju k'āai hābmua k'āijā pāach heepai hichta t'umaam k'ΛΛn k'āajjā hārΛΛ ham k'ōsi sim k'ai, magan jūrr hich garmuata hich k'apeenau nem mag habaawaijā ham hipierr nΛnΛlu haju haai simgui hajim.

²⁷ Maagwai har hichta hāgt'ar pawiajā Hēwandamau hich garcha juppi hahau hapim k'ōsi sim k'ai, magan hichta sīi parhoobam k'ΛΛn chogk'aju haai sim hajim.

²⁸ MΛ pāar k'āai Hemk'ooi Hiewaak'a chirΛmjā mag sīi mΛch garmua chik'am chogaagjā bēebajim. MΛ bēetarran sīi chik'amnag mΛch chogamk'īirta bēejimgui hajim, mag chitΛmua chik'am jua machgau t'ōowi mag t'ōobarm gaaimua hōor pōm sīi hamach pekau hee preso sīsidΛmjö nΛm k'ΛΛn höbeerk'apāain.

*Hōor numí dau k'īsu k'it'ēem Jesuu monaautarr
(Mr 10:46-52; Lc 18:35-43)*

²⁹ Mag wētumua Jericó p'öbör hee naaimawi, deeu hērēu p'öbaadeeu, hōor pōoma Jesús hēudee wētjim.

³⁰ Mag hōor pōm wētum k'Λd bigaau dau k'īsu k'it'ēem numí hohoodö durrajim. Mag durrumua Jesús dichmam k'aug hat'aawai hähäak'amua, —Señor, plata rey David k'ararr hag chaain hewagam k'ΛΛn Hiewaau marau nΛ narr.

Maar hapdurrum maar dau haug k'augbahur hanaajim.

31 Mam^λ mag ham hähäak'am hürwia haig dich wëtum k'^λnau hamag meeurrarrau haajeejim, k'üpamk'ir. Pari mag^λmjā waragta Jesuug huhuuk'amua, —Señor, jöoi David k'ararr Hiewaa, maar hapdurrum maar dau haug k'augbahur haajeejim.

32 Magbaawai Jesuu dñnlisiwi mag chi dau k'augba k'it'ëe harr k'^λn t'ärk'anaa, —¿K'ani pārav m^λrlg pāach d^λi hapim k'ōsi n^λ? hajim hamag.

33 Magbaawai hamachdēu, —Señor, maraun p^λrlg maach dauta daujā wajaug paapim k'ōsi n^λmgui hajierram hirig.

34 Magbaa chadcha Jesuu ham dau haug k'augwi, ham dauhëu haait'^λ haait'^λ habaawai, warre daujā wajaug s^λi bi heewe hich magta t'aabatarrö n^λisijim. Mag hamach dau monaabapääiwai warag hi d^λi hérëubaadëjim.

21

*Jerusalén p'öbör hee Jesús dubimatarr
(Mr 11:1-11; Lc 19:28-40; Jn 12:12-19)*

1 Mag wëtumua ya Jerusalén dak'a Olivo durrsī gaai deeum p'öbördam Betfagé han^λm paauk'abaimaawai hich Jesuu maach hich d^λi wën^λrraajerr k'^λn heem numí t'ärnaa hamag,

2 —Cha maach k'üp'ee p'öbördam sim hee hérëubaadët hajim. Nau pārav burro chi h^λlidam pab^λ gaai j^λ sim hooimajgui hajim. Hag bigaau h^λchab chi chaaidamjā s^λej. Mag pāachdēu hoobaimam hēerwi haipidut hajim hamag.

3 Mag pāachdēu hēer waidurum hoowi hābmua k'āijā pāachig hiek'aawai hirig, mua hig chiraawaita harrum, mamλ deeu jöpcha deepāiju habat ha jaaujim, chi mag hichdēu pāi sim k'λλnag.

4 Pari mag burrodam hawaan mamk'īir hich k'apeen pāitarran, Hēwandam hi jaaumie Zacarías k'ararrau p'ā pātarr heyaa höbērmk'īirta magjim. Mag hirua p'ātarr gaai mag sim:

5 “Jerusalenpienag jaaubat:

'Pārāu warrgarwe nλajerr Reita sīi parhoobam k'λλnjō k'īir machag chuk'u burrodam hagt'a chi jōoicha k'aba k'itλm gaaita ya pāar haig hurum' " ha p'ā sim. (*Is. 62:11; Zac. 9:9*)

6 Mag hamach chogbapāaiwai chadcha hērēubaadējim.

7 Mag wētwi hooimaawai, chadcha hich Jesuu jaautarrjō chi burro hλλidam hich chaai dāi hooimajierram hanaabá. Maimua hēer hauwi, harrwi, ya hich Jesús sim haar pabaimaawai, hamach k'ajūa hēerk'anāa chi burrodam p'ō gar t'eerk'abapāaiwai hag gaai Jesús waaidλbaadējim.

8 Maagwai hōor pōm t'λnarr haawai, hāaur k'λλnau hi maju hee hamach k'ajūa hēernaa t'eerk'amaawai, hāaur k'λλnau jūrr papiujōm t'λrrpnāa t'eerk'amajim.

9 Maagwain na wētum k'λλnaujā serereu k'aawai hēudee wēdurum k'λλnaujā serereuk'amua, “Hāucha habarm Hēwandam. Rey David k'ararr hag hiewaajōm chan chuk'uk'um” haajeejim. “Hēwandam, hich mλλta pλchdēu pλch jūrr pλibarmλu. Mag Rey pāibarm gaaimua

h̄̄gt'arm magwe honee haju haai n̄m" haajeejim jūrram k'ɻnau.

10 Mamagag w̄tumua ya Jerusalén hee Jesúus dubbaimaawai s̄i p'öbör hee h̄or t'umta p'ogd̄baadëmjö hajim. Magp'öbaadëmñ jūrram k'ɻnau hamach heepai, —Keena, jāan Ʉchijāg wounta jäg hurúma? haajeejim.

11 Magbaawai mag hi d̄i h̄or pöm w̄nñrram k'ɻnau, —Hēwandum hi jaaumie Jesúus k'abahab haajeejim, Galilea durr Nazaret p'öbör hee bāautarr.

*Haai hi j̄eeujem degmua Jesuu h̄or j̄ark'ɻnitarr
(Mr 11:15-19; Lc 19:45-48; Jn 2:13-22)*

12 Mag barwia Haai hi j̄eeujem deg hooimaawaijāh, s̄i merrkau heemjö t'ññmta hooimajim. Magbaa mag hag hee Hēwandumag ofrendak'a deeg nem p̄er n̄m k'ɻn dawag j̄ark'ɻliräinaa, p'atk'on cambienaa dubur p̄er n̄m k'ɻn mesjā j̄ek'lt s̄iepäimajim.

13 Magnaa hamag, —Hēwandumau hich higwia hich hiek p̄ä sim gaai "Mñ diin s̄i mñrlg j̄eeujem diiu" ha simta, p̄aachdëuta hag hee mñg nem parh̄pag p̄er n̄mua s̄i chik'am k'üguurjem dik'a wai naabma hajim.

14 Mag h̄or dawag j̄ark'ɻliräwi, hichta hag hee s̄isiewai, dau k'augba k'it'ëem k'ɻn d̄i b̄ w̄d̄ w̄d̄ k'it'ëem k'ɻnprä hich haig bëemam Jesuu monaaupäi maajeejim.

15 Mamñ mag hirua h̄or monaaupärik'am p'adnaan chi pörk'a n̄m k'ɻnau Moiseeu ley p̄ä pñarr jawaag chi machnaan dñimua hamach daúacha mag hirua h̄or monaau sim hoo n̄m d̄i,

chaainaupa hi t'ö hiek'a nám hiek'au “Rey David k'ararr hag Hiewaajöm chan chuk'uk'umk'am” hürbaawai,

¹⁶ meeuk'a nám hiek'au k'íir mor chigpai chi Jesuugta, —¿Mag serereuk'am k'lanau hiek'a nám pua hür chirá? hajierram hirig.

Magbaa hichdëu, —Muak'a hür chiramgui hajim. Pari pārau Hēwandum hiek p'ä sim gaai t'larwai hooba haajeeb, hamau mag serereu haju higwi David k'ararrau,

“Chaain daumeraam k'lan däi hagt'a jüd dö k'it'ëem k'andamaupa hirig jëeujem” ha p'ä platarr. *(Sal. 8:3)*

Ma chan pārau bñarjä k'íir hee paba naabma hajim hamag.

¹⁷ Magnaa warag hichta haigmua mawia jürr hag dak'a p'öbördam Betania hanamlg petajim. Mag mawia hich mam warag k'ái hëejim.

Jesuu higo p'uapitarr (Mr 11:12-14,20-26)

¹⁸ Mag mam k'ái hëewi deeu hedp'erre Jerusale-nag hurumua Jesús hiek hi jäsöö haadëjim haajem.

¹⁹ Mag hi jäsog t'anam hee, k'ad bigaau higo bñ dñnam hoo hat'aawai hag gaai chi jõ simpii hawi haon hoon majim. Mamahoon maawai sñi bñ parii dñnaajim. Mag hag gaai hooba habaa pabñgtä wounagamjö, —Pñ jäg sim k'ai, jägan mlg hatagjä hich jäg chëba sñerrajugui hajim.

Pari hirua mag hiek'abaawai chi higo bñ warre p'uabaadëjim.

20 Maachdëu mag hoobaawai dauderraa nám hiek'au marau hirig jéeu naajim, jäga jäg warre dëgölpta jäg p'uabaadë.

21 Magbaa hichdëu marag magjim:

—Pärau päächdëu Hëwandalamag jéeuwaijā päächdëu jéeubarmjö haju k'üirjunaata jéeuk'iin, mua mág pabë p'uapibarmjöpaijā k'aba, hag k'ääai p'it'urcharam nemjā wauju. Jägk'iin pärau mág Olivo durrslijā, "Mligmua mawia jürr p'üas hee hierrpabaad" hak'iinjā, chadcha päächdëu hiek'abarmjö hajugui hajim, pär hipierr.

22 Mag päächdëu jéeubarmjö haju k'ap'anaata pääch nem jéeuwaijā jéeumän, päächdëu jéeubarm nem pärau paarpaju ha jaaujim marag.

Jesús Juan t'eeg

(*Mr 11:27-33; Lc 20:1-8*)

23 Maimua bëewi deeu Jesús Haai hi jéeujem deg dubchëjim. Hi maig hõrag Hëwandalam hiek jaau sim hee, p'adnaan chi pörk'a nám k'áan däi judionaan Asamblea heem chi pörnaan hi haig bëewi hirig jéeuchëjierram:

—¿K'ai t'öwiata jäg mág nem pér narr k'áan pua dawag jär wërppäijí? ¿K'aíuta jäg päräg pachta nem hiek t'eeg hapijí? Marag jaaubá hajierram.

24 Magbaawai jürr Jesuu hamag, —Magan nacha märläg jaaubat, muajā hïchab pärag jéeu hook'imgui hajim: Mua jéeubarm pärau märläg jaaumän, magan muajā pärag jaaujujgui hajim, cha päächdëu märläg jéeu nám. Magnaa chadcha hamag,

25 —Pärau hoowai, ¿k'aíuta Juan päijí hajim, jäg hamach k'aibag Hëwandalamag chugpaapi jaaunaa

hōorjā pōr choo nərramk'īir? ɿHēwandamau hajī, wa sīi mʌg jēb gayam k'ʌnau chogpāiwiata jäg nərrajīwa? hajim.

Magbaa hamach happai hiyāl nəmuua, —Maadēu hirig, “Hēwandamauta pāijim” hak'iin, magan jūrr hirua maachig, “Jāg magamta pārau hirua jaau nərrarr hiek hæk'abajierráma?” haju.

26 Pöd maadēu, “Hōrauta pāijim” hajujā k'abamgui hajierram. Maadēu magk'iin t'umaam k'ʌnau hi higwia “Jāan chadcha hich Hēwandam hi jaau mieta jäg nərrajim” haajeewai, heeu dēgölp hōrau maach mokou bar t'ōoduk'amgui hajierram.

27 Mag warag hirig jaaujujā k'augba haawai, — Marau pöd jaauju k'augbamgui hajierram.

Magbaawaita hichdēu hamag, —Mua pārag nem jēutarr pārau mʌrʌg jaauba haawai muajā pārag jaaubamgui hajim, k'ai t'ōwiata mua jäg nem wau chitā.

ɿChijā k'ʌnta hāgt'ar höbērju k'ai?

28 Mag hichig jaauba habaawai mʌg nem hīgk'aadam jaaujim:

—Woun hāb chaain numí wai s̄lejim haajem. Biek hāb chi jōoirag, “Hiewaa, hīs mʌ uvadö hee p'idk'abamí” hajim hanʌm chi hayau.

29 Magbaa chi hiewaa, “Mʌ mamap'a chirʌmgui” hajim haajem. Maimua k'īirju sīi hawiata, “Magan mʌ majugui” hawia majim haajem, p'idk'aan.

30 Maimua jūrr hich hiewaa chi hēudeemʌgjā hich hagjö p'idk'aan mamk'īir jaaujim haajem. Magbaawai maguan chadau k'ōchag, “Magan mʌ

p'idx'aan majugui" hajim han^{am}. Pari mag maju hatarrta chadcha mabajim haajem.

31 Mag nem hīgk'aadam jaauwia, haig hūr narr k'^{am}nag jūrr, —¿Chijāguia pārau hoowai hich hayau k'^{os}i sīerrjō hi hipierraaj hajī? ha jēeujim hich Jesuu.

Magbaa, —Chi hiewaa chi jōoirau hajierram, chi cuento hūr narr k'^{am}nau.

Magbaa deeu hich Jesuupai hiek'ak'agmamua, —Roma durram gobierno hat'ee dēbpaar jēeujem k'^{am}n chi k'aigbam k'^{am}nta h^{am}lin hamach durpa t'eegau parhooba sīerrjēem k'^{am}n dāi pāar k'^{āai} hāgt'archa hōbērjugui hajim.

32 ¿Jāgwi mag chirā? Juan chi hōor pōr choomieu, jāga Hēwandam dau na wēnrraju haai n^a ha jaau-mam hūrwi pārau hāk'abam daar, hamauta pāar k'^{āaijā} hāk'atarr haawaima. Pari pārau magba hirua jaau n^arramjā hūrnnaa hirua nem waaujerrjā pāach daúacha hoojerrta, pāach k'aibag k'^{īirjuwia} Hēwandamagiā chugpaapi jēeubajierramgui hajim hamach k'^{īircha}.

*K'aibag sīsid^{am}ta nemjīr t'^{am}a narr
(Mr 12:1-12; Lc 20:9-19)*

33 Maimua hich Jesuupai, 'Hūrbat, deeum nem hīgk'aadam pārag hīgk'ak'imgui hajim.

Maimua hīgk'abaadēmua magjim: 'Woun hābmua uvadō jīirjim haajem. Mag jīirwi, hag higaa u t'uur p'^{am}rd^{am}pāiwi, chi uva chō piirj^{am}ujujā wau-naa, didamjā nasādjō hāgt'aa hēu d^{am}llaujim haajem, hag gaaimua warp dawaa hoo p'^{am}rd^{am}haag. Mag t'um wajap'a wau sīunaa, chawag mam k'^{ōch}k'abaadeewai, chi nemjīrdō deeum k'^{am}nag alquilaap^{am}wia, hichin jūrr deeum durr warp petajim haajem.

34 Maimua ya chi uva waaubaadëmcha k'ñirjunaa jöoirau hich chognaan päijim haajem, hich paatëm hagjö hich hat'ee deepäimk'ñir.

35 Pari mag chi chognaan hamach haar bardatk'abaimaawai, chi uva t'la narr k'lanau pLRP'öbaadëwi, hääur k'lan gaai sii mas waunaa, hääur k'lan warre k'echpäinaa maimua pogk'a mokoujä barmaajeejim hanaabá.

36 Magbaawai deeu jöoirau jürr k'apanaa päijim haajem. Pari mak'lanjä hamach haar barpinaa chi nacha bëetarr k'lan däi harrjöö hajierram hanaabá.

37 Maimua ya hääbmiecha paawai jöoirau hich chaai päijim haajem. Hi k'ñirjungan hich chaai haawai hi högk'aju hawiata päijebma.

38 Pari warm k'lanau mag hi högk'ajujä k'ñirjuba, sii warag hamach haar barpinaa, “Keena, chamalta chi hiewaa haawai maguata mag hatagjä jürr hich haai nemjüir jläju k'abahab” hajierram hanam. “Jäg sipi warre maadëu hi t'oopäiju, mag uvadö jürr maach dënk'a hawaag” hajierram hanam, hamach happai.

39 Mag, chadcha k'apanaam k'lanau pLRP'öbaadëwi chi nemjüirdö chaaur warp harrnaa t'oopäijierram haajem, hich jöoi hiewaa häba.

40 Mag jaaunaa jürr hich hiek hür narr k'lanagta, hichdëu nem higk'atarr higwi, 'Pärau k'ñirjuawai hïsjä hagt'a mag uvadö sim hanaa chi t'la narr k'lanjä hich hak'lanpai hak'iin, ¿jägaju k'ai jöoirau magam wounaan däi? ha jëeujim Jesuu hamag.

41 Magbaa hamachdëu, —Mag hamach k'aibag sïsidam paar hamachdëu warm k'lan däi haajerrjö

hamach dënjo ham dau haug k'augba, hirua hagjö ham k'ëchpäijuuta. Magnaa jürr chadcha hichig p'agju k'lanagta hirua alquilaa pñajugui hajierram, hag jaar paawaijä chi nemjödam hichig hich paat deemk'ir.

42 Hamachdëu magbaawaita Jesuu hamag magjim:

—¿Pärau chan bñlrjä Hëwandamau hich hi jaau mienag hich hiek p'apitarr gaai jaau sñsidäm t'ñrwai hooba haajeeb,

“Di hëu narr k'lanau hisegtarr dibigta jürr chi dihäd järramk'a sñsim” ha sim?

“Hëwandam maach Pöröuta mag dibig wajap'amjö hapi sñewai hõrau hoowaijä häuuta hoo nñm” ha sim, hich hiek gaai jaauwai. (*Sal. 118:22-23*)

43 Magua mua pärag mag chirñmgui hajim: Hëwandam pñaar t'är hee hichta chi Pörk'aju hatarr chi Pör k'aba, deeum k'lan judionaan k'abam k'lan hichdëu k'ösi simjö nem wauju k'lan däita ham Pörk'aju hajim. [

44 Maimua mag mua dihäd ha chirñmjä mñch higwiapaita mag chirñmgui hajim. Chi mñ hiek hñk'aba sim wounan, juau hogt'om mag dibig hñr burrwi hichdëupai hich gaai mas wau simjöta sim; maimua mag hñk'aba nñrrñmta meemñ, jürr mñ mag dibig pömaamjö chirñmta hi hñr buudimamjö hajugui hajim.

Jesuu mag sñerran mag hi hiek hñk'aba sim mee baadeewai warre k'ímie durr barpäijuuta jaau sñejim.]

45 Mamñ mag hirua jajawgmam hñrwi p'adnaan chi pörnaanau Moiseeu p'ä pñatarr

wajapcha h_λark'aajem k'_λan d_λimua k'aug hat'ajierram, hamachdēu hich hiseg n_λmta jaau sim.

⁴⁶ Mag hamach k'_λir hiek'a simta k'aug hat'aawai jūrr hichta p_λr harram k'_λochk'a p'_λobaadējim. Pari Jesuu chadcha Hēwandamau nem jaaupi simta jaau n_λrram t'umaam k'_λnau k'ap'_λ narr haawai hamachta jūrr k'aigbaju k'_λirjuwi hi chig habajierram.

22

*Hōor juu p_λtarra p'iesta
(Lc 14:15-24)*

¹ Maimua deeu nem hīgk'amamua hōrag nem jaauamamua magjim:

² —Hēwandamagta hamach t'_λar hee hichta chi Pörk'api n_λm k'_λnan, rey hāb simua hich hiewaa juu p_λrmk'_λir p'iesta wautarr hee hōor bēetarr k'_λanjōta n_λmgui hajim.

³ Mag p'iesta hee bēemk'_λir ya hōrag jaauk'a t'_λnarr haawai hag hed pabaadee chi reiu deeu hich chognaan p_λijim haajem, mag bēeju harr k'_λan haar jaaubat'uurwai bēemk'_λir. Pari mag jaaubat'urmjā bēebajierram haajem.

⁴ Magbaawai jūrr deeum k'_λan p_λiwigia hamag, “T'achin ya sīi k'_λojupaita sim, m_λch nemchaain hōtpaa wai chirarr k'_λéch hauwi haata wau t'_λn_λm; juu p_λr n_λm p'iesta hee wēttarau' ha jaaubat” ha jaaup_λimajim haajem hamag.

⁵ Pari par mag deeu hiek jaaup_λitarrjā bēebajierram hanaabá. Mag chi bēeju harr k'_λan heem hāaur k'_λan warag hamach nemjīr hoon

hërëubaadee tagam k'ɻɻn pogk'a hamach p'idag hee wëtjierram haajem.

6 Maimua hääur k'ɻɻnau warag mag chi rey hiek jaau wënñrrarr k'ɻɻn pꝑr haunaa parhooba ham gaaí mas waunaa warag k'échpäijierram hanaabá.

7 Magbaawai chi reíu k'íir machgau hich soldaaunag mag hich chognaan k'échtarr k'ɻɻnjä hagjö k'échpi jaaunaa ham p'öbörjä warre hörpi jaaujim haajem.

8 Maimuan chadau deeu hich chognaanag, “Nemen t'um k'íir k'aug t'ɻnɻm, juu pꝑrju p'iesta hat'ee; pari chi t'ärpäitarr k'ɻɻn chadcha chi bëeju k'ɻɻn k'aba harr haawai ham bëebajierramgui” hajim.

9 “Jägan jägbarpí kaaijä hee wëtwi mꝑ chaai juu pꝑr nám p'iesta hee bëemk'íir, t'um pãachdëu hoomam k'ɻɻnag jaaupetat” hajim hanám hamag.

10 Magbaa chadcha chi chognaan wëtwi kaaijä hee hamachdëu hoomam k'ɻɻn t'umaa haibëejierram hanaabá, hõor wäjäaun däi chi k'aigbam k'ɻɻnpa. Deg pachënaa hoowai sii dijä pööm simta hõrau p'ëu wëjoojim hanám.

11 Maimua mag hõor t'umaa deg paauk'apinaa chi reíu hoon maawaijäh, bëe nám k'ɻɻnag jüamk'íir hawia hirua k'ajüa p'ëderrjä jüaba, woun hâb hag hee sîrrau sii parhoobam k'ajüata jüa sim hooimajim hanám.

12 Magbaawai chi reíu hirig, “¿Pꝑ jäga jäg warm k'ɻɻnjö p'iesta heem k'ajüa jüaba simta mlaig dubjí?” hajim hanám hirig. Pari magamjä bñlrgjä hi hiek jññ haba, hichig k'abamjö sísijim hanám.

13 Mag par jëeu hahauk'amjä hich hiek hák'aba

habaawai mes gaai t'ëp paa narr k'ɻnagta, “Hi bă dăi juapa bɻrnnaa daaugajär k'ichag hee barbapäit” hajim hanłm chi reiu, “hi gaai wajau-gau hicharaucha bñenaa hich mag hagää hagää sñerramk’iir.”

¹⁴ Mag nem hïgk'aadam jaauwia hich Jesuu-pai, ‘Hñgt’ar höbérjujä mag p'iesta hee hõor põm t'ñrk'ɻniwia k'apan k'aba bëetarjöta sim hajim. Hëwandamaun hich haar hõor põmta wëtpim k'õsi sim, mamł chi chadcha höbérju k'ɻn chan k'apan k'abata durrumgui hajim.

Reígjä deenaa Hëwandamagjä hich paat deepi jaautarr

(*Mr 12:13-17; Lc 20:20-26*)

¹⁵ Pari mag hirua nem hïgk'a sim hamach jñgaagaa k'aba haawai fariseonaan hamach hap hiek'awi hibëpjierram haajem, jäga Jesús hich hiek'a sim gaaimuapai himeraa pär hawaag hawi hirig jëeucheeg.

¹⁶ Mag ya hibëpwi narr haawai hamach hee hamach higar narr k'ɻn heem pñijierram, deeum k'ɻn hagjö chi rey Herodes higar narr k'ɻn dăi. Mag hamach pñibaawai bëewi magchëjierram:

—Maestro, marau k'ap'ɻ nám, pua chadcha hag heyataa nem jaauuaa hñchab jägata haju haai nɻ ha jaaujem, Hëwandamaa nem jaau sim heyaa wènłrraag. Pua chan sñi hõrau hamachdëu nem jaauum haig nem jaau námagjä pñch k'ügurpiba wa sñi pñchdëu hoowai magjoo habaawai hag bärre sñi magau haba haajem.

¹⁷ Magua marau pñrlag jëeum hig nám: ¿Pua hoowai chadcha maach meeun judionaanaaujä

durrpierram k'ʌn rey Roma s̄ejem̄gta impuesto p'agju haai nʌ, wa p'agju k'aba nʌ? haichëjierram hirig.

¹⁸ Pari Jesuu ya mag ham hibëpwi k'īrju nʌmjā k'ap'ʌ s̄ierr haawai jūrr hich garmua hamag, — Pāraun pāach k'augbampii naabma, ¿k'ant'ee pārau jāg mʌ himeraa p̄r hauju hēk'a nʌma? hajim.

¹⁹ Magnaa, Mlrlag hoopibat hajim, k'aniuta pārau dēbpaar p'aagjē.

Magbaa hirig p'atk'on denario hanʌm hāb hoopijierram.

²⁰ Mag hichig denario hāb hoopibaawai, —Pārau hoowai, ¿k'ai k'īrta k'ai t'ār dāi hag gaai s̄i? hajim.

²¹ Magbaa hamachdēu, —Romaam rey César k'īr k'abahab hajierram, hich t'ār dāi.

Magbaawaita Jesuu hamag, —Mag k'ai magan reíg hich paat deenaa Hēwandamagjā hagjō hich paat deebat hajim.

²² Hamachig mag hiek'abapäiwai s̄ii jāgderraan nʌm hiek'au warag hamachta k'iu hērubaadējim.

*Hēwandam chan hoob mag chi k'ēcham k'ʌn
Hēwandam k'abam*

(Mr 12:18-27; Lc 20:27-40)

²³ Hich mag hedcha hīchab saduceonaan heem k'ʌnjā hagjō Jesús haig bēejierram. Mag saduceon-aanau jaauwai, maach meebaaradēm chan maach hak'aar tag hiiuba haajem haajem. Hamach mag nem jaau s̄ierrjēem gaaimua, hiyʌmamua juau hogt'om hirig magjierram:

²⁴ —Maestro, jöoi Moisés k'ararrau Hēwandam hiek p'ā plarr gaai jaauwai, woun hāb hʌli wai simta chaaijā chuk'u meemʌn, magan mag

chi meetarr k'od hābam wai sim k'ai, magua hich k'ojaau hauju haai sim ha sim, hag dāi hich naam̄u chaain hooba harr haawai jūrr hi hat'ee hoo deeg, mag hoo deebarm hi chaalink'a n̄aisimk'ir hajierram hirig.

25 Maimua hamachdēupai warag hirig nem hīgk'amamua magjierram: 'Biek hāb m̄aig maach meeun hee hemk'ooin siete naajim haajem, hābam k'od happai. Ham naam chi nacharamua h̄l̄i hauwia chaaijā chuk'u meejim haajem. Magbaawai hag hēudeemua hich k'ojaupai wir haig haujim haajem, hich naam t'xr hok'oopimaaugau hawi.

26 Pari majā pōd hag dāi chaai hooba mee-jim haajem. Hich mag hewagam k'lanjā hābam h̄l̄iraupai warm meemam hēudee t'eg hahaug-mamua mag siete narr t'um t'egdārāijim hanaabá.

27 Maimua ya hābmiecha paawai chi h̄l̄ijā mee-jim haajem.

28 Mag hābam h̄l̄iraupai hābam k'od happai siete p'ēp̄itarr haawai m̄ag hatag t'umaam k'lan hiiu p'iidatk'abarm hedjā, ¿mag h̄l̄i chijāg dēnk'a s̄isijuma, chi nacha hautarr dēn wa hēudeegam k'lan dēn? ha jēeujierram hirig, juau hogt'om.

29 Magbaata hūr n̄am jāg heyaa Jesuu hamag, —Pāran hok'oota hiek'a n̄amgui hajim, Hēwandam hiek p'a s̄isidam gaai jaau simta hi juau t'eegjā k'augbata hiek'a naawai.

30 Meetarr k'lanndam t'umaa hiiu p'iidatk'a p'ōbaadēm chan b̄l̄lrjā juau p̄pr̄r habajugui hajim, ya ham h̄gt'arm Hēwandam chognaan t'lan n̄am k'lanjō n̄aisiju haawai.

31 ¿Pārau hooba haajē, Hēwandamau hich hiek p'āpitarr gaai mag hōor hōtarr k'ān deeu hiiu p'iidatk'aju higwi,

32 “Hichta jöoingar jöoi Abrán k'ararr Hēwandam hanaa hīchab jöoi Isá k'ararr hag Hēwandamau maimua Jacob k'ararr dēnjā hagjö” ha sim? Hirua mag mak'ān jöoin hagt'a meeba nāmjö hiek'atarr haawai Hēwandam chan hoob mag chi k'ëcham k'ān Hēwandam k'abam. Hēwandaman chi hiwam k'ān Hēwandamaugui hajim. Hirigan nawe k'ëchtarr k'ān hawiajā hagt'a hiiu nāmgui hajim.

33 Mag nem jaumam hūrwia, chadcha t'um chi hūrmam k'ān jāgderraa naajim.

Hēwandamau nem waipi jaau sim chi wajapcharam
(Mr 12:28-34)

34 Jesuu mag saduceonaan warre k'īupaa sīubarm fariseonaanau hoobaawai, jūrr hamaun chadau hi p'it'urg chuk'u par hauju hawi,

35 hāb ham heem Moiseeu ley p'ā pātatarr jawaag chi mach hich Jesús haig bëewi hirig,

36 —Maestro, Moiseeu ley p'ā pātatarr gaai, ¿chijāg hiekta tagam k'ān k'āaijā chi wajapcharamāwa? ¿K'anta hārācha Hēwandamau maachig waupim k'ōsi sī? hajim hirig.

37 Magbaawai Jesuu hirig, —Chi wajapcharamān, “Maach Hēwandam sī par hiiupai k'āba, pāch t'ārauchata k'ōsi habá” ha p'ā simlu hajim hirig.

38 Tagam ley hārk'api jaau nām k'āaijā maata chi wajapcharamāugui hajim.

39 Magnaa deeu hichdëupai, Hãb hagjö hich hagjöpaimla simgui hajim. Ma sii “Pach k'apeenjä wir haig pachjö daupii habá” ha sim.

40 Moiseeu ley p'ã p̄arr t'um tagam k'lan hagjö Hēwandam hi jaaumienau jaaujerrpa māk'lan dau numiim gaaimuata höberdatk'a n̄m. Māk'lan numiita wajap'a hārk'a siman magan tagam k'lan hārk'api jaau simjä t'um hārk'a simgui hajim hich Jesuu.

¿Mesías k'ai hiewaa hají?
(*Mr 12:35-37; Lc 20:41-44*)

41 Mag chi fariseonaan hagt'a hāba biirda t'anam hee,

42 Jesuu hamag, —Pārau mag hōor peerda hawaag Mesías hanam bēju hig hiyā haawai, ¿k'ai chaai haju k'ai ha k'irjuba haajē? ha jēejim.

Magbaawai hamachdēu, —Jāan warrrgar jöoi David k'ararr hag chaain hewagam k'lanauta hoodeejugui hajierram.

43 Magbaata hich Jesuu hamag, —Pari jāga mag David chaain hewagam k'lan dēn habarju, hich Daviujä mag hich Hēwandamaau p̄iju haajerr higwi hi Pör ha hiek'atarrta? Hirua mag hiek'aawai, ¿hich Hēwandam Hak'arauta mag hiek'apibají? hajim.

44 ¿Pārau k'augba nā, hich Hēwandamaucha hiek'atarr Daviuu p'atarr? Mag hirua p'atarr gaai mag sim:

“Maach Pör Hēwandamaau mā Pörög, ‘Mach hiek t'eeg chiramjö haag mā dāi hāba mā juachaar gar jupbá’ hajim ‘pach hoomap'a

haajem k'ʌn t'um mua pʌch jua hee pʌrk'a
dee nʌm hora.' "

(*Sal. 110:1*)

45 Mag hich David k'ararrauchajā Hēwandamau p̄iju haajerr higwi "maach Pōr" ha hiek'atarrta, Ɂjāga pāar hiek mag hí David chaain hewagam k'ʌn dēnpai haju haná? Mag sīi hi chaaipai haju hak'iin, hich paarmua mag "maach Pōr" habak'amgui hajim Jesuu hamag.

46 Mamʌ par hirua mamagk'amjā hābmuajā b̄dam hābjā j̄l̄ haba haajeejim. Magtarr haigmua hatag ni hābmuajā tag hirig hiek chigaapaijā j̄euba haajeejim.

23

*Jesuu fariseonaanag hiek'anaa chi
machnaanagjā hiek'atarr*

(*Mr 12:38-40; Lc 11:37-54; 20:45-47*)

1 Magtarr k'ur Jesuu hōragjā hūrmk'īir hiek'amamua maragjā magjim:

2 —Chi machnaanta fariseonaan d̄xi Moiseeu ley p'ā pʌarr jaaujem k'ʌnnau.

3 Magua hamau jaau nʌm hūrnnaa pāachig jaauk'am hiperraahabat. Mamʌ hoob hamau haajemjö chan hamiet hajim. Jāk'ʌnnan hamach hiparmua Hēwandam dau na hajap'a nem waapi jaau haajemta hamachd̄eu chan hamachd̄eu jaau nʌmjö nem wauba s̄ierrjēem.

4 Magnaa nem jawaagjā hamachd̄eu nem jaauum haigta jaau s̄ierrjēem. Jāg nʌm haig hōor hār nem chʌk'ʌmta jiirp̄r̄l̄ik'amjöta naabahab hajim, hōrau wauju k'aba hatcha p'it'urgk'amta waapi jaauwai. Hōrag mag nem jaauwaijā hamaun hamach hiperraata hapi nʌm, mamʌ mag nʌm

chan hamachdëujā hamachdëu nem jaau nʌmjo waujöjöopaijā k'aba nʌmta mag s̄ierrjëemgui hajim.

⁵ Ham nem waubaadëmʌn, hōrag s̄i hamach hoomk'īrpaita nem wau s̄ierrjëem, hamachdëuta wajapcha Hēwandam hiek hāk'a naawai hi d̄ai wajapcha nʌm hamk'īir. Hamach mag nʌm hawi, Hēwandam hiek p'ā s̄isidʌm gayamjā jūrr deeum gaai p'ānaa, chʌdam gaai hēupäinaa, hamach pidau gaai jāpäinaa dag gaaijā jūapäimaajemgui hajim. Mag nʌm d̄ai hīchab hamach k'ajūahi gaaijā nem bābärgta jijiraajūajemgui hajim.

⁶ Hōor k'apanag hee t'ach k'oowai, wa s̄i Hēwandam hiek jaaujem deg k'āijā biirdʌawai, hamachta sie wajapcharam gaai juupjemgui hajim, hōor k'īrp'ee t'umaam k'ʌnag hamach hoomk'īir.

⁷ Magnaa kaaijā hee hōrau hamach saludaawaijā hamaun hamach t'ö hiek'apinaa hamachig maestro hapim k'ōsita s̄ierrjëemgui ha jaaumajim.

⁸ Mag jajawagmamua, 'Pari pāar mʌ d̄ai k'apeerk'a nʌm k'ʌn chan mʌ hiek hāk'a nʌm gaaimua t'um hagdaujöpai naawai, pāachig "maestro" hapiju k'aba nʌmgui hajim, chik'amnag. Mʌlta pāar Maestroou hajim.

⁹ Pāar Haaijā hābpaita wai nʌm; ma hāgt'ar s̄lejemlu. Magua, mʌig heegar chan pāach garmuajā hoob parhoobam k'ʌnag Hēwandamagamjō "haai" hichëmiet hajim.

¹⁰ Hāba mʌch chi Cristopaita pāar Pōrk'a chirraawai, hoob pāachigjā "maach pōr" hapimiet hajim, dich k'apeen hāba t'ʌnʌm k'ʌnag.

¹¹ Magju k'āai hāb k'āijā pāar hee hichta chi

pörk'am k'ōsi sim k'ai, warag t'umaam k'ʌʌn chogk'aju haai sim. Mag nʌm haigta Hēwandamaau hoowai chi wajapcharamk'a simgui hajim.

¹² Mua mag chirʌmʌn, har hamach t'öwia chik'am däi hat'uu haajem k'ʌʌn mʌg hatag paawai jürr Hēwandamag chaigpa hoo s̄isid haju haawaita mag chirʌm; maimua har mag hamach däi hat'uu nʌmjā bʌʌrjā ham hichaaur haba s̄ii warag serbiibamjö haajerr k'ʌʌnta jürr Hēwandamaau warm k'ʌʌn k'ääijā härpai hapiju haawaita mag chirʌmgui hajim hich Jesuu.

¹³ Maimua mag hiek'ak'agmamua magjim: 'jHëh, pāarjā hagjö chi machnaan däi Moiseeu p'ã pʌatarr hiek wajapcha hʌʌrk'aajem k'ʌʌn! Pāran pāachdëuta härcha Hēwandam hiek k'ap'ʌm hanʌmta Hēwandam haar höbérjujā k'augba nʌmgui hajim, pāachdëu häk'aba nʌm gaaimua. Mamʌ mag nʌmta hōrau hi haar höbérju hëk'aawaijā warag chi höbeerjem döig chawag k'echeu hahauk'amjö haajem, hōor k'ügur wai nʌmua, Hēwandam hiek hæk'apimaaugau.

[
¹⁴ 'jHëh, hapdurr, pāar chi machnaan däi Moiseeu p'ã pʌarr hiek hajapcha hʌʌrk'aajem haajem k'ʌʌn! Pāraun s̄iita k'oopaa hʌʌlin juagam nemdamjā k'echt'ʌg haumaajerramgui hajim; magnaata s̄euk'a warag ham kōit Hēwandamag jëeu nʌl haajerram, juau hogt'om pāach magba nʌm hamk'üir. Mamʌ pāach jāg nʌm paar jürr Hēwandamaau hīchab pāar gaai juua k'ababajugui ha jaaujim.]

¹⁵ 'jHëh pāar Moiseeu ley p'ã pʌarr jawaag chi machnaan chi mag ley wajapcha hʌʌrk'aajem

haajem k'ʌn däi! Päächdëuta Hëwandam hipierraacha nám hawi pääch dënjo hæk'api hawaag warp'am magwe jaau wënrraaajemgui hajim. Mamʌ mag nʌmʌn, chadcha pääch hiek hæk'abaadee pääch k'ääjä hat'uuchata k'aibag paapläimaajem, päächjö hamjä Hëwandamau k'imiie durr bark'ʌniju hayaa hamk'ii.

16 ¶Hëh, pärän sii päächjä dau k'augbamjö nʌmta hagjö dau k'augba k'it'ëem k'ʌn juu gaai hëudʌ harrumjö nʌmgui! hajim hamach k'fircha. Pääch mag nám gaaimuata pääar hiek mag "Haai hi jëejem di higwia nem wauju ha hiek'atarr chadcha wauba hawiajä hidëu mag sim" ha hiek'ajemgui hajim hamag. Mamʌ jürr "Chi Haai hi jëejem deg p'ir t'ʌnʌm higwiata nem wauju ha hiek'aawain chad hichiita waub k'aba wauju haai sim" haajem, "Hëwandam dën'k'a sim higwiata mag hiek'a naawai."

17 ¶Pärän warag k'firjugjä chuk'unaa dau k'augbamjöta t'ʌnʌm! Pääar k'firjug paraa naak'iin, chi Haai hi jëejem diita hajapcha s̄ebahab, chi p'ir k'ääi. Mag sim hee s̄iewaita hag heem p'irjä hagjö Hëwandam dënëg pa s̄ebahab hajim.

18 Pääar hiek hichab mag "Sii chi Haai hi jëejem deg nemchaain p'aag nasädjö wau sim higwia nem wauju hatarr wauba hawiajä hidëu mag sim" hanʌm. "Pari mag nasäd gaai ofrenda sim higwiata nem wauju habarmʌn chadau hichiita waub k'aba wauju haai sim" haajem.

19 ¶K'augabnaan! ¿Magan päragan chi nasäd k'ääjä chi ofrendata wajapcha s̄eb? Nemchaai hich hap-pai chan wajaug chuk'u simgui hajim; häba mag nasäd gaai haus̄ubaawaita wajaug haadëp s̄ebahab,

Hēwandamau hich dēnk'a hat'aawai.

20 Chi mag nasād Haai hi jēeujem degam higwiata nem wauju ha simua chan hāba chi nasād higwia-pai k'aba, hag gaai chi ofrenda paa sim higwiapata hiek'a sīebahab hajim.

21 Maagwai chi Hēwandamag jēeujem di hig-wia nem wauju ha hiek'a simuajā sīi mag chi di higwiapai k'aba, Hēwandam higwiapata hiek'a sīebahab, mag degtā Hēwandam sīejewai.

22 Maagwai hedjā higwia k'āijā nem wauju ha hiek'a simuan mag hedjā higwiapai k'aba Hēwandam higwiapata hiek'a sim, chi hedjā Hēwandam k'u juupjem haawai. Mag hi k'u juupjem higwiapa hiek'aawai hich Hēwandam higwiapata hiek'a sīebahab hajim hamag.

23 ¡Hēh, pāar Moiseeu ley p'ā p̄larr jawaag chi machnaan hag hiek wajapcha h̄l̄rk'aajem haajem k'ān dāi! Pāraun pāachdēuta Hēwandam na wajapcha nem wau nām hawia, hi paat hagjō deeg pāach nemjīr bā daiicharam gayampa Hēwandamag ofrendak'a deejem: pārau anis heemjā deenaa comino heemjā deejemgui hajim. Pari mag nāmta jūrr mag ley Moiseeu p'ā p̄larr gaai hag k'āai nem wajapcharam jaau simjō haju chan k'īir heejā paba haajemgui hajim. Pārau chan wir haig pāach k'apeen dāi hagpierraanaa ham dau haug k'aug paraa nām dāi hīchab Hēwandam hiekta hogdāba hich jāg hāk'a wēnārraju haai nāmjā k'īirjuba haajemgui hajim, majā magāmta hārcha wauju haai nāmta. Magnaan chad tagam nem pāachdēu wau nām p̄laba hich jāg dee wēnārraju haai nām.

24 ¡K'īirjug chuknaan! Pāach pem haawai pāran

dö dö nám däi sii pagatjöm k'āijā döbapāimua pekaudam waumaaugau hawi, hajap'a sānaata doojerram. Pari jūrr pekau pōm camellojök'amtä sii h̄līpäi námjö nám chan päär gaai mas k'aba haajemgui ha hiek'ajim hamach k'īircha.

25 'Hēh, päär Moiseeu ley p'ā p̄arr jawaag chi machnaan maimua mag ley wajapcha h̄lark'aajem haajem k'ān! Pāach hi haawai pāran sii pāach juagam nem h̄lām chi memerk'ōgpaita h̄lk'ak'a haju k'īirju s̄errjëem, mag memerk'ōm hee k'āijā döbaawai Hēwandam dau na pekau waumaaugau hawi. Mamä pāachdëu chik'am nemdamjā pāach dēnk'a haunaa waragta p'atk'onjā nem pōm paarpam k'ōchk'a t'ānäm gaimua pekau pōm nám chan hisegba, ni Hēwandamag chugpaapi jēeuujā k'īirjuba s̄errjëemgui hajim.

26 'Moiseeu ley p'ā p̄arr wajapcha h̄lark'aajem k'ān hanmta k'augabnaan! Jāg t'ach k'oopierr nem jā h̄lk'ak'a haajemjö, jāg pāach t'āarta nacha Hēwandamag h̄ripamma? Pārau magta hamä chadau h̄rpai k'aba päär t'āarpata wajap'a wēnärrajugui ha jaaujim.

27 'Hēh, päär Moiseeu ley p'ā p̄arr hajapcha h̄lark'aajem haajem k'ān hag ley jawaag chi machnaan däi! Pāran sii hōor hauk'ērtarr jēbdijöta s̄isidäm. Sii daaugajärpai hoowain wajap'a jarnaa hooimä wau s̄isidäm; pari mag sim hag hee hierr wa hook'iin, sii maach hinaa pa happaita t'up'āau nānidäm.

28 Pāarjā magta t'ānaabahab hajim: Sii k'īir heer-paawain hōor wajaauga t'ānäm; pari päär t'āran k'aibagauta sii hār s̄isidäm.

29 'jHëh, pääar Moiseeu ley p'ä pääarr jawaag chi machnaan maimua mag ley wajap'a häärk'aajem haajem k'äan! Päraun pääch magba näm hamk'ir, warrgar pääch jöoin Hëwandam hi jaaujerr k'äan chadcha hõor wäjäaun harr haawai hagt'a k'ir heyaa wai wënlrräm hawia, ham hauk'ërtarr jā hñrjä sirppapiba warag nem hooimä wau sisiu haajemgui hajim.

30 Magnaa pääar dën, “jHih! maachta maar jöoinau mag Hëwandam hi jaaumien k'eechjerr jaar narr hak'iin, marau chan ham dënjo mag maach juu paarmua däi ham k'ëchbak'am” ha hiek'aajem.

31 Pari sii pääachdëu mag nälmuapai päärau pääachdëujä k'ap'ä naabä, pääch mag warrgar Hëwandam hi jaaujerr k'äan k'ëchmien chaalink'a näm.

32 Mag hak'äan chaain haawai hïs pääachdëujä hagjö hajurauma mä däijä hajim hamag.

33 'jK'aibag, nemk'ör chi benen paraamjöanaan! K'anii pääar jäg t'änämta k'ëmie durr wëtba peerdäbajupa. Pääar chan peerdäbam.

34 K'ap'ä habat: Mua pääar hee mäch hi jaau-mien pääiwia k'irjug k'augk'am k'äanjä maestron-aan däi päju. Pari mag mua ham pääbaawai hääaur k'äan päärau k'ëchpääiwia hääaur k'äan sii pakuls gaaijä bälrnaa k'ëchmaju; hääaur k'äan päärau pärnaa pääch Hëwandam hiek jaaujem deg wäjä wämaju; maagwai hääaur k'äan hamach pär haupiba deeum p'öbör hee k'äijä däi wënlrraawai hagpierr päärau ham hëudee k'oojem nem hëudeemjö hëk'aju.

35 Pääch mag t'änäm gaaimua, warrgar Abel t'öötarr haigmua hewag pawiajä hõor Hëwandam na wajap'a durrarrta k'ëchmatarr bag härtarr t'um

jöoi Zacarías Berequías hiewaa Haai hi jëeujem deg t'õo naawai bag hãrtarrpa Hëwandamau t'um pãach gaaita t'apäiju.

36 Cha mλ hiek'a chirλm hiek'au warrgarwe pãach jöoinau maagjerran pãach chi h̄is hewagam k'λλn gaaita pajugui hajim, pãachdëujā hamau nem waaujerrjöta wau naawai.

*Jesuu Jerusalén p'öbör hñapärtarr
(Lc 13:34-35)*

37 Mag Jerusalén p'öbör hee Haai hi jëeujem deg simua hñapärmamua magjim: '¡Hëh! ¡Aay, Jerusalenpien! Päraun chadcha warrgarweta Hëwandamau hich hi jaaumk'ir chogräi nλm k'λλnjā k'a k'õchk'aba, warag mokoujā bar wai nλmua k'ëchpäimaajemgui hajim. Biek k'apan mua pärag jaaujeejimgui hajim, häťarr hñlirau hich chaaindam t'umaa hich hich heegar t'oor wai juupjemjö pääar t'la wai chitaag. Mamλ magtarrjā pãachdëuta bñlrjā mag k'õchk'abajierram.

38 Jägtarrau nau pärau hoomaa habarju. Nau mλ mλg chitλλ hawia petaawai pääar sii di pariim hee wouchnaan p'ëplababajemjöta pãach happai nlisijugui hajim, k'aigpërjujā chuk'u.

39 Magbarm haigmua tag pärau mλ hoobam hajim. Pärau mλ hoojuun, hãba ya pãachdëucha deeu mλ hurum hoowi, "Häuchata Hëwandum pua pλch jürr pλch Chaai maar hat'ee Reik'a pälibarm" hanλm haigta deeu mλ hoojugui hajim.

Haai hi jëeujem di hõrau pogueupäiju Jesuu jaau-tarr

(*Mr 13:1-2; Lc 21:5-6*)

¹ Jesuu Haai hi jëeujem deg mag hõrag nem jaau sī hawia höbérbaadeeu mag chi Haai hi jëeujem di hig hiyäa n̄muata marau hirig jaau naajim, di pöoma sī joot'at'laad hēu dñanam.

² Magbaawai hichdēu marag magjim:

—Pārau jāg di wajap'a hēu dñanam hoo naabá. Jāg t'laanam chan mok pör hābjā hābam hār hich jāg hajap'a joot'at'laad sñerrabam. Jāg t'laanam sī t'umaa hõrau pogueupäijuuta jāg dñanamgui hajim.

Hēwandamau maach hi hagk'aimäa paawai nem hoomajajaautarr

(*Mr 13:3-23; Lc 21:7-24; 17:22-24,37*)

³ Mag Haai hi jëeujem degmua höbérwi hérëubaadeeu jūrr Olivo durrsīig wētjim. Maimua barwi maar na jupbaimaawai maach chi k'apeenjā dāi hi bigaau hohood haimajim. Maimuata marau hirig jëeu naajim:

—Jāagwaichata mag pachdēu jaau simjö mag Haai hi jëeujem di pogueupäijuma? Maimua mag pñ deeu bëeju hanamjā, ¿k'an gaaimuata mag pñ deeu bëeju dakpapak'amjā marau k'ap hajuma? hanaajim.

⁴ Magbaawai jaubaadēmua hichdēu marag, —K'ir k'ap'ñ haajeet keena; hoob chik'amnag hñdaraa pāach k'ügurpimiet hajim.

⁵ Mag hatag paawai hōor pōm sī chik'am k'ügurm k'öchgau hamach hiekpai mñ hiek gaai t'laawia, “Mñta hag Cristoou Hēwandamau pñiju haajerr” ha hiek'a nñrrjëe haju. Mag nñrrjëem gaaimua hōor pōm k'ügur haumaju hajim.

6 Juurhi p'iidlju t'eeg jajaauk'amjā pārau hūrjugui hajim. MamΛ pāachdēu mag hūurwai hoop jāp'ierrmiet. Hichiita jerrba chadcha hich mag haju. Magjup mamΛ ma chan hagt'a Hēwandamau pāar hi hagk'a nām k'abamgui hajim.

7 Magbaadēmln durr māg wējom hee durr chaauram k'ΛΛn dāi wērbap'oo haadēju, hamachta jūrr chik'am k'āai hārpai ham k'ōchgau. Magbaadeewai jādau t'eeg haadēm dāi hΛur t'eegjā duuimaju, durrpierr.

8 Pari mamagk'amΛn maan sīi warrpem Jöoirau hōor dau haug waupi simΛugui hajim.

9 'Ya magbaadeewai pāar chi mΛ hiek hāk'a durrum k'ΛΛn t'et'emnaanau pΛrnnaa hamachjōm k'ΛΛnag pāar pΛr deemaju, pāar dāi hamachdēu hampierr hamk'ir. Mag pΛr deebaa pāar gaai mas waunaa pāar t'ōojā t'ōomajugui hajim. Mag nām dāi hīchab t'umaam k'ΛΛnau pāar hoomapp'a haju mΛ hiek hāk'a durrum gaaimua.

10 Mag jaar paawai hōor pōm mΛ hiek hāk'a t'Λnarr hamachdēu hāk'a narr hiek hisegwi deeu hewag wētju, warr hamach narrijö. Magbaadee wir haig hamach heepaijā chik'am hoomapnaa wir haig chik'am t'ōomaju hajim.

11 Hēwandam hiita jaau nām hanΛm k'ΛΛn k'apaana hōbērdltk'aju. Pari mag t'ΛnΛm sīi hōor k'ūguraagpaita mag wēnΛrraju haawai hōor pōm k'ūgurmajujā jaaujim.

12 ¡Aay, mag hed gaaита nem k'aigbam pōmaata t'ΛnΛisijupa! Ya mag nem k'aigbamta hārpai haadeewai hōrau hamach k'apeen k'a k'ōsi haajerjā tag k'ōchk'aba hap'ōbaadēju.

13 Pari warm k'ΛΛn mag t'ΛnΛm hee, hāu hichdēu

mΛ hiek hääk'atarr gaaita hogdΛba k'ërΛm wounan
häu peerdΛjugui hajim.

14 Hēwandamau mΛg durr hi hagk'aju nawe, durpierr t'umaam k'ΛΛnag mΛg hiek wajap'am hōor
peerdΛ haaujem jaaudubju. Mag jaaubaawai
t'umaam k'ΛΛnau hūrbaawain chadau warre hich
Jöoirau mΛg durr sua k'ëgk'apäiju ha jaaumajim.

15 Mag hich Jesuu jajawagmamua magjim:
'K'ñir heyaa habat, Hēwandam hi jaaumie Daniel
k'ararrau p'ã pΛarr gaai jaauwai Haai hi jëeujem
deg hierr hich Hēwandam sñejem haarcha högk'aba
dubwi hääbmua parhooba hichdëu ham haig haju
jaautarr. Magtarr haawai chi hūr nΛm k'ΛΛnau
wajap'a k'ap'Λ habat hajim: chadcha Danielau
jaautarrjö woun hääb chi k'aigbamta Hēwandam
hawi ya Haai hi jëeujem deg sñeichëm hoobaawai

16 mΛg chi Judea durr nΛm k'ΛΛn warag pabë hee
durr dapag hee dΛrbat hajim.

17 Maagwai hich dihëu hñr hñgt'aa k'äijä sim k'ai,
hoob hich nem hawaan hawi hierrag mam.

18 Wa magba di chaaur hich p'idag hee k'äijä sim
k'ai, hoob tag degag mam, hich k'ajüajöm k'äijä
hawaan hawi.

19 MamΛ jhëh, hapdurr mag jaar hΛlin jðor
k'it'ëem k'ΛΛn maimua har sñi chaain daumeraa
wai k'it'ëem k'ΛΛn!

20 Hedau k'õrgk'am hee wa sua hñi nΛm hed
k'äijä pääch mag dau hap'ΛΛ dΛr wënΛrram hugua,
Hēwandamagta jëeu durruu habatgui hajim.

21 Mag jaar mag wajap'a hōor dau haug wau-
jujö chan mΛg durr hompaatarr haigmua hewagjä
mag hooba, ni mag dictarr k'urjä hagjö chan dau
haug waubajugui hajim.

22 Mag Hēwandamau hōor dau haug waubaadēm hidēu hich mag sīuk'iin, hōor hābjā peerdʌbaaju. Mamʌ hichdēu jʌr hauwia hich hiek hāk'a durrum k'ʌn hichdēu k'ōsi p'ē wai sim gaaimua, hirua hich mag wai sīi habajugui hajim.

23 'Mamagk'am hee hābmua k'āijā pāachig, "Hoobat, chamʌta warrgarwe Hēwandamau p'āiju haajerrauwai", wa magbam k'ai, "Pāadē hoobat, har sī; jāata haruuwai" haawai hoob hāk'amiet.

24 Mua mag chirʌmʌn, hamach hiiupaita hamta Hēwandamau pājim hanʌm k'ʌn d̄xi Hēwandam hi jaaumien hanʌm k'ʌn k'apan sīi sēuk'a chik'am k'ūgur wēnʌrraju haawaita mag chirʌmgui hajim, k'ap hamk'īir. Mak'ʌnaun chadcha Hēwandamauta hamach pājim hamk'īir, hag na hōrau hooba haajempa hōor dauderra wau wēnʌrraju. Mag nem wau wēnʌrrʌmua hich Hēwandamaucha jʌr hauwi hich hiek hāk'api hautarr k'ʌnra k'ūgur hēk'aju hajim.

25 Chadcha magju haawai hag nawe k'ap hamk'īir ya mua pārag jaau chirʌmgui hajim.

26 Ya mag k'ap'ʌ naawai hābmua k'āijā pāachig, "Hōor maba haajem haarta sim" ha jaauwai hoob haar hoon wētmiet hajim. Wa magbam k'ai, "Mʌig simta hich hoopiba sim" ha jajaauk'awiajā hoob hāk'amiet hajim.

27 Mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa bēewain, t'umaam k'ʌnauta mʌ hoojugui hajim, hich jäg hedau höbeerjem garmua hed burrjemʌg sīi pagt'ʌm dau p'ʌr jēer hat'aawai hedjā t'um harar hat'am hoojemjō. Magua hōrau mag pāachig ya barbaichëm ha jaauwaijā hoob hāk'amiet hajim.

28 Pārau k'ap'ʌ nʌm, nemmí sim haig hākōs hich

k'īrau jupcheejem. Hich hagjöta habajup hajim hīchab muajā mʌch hiek hāk'a nʌm k'ʌn dāi; ham p'ē harraag mʌch bēem hed ham haigta dau daau hurum t'umaam k'ʌnau mʌ hoojugui ha jaaumajim hich Jesuu.

*Jāga Hemk'ooi Hiewaa deeu bēju haajē
(Mr 13:24-37; Lc 21:25-33; 17:26-30,34-36)*

29 Mag jajawagmamua hīchab, 'Mag hich Hēwandamau wajap hōor dau haug waupiwi ya tag magba haadēm hee, mʌg hāsdawam hedau k'ījugui hajim. Magbaawai hedau chi hedaramjā hararaa wʌl jēerba warag k'ībaadēm dāi p'īdagjā hedjā heemua sīi k'āijugui hajim. Magbaawai hedjā hee nem sīsidʌmjā sīi parhooba hamach nʌnʌid harr chaaurta haaidʌ jōrrjēe t'ʌnʌisijugui hajim.

30 Magbaadēm heeta hedjā heejā mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa hurum dauchach dawaa hoopi-jugui hajim. Mag hoowi durrpierram k'ʌn jāp'ierr nʌm hiek'au hicharaucha bīe nʌmuata mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa nem jua t'eeg t'umaam k'ʌn Pōrk'a hurum hoojurau.

31 Mag hurumua mʌch chognaanag nem jēbag churo hiekjō trompeta sirpijugui hajim, mag sirbarmua mʌchdēu jār hauwia mʌch hiek hāk'atarr k'ʌn t'umaa durrpierram k'ʌn hābam haig biirdʌ hawaag.

32 Mag jaaumamua hich Jesuupai, 'K'ap hamk'īir pārag jaauk'imgui hajim: Pārau k'ap'ʌ nʌm, māig Israel durr higo bā jāga haajē. Ya jāata k'ēr k'uk'uur haadēmʌn t'umaam k'ʌnau ya chadcha dōchʌumie burru dakpapak'am haajem.

33 Hich hagjöta hajugui hajim hīchab mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa bëeju gaai paawaijā. Cha mʌchdēu jaau chirʌm t'um hich hag hee höbëbergmam pääch daúa hoobaawai k'ap'ʌ habat, ya mʌch chi Hemk'ooi Hiewaajā deeu bëeimʌl̥l̥ chirʌmgui hajim.

34 Mua pārag mag Haai hi jëeujem di hōrau pogueupäiju ha chirʌmʌn, cha hōor t'ʌnʌm k'ʌnʌn k'echju nawe cha mʌchdēu jaau chirʌmjö t'umaa chadcha hajugui ha jaaujim.

35 Hedaujājā mʌg jēb däi t'um chuk'u haadëju, mamʌ cha mua pārag jaau chirʌm chan sëuk'aawai k'abam. Jāan t'umaa hich hag hee höbërjugui hajim.

36 Mamʌ mag mʌ bëeju hed chan ni hābmuajā k'augbam. Hāgt'ar Hēwandam chognaanaujā k'augba, ni mʌchdēujā k'augba, hāba hich mʌ Hayaupaita mag mʌ bëeju horajā k'ap'ʌ simgui hajim, hich Jesuu.

37 'Jöoingar Noé k'ararr jaar döhādau hōor höpäiwai t'ʌnaajerrjö t'ʌnaaju hīchab mʌg hatag mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa bëe nʌm jaarjā.

38 Jöoi Noé sim jaar mag döhād pōm bëeju nawe, hagt'a hōor p'iestajā waunaa, t'achjā k'önaa, döjā dönna, sii jua pʌr k'odt'ʌnaajim, bʌl̥rjā hamach höujujā k'īirjuba.

39 Mamʌ ham mag honee bʌl̥rjā hamach chig hajujā k'īirjuba nʌm hee, döhād pōm bëewi, jēb híerrawi, t'umaa hödubjierram. Mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa bëe nʌm jaarjā hich hagjöta hajugui hajim. Hamau bʌl̥rjā hamach chig haju k'īirjuba nʌm hee, dëgölp mʌnʌn dʌnʌnuchëju ha jaaujim.

40 Mag m^Λ pierrum d^Äicha hemk'ooin numí pab^Ä hee hamach p'idag hee naaju: mag numí n^Λm heem h^Äb mua harrwi h^Äb werplajugui hajim.

41 H^{ΛΛ}inj^Ä h^Ächab numí h^Äbam molin gaai ba naaju: mam^Λ mua h^Äbpai m^Λch d^Äi harrwi h^Äbak'ai werplajugui hajim.

42 P^Ärau m^Λ p^Äaach P^Ärk'a barchëju hed b^Äl^Λrj^Ä k'augba naawai p^Äachj^Ä hagjö t'^Λbagk'am huguata muan p^Äragan, wajap'a k'^Äir k'aug n^Λisit ha chir^Λmgui hajim.

43 P^Ärau k'ap'^Λ n^Λm, h^Äbmua k'^Äij^Ä hich di haig nem j^Ägmienau nem j^Ägk'aan b^Äeeju hora k'ap'^Λ hak'iin, k'^Äij^Ä k'^Äiba hich mag dau p'ug h^Äeeju h^Äd^{ΛΛ}r hich nem j^Ägk'apiba.

44 Magua muan p^Äragj^Ä hich hagjöta, hajap'a k'^Äir k'aug n^Λisit ha chir^Λm. P^Ärau h^Äbmua j^Ä hich b^Äeeju hora k'augba n^Λm. P^Ärau m^Λ da b^Äebajupii n^Λm hee, m^Λch chi Hemk'ooi Hiewaan d^Ägölp d^Änn^{ΛΛ}uch^Äjugui hajim marag hichd^Äeucha jaauma-mua.

*Chi chogau hichig nem jaau plarr t'um wautarr
(Lc 12:41-48)*

45 Mag jajawagmamua h^Ächab hich Jesuupai deeu hich b^Äe n^Λm hora j^Äga naaju haai n^Λm k'ap hamk'^Äir hawi magjim: 'K'aním nemjö patrón h^Äb simua hich chaaug maagpaawai hich chog h^Äb sim^Äg warm k'^{ΛΛ}n p^Ärk'apinaa hich mag^Ägpai hich nem t'umaa jaau plabajëm.

46 Maimua mawia mam s^Äi hawia deeu b^Äewi hichd^Äe jaau plarrjö p'idk'a sim hoobaicheewai, gmag jöoi hich chog d^Äi honee sim d^Äi chi chogj^Ä honee habaju k'ai? hajim.

47 Mag hajap'a p'idx'a sim hoobaicheewai jöoirau warag hich nem t'um magagtä t'as̄epäijugui hajim, hich dënjo k'ap hamk'ir.

48 Mamä magba, mag hichig nem jaautarrjä hich hödegpai "Mä patrón chan da bëebam" hawi

49 nem k'aibag hich k'apeen jürr hich juu heeg-paim däi hichdëu hampierr hanaa, nagjä hichdëu döm haig dönaa, t'achjä hichdëu k'öm haig k'ömän,

50-51 chi dik'ä bäljrä hirua nla sim hee pier-rwai, mamagk'am hoobaichee, jürr hichdëu warm k'ämä däi haajerr k'ääjä hi gaai hat'uucha wänaa, p'itag heemuajä barpäinaa, chi k'aigbacharam k'ämä däi hääba sñujugui hajim. Magbaawai gaai machgau hicharaucha bñemamua hi hagää hagää habarjugui hajim. Magnaa maachigta, Maguata päräujä mä deeu bëeju k'ap'ä naawai mag hichig nem jaau plarr t'um wau sñerrjöta haju haai nñmgui hajim, pääch k'apeen däi, hich Jöoirau k'osimjö.

25

Daupeen diez narr hag nem hïgk'aa

1 'Mag Hëwandamau mäg durr hi hagk'am hed hichdëu hauju wa hauba k'ääjä hisegju k'ämnan, biek hääb daupeen diez narr k'ämä hðor juu plar nñm p'iesta hee wëtaag chi juu plarju hemk'ooi nñ narr k'ämnjöta nñmgui hajim hich Jesuupai. Mak'ämänaa daupeenau mägta hajim haajem: Hamachdëu ya chi jaai paju hurum ha hñrbaawai hagdaujö hamach lámpara panhap'a hi k'irp'ee wëtju haadëjim haajem.

² Mamʌ mag k'īirju narrta cincopaita k'īirjug k'ap'ʌ naajim haajem, maimua hagjö cinco sii k'īirjug chuk'umjöta sisiid hajim hanaabá.

³ Mag k'īirjug chuk'umjö narr k'ʌnaujā hamach-pierr hamach lámpara harrjierram haajem. Mamʌ mag harrtarra ta chi aceite höbaadeewai deeu hag hee choo hawaag hawi k'īet chi aceite pʌ hamach-harrjierram haajem.

⁴ Pari chi k'īirjug k'ap'ʌ narr k'ʌnauun chadau hamach lámpara panhap'a wëtum däi hīchab k'īet hamach pipied deeu boteedeg aceite pʌk'a harrjierram haajem, höbaadeewai deeu hag hee choo hawaag hawia.

⁵ Mamʌ mag chi hemk'ooi da bëeba haawai, nʌ nʌ hawi dap'ögk'abaadee k'āidatk'a p'öbaadëjim haajem.

⁶ Mag ham k'āidatk'a t'ʌnʌm heeta, ya hedacha pamamua, “Ya pārau nʌ narr wounan hurum; p'iidatk'abat'ʌ hi k'īirp'ee hoon maag” hajim hanʌm häbmua.

⁷ Magbaawaita p'iidatk'awi hapuraa hamach lámpara k'īir k'aug nʌrrjée haadëjim hanaabá.

⁸ Magbaawai mag cinco k'īirjug chuk'umjö narr k'ʌnau hñu hamach k'āai k'īirjugdam paraa narr k'ʌnag, “Keena, pāach aceitedam heem marag bñchk'un choo deebat, ya maar lámpara t'öogpam” hajierram hanʌm.

⁹ Pari magbaawai chi k'īirjug paraa narr k'ʌnau hamag, “Marau pārag deebamgui” hajierram hanʌm. “Marau pārag deek'iin, pōm deeba haawai, pāarjā waaurwi maachjā waaurju. Mag k'āai chi peerjem di haar mawi pāach hat'ee pēr hat'amit” hajierram hanʌm hamag.

10 Hamachig magbaawai hamach hat'ee aceite pér hawaan hërëubaadëmich, hamau nʌ narr hemk'ooi barchéjim haajem. Mag barchéwi hoocheewai hich däi dubaag häu k'ür k'aug narr k'ʌnánan häu hich däi wai dubjim haajem, hich juá pärju haar. Mag p'ë wai dubwi chi puertdijā p'är sñujim haajem.

11 Maimua hag k'ur nʌ hawiata mag cinco hamach lámpara hat'ee aceite jʌraan wëttarr k'ʌn bëewi, “Señor, Señor, maar weeu hat'á, ya maar bëejimgui” hajierram hanʌm.

12 Pari magbaawai chi hemk'ooirau, “Mua p'är k'augba chitʌm. Mua dubpibamgui” hajim hanʌm.

13 Mag nem hīgk'aadam jaauwi deeu marag magjim: ‘Pärjā daupeen k'ürjug chuk'u narr k'ʌnjö daaugajär t'ʌbagk'amap'a nʌm k'ai, dauk'ananaa k'ür k'aug nʌsit. Pärjā mʌch chi Hemk'ooi Hiewaa bëeju hedjā k'augba, ni chi horajā k'augba nʌm. Mʌn dëgölpta barchéjugui ha jaaumajim marag.

*Häbmua hich chognaanag p'idk'amk'ür p'atk'on
dee pʌatarr
(Lc 19:11-27)*

14 Mag jaaumamua deeu hich Jesuupai magjim: ‘Mʌchta mʌg durr gaaí chi Pörk'a pierrum hed mʌch hat'ee wajap'a p'idk'ajerr k'ʌnag hamachpierr nem wajap'am jigjuun, häbmua hich piyonnaan däi harrjöta hajugui hajim. Mag hich piyonnaan däi mʌgtä hajim haajem: Mag wounau deuem durr maagpamua hich piyonnaan häbam

haig t'ärk'anaa hich p'atk'onau p'idk'amk'íir hamag jaau p̄ajim haajem.

15 Hābak'aíg p'atk'on cinco mil deewi, hābak'aíg dos mil maimua hābak'aíg mil deejim haajem, hichdëu hoowai hāu hamachdëu p'idk'amajupierr. Mag hamachpierr p'atk'on jigḡiwi petajim haajem.

16 Mag hi petaawai chi piyón mag cinco mil hautarau hag p'atk'onau p'idk'abaadëwi hag hār deeu cinco mil gan haujim haajem.

17 Maimua hābak'ai dos mil hautaraujā hagjö haguia p'idk'awi deeu hag hār dos mil gan haujim haajem.

18 Mam̄ hābak'ai milpai hautarraun mawia, jēbdi k'örnaa warag hag hee bëp s̄lujim hanaabá.

19 'Maimua hag k'ur n̄a hawia deeu bëejim haajem, chi p'atk'on pap. Mag bëewi mag hich maagpamua p'atk'on jigtarr hautarr k'ān deeu t'ärk'ālirp̄ijim haajem, k'arrchata hagdaujö gammajī ha k'ap haag.

20 Nacha chi cinco mil hautarr bëejim haajem. Mag bëewi hag hār hichdëu cinco mil gan hautarr chi papag deechéwia hirig, "Señor, pua m̄rlag cinco mil werplarau hag hār mua hagjö cinco mil gan haujim; cha k'ér̄am p̄a p'atk'on" hajim han̄am.

21 Magbaawai chi patrón jöoirau hirig, "Hāu k'ér̄amgui" hajim han̄am. "P̄a chadcha piyón wajap'am̄u; pua mua jaautarr t'um hagjö habarm. M̄ag p'atk'on pōm k'aba deetarrau pua jägbarpí, jägtarr jūrr mua p̄rlag warag hār deek'imgui" hajim han̄am. Magnaa hirig, "Hierrag dubwia m̄a däi honee habá" hajim haajem.

22 Mag k'ur dos mil hautarr bëewi maguajã hagjö, “Señor, pua m^lrlag dos mil deetarr h^llr muajã hagjö dos mil gan haujim; cha k'ér^lm p^l p'atk'on” haichëjim han^lm.

23 Magbaawai chi patronau mag^lgjä, “P^ljä chadcha piyón wajap'am^lu; pua mua jaautarr t'um hagjöö habarmgui” hajim han^lm hirig. “P'atk'ondam pöm k'aba deetarrau pua h^lü jägbarm k'ai, hag jürr mua p^lrlag warag h^lär deejugui” hajim han^lm. “Jägbarpí p^ljä h^lichab hierrag dubwi m^l d^li honee habá” hajim haajem mag^lgjä hagjö.

24 'Maimua milpai hautarrjä bëejim haajem. Pari magua chan warm k'^lan dënjo p'idx'awi gan hauba harr haawai s^li warag, “Señor, mua p^l k'ap'^l chit^lmgui hajim han^lm, p^l h^loor d^li hatcha s^lerr^lm. Mua p^l p'atk'onau p'idx'awi gantarr hak'iin, pua s^li chi h^lr^lm m^l jua heem k'echeu hauk'amgui” hajim han^lm, “p^l dën s^li chik'am jua p'it'ur hatarrta p^lch dënjo haajeewai.

25 M^lchdëu mag k'ap'^l chitaawai, p^l p'atk'onau m^l p'idx'aba, warag mua jëb heeta bëp s^lujim. Magtarr haawai cha simgui” hajim han^lm, “p^l p'atk'on p^lchdëu werp^latarrpierr.”

26 Magbaawai chi patronau hirig, “P^lan p^lchta k'aibagnaa k'usëug s^lerr^lmgui” hajim han^lm. “Pua m^l h^loor d^li mag chit^lm k'ap'^l simta,

27 ejägwi m^l p'atk'on warag banco hee deen mabají” hajim han^lm jürr hirig, “m^lag m^lch barbaicheewai h^lrl^llpai b^laau sim hoochëmk'íir?”

28 Magnaa haig narr k'^lan nag warag mag mil wai s^lerr hi jua heem k'echeunaa jürr diez mil wai s^lerragta deepi jaaujim haajem.

29 Mag nem hīgk'aa jaau höwia hich Jesuu magjim: 'Hich hagjöta sīebahab hīchab Hēwandam hat'ee nem wau nām jā. Har Hēwandam hat'ee nem wawaag nem par daúa hooba haajem k'ɻɻn dāin hirua hich garmuajā hajap'a haju, hamau chok'ōgba hi hat'ee nem wau naawai. Mamta mag nem waumap'a nām k'ɻɻn dāi chan magba, hichdēu hamag nem deetarrjā warag ham juu heem k'echeu haumaju.

30 Magnaa, Mag chi patronau chi k'usëumie dāi harrjö, hamach k'īrcha ham serbiibag p'ënaa k'īchag hee bark'ɻɻliri jaaujugui hajim, mamta ham gaai wajaug bëemk'īr.

Mag hirua k'īchag ha sīerran k'īmie durr higwiata mag sīejim.

Jāga haju k'ai hōor dāi Hēwandam Hiewaau hich bëem hed

31 'Mach chi Hemk'ooi Hiewaata hāgt'armua māch chognaan angelnaanau p'ɻrlr t'uur bëem hedan, māchta chi Rey haawai māch k'u juupjem wajapp'a sim gaita jupchējugui hajim, hōor dāi māchdēu k'ap nem wawaag.

32 Magbaawai hōor durrpierram k'ɻɻnta t'um māch chognaanag māch haig p'ë hau bëepiju. Mag t'um hāba biirdlbaicheewaita oveja t'āajem pastorrau chi ovejanaandam hamach hag hap'a k'īet paanaa chībjā hagjö hamach hag hap'a k'īet paa-jemjō hajugui hajim, hōor dāi.

33 Mag jaaumamua hich Jesuu hi hiek mag hed hich dēnk'a nām k'ɻɻnta hich juachaar gar t'ärk'ɻɻlnaa jūrr k'aigbam k'ɻɻnta k'īet hich juawē gar t'ärk'ɻɻlimaju haajem.

34 Magnaa mag hich juachaar gar nʌm k'ʌnag hichta Rey haawai hichdëuta hamag, “Pāar, mʌ Hayau häu habarm k'ʌn, hierrag dubbat mʌ däi jooba wënʌrraag” haju hanaabá. “Mʌg durr hom-paa nʌwe mʌch Haai däimua päräg nem deeju hatarr hïsta chadcha mʌ Hayau päächigcha deeg-pamgui” haju hanʌm, “päächdëu mʌ däi häu hatarr jürr.”

35 Magnaa hamag, “Pärauta mʌ jäsöö jeedʌ k'itaawaijä häu mʌrlʌg t'achdam deejierramgui” haju hanaabá; “höbichaaga t'ʌnaawaijä häu mʌrlʌg dödam döpijierram; mʌch maba haajem k'ʌn hee chitaawaijä pärauta pääch haig jēramk'īir häu mʌrlʌg didam jaaujierramgui” haju hanʌm;

36 “k'ajūadam chukk'u chiraawaijä pärauta häu mʌrlʌg deek'ärjierram; mʌ mor mas chiraawaijä pärauta häu mʌ hoot'urjierram; cárcel deg preso chiraawaijä hagjö pärauta häu mʌ hoot'urjierramgui” haju hanaabá hich Jesuucha, ham k'īir jäsenk'a hiek'amamua.

37 Mag hamachig magbaawai mag hi juachaar gar nʌm k'ʌnau jürr hirig “Señor, ¿jāagwai mag pʌ jäsöö k'itʌm marau pʌ jähogij?” ha jéeuju hanaabá, hamachdëu hi k'īircha hooba haajerr haawai. “¿Jāagwai mag pʌ höbissi k'itʌm hoobaawaijä marau pʌrlʌg dödam döpijí?

38 Pʌ hiek mag maach haig jēramk'īir marau pʌrlʌg maach dijä jaaunaa k'ajūadamjä chukk'u haawai deejeejim hanʌm, ¿ma jāagwai hajīma?” haju hanʌm.

39 “Pʌ hiek mag pʌ mor mas s̄iewaijä marau hoot'urwi, cárcel deg preso s̄iewaijä hagjö marau pʌ hoot'urjim hanʌm, ¿ma jāagwai hajī, marau

pΛ hooba haajerrta?” haju hanaabá, jūrr hirig hamach garmua.

40 Magbaawai deeu hich Jesuu hamag, “Pārau chadcha mΛchcha chan hoobajierram, pari pārau jāg dau hap'ΛΛ k'it'ee harr k'ΛΛndam dau haug k'augwi ham dāi jägtarr haig, mΛchchata dau haug k'aug nΛmjö naabajieb” haju haajem hamag.

41 Warm k'ΛΛnag mag hiek'awi hichdëupai jūrr mag chi k'aigbam k'ΛΛn hich juawē gar nΛm k'ΛΛnag, “Jöpai mΛ haigmua chawag hërëubaadët” haju hanΛm. “Pāar mΛ Hayau chi maldisiem k'ΛΛn haawai pāadëu k'īmie durr mepeer hich chognaan dāi sīemk'īir wautarr haarta hërëubaadët” haju hanΛm, “hōtdau huu wējom t'ōojā k'augba hich mag sīerrΛm hee naaimaa.”

42 Mag hiek'amamua hīchab hamag hamach k'īircha, “Pārau chan mΛ jāsöö jēedΛ k'itaawaijā mΛrlag t'achdam k'öpibajierram; höbichag k'itΛmjā maachig, ‘Cha k'érΛm dōdam dōju k'ai’ habajierram” haju hanΛm hamag.

43 “Hōor mΛch k'augbam k'ΛΛn heemjö p'ΛΛrdΛ chitaawaijā pārau mΛrlag didam deebajierram, pāach haig jēermk'īir. K'ajūadam chukk'u daaupamaa haawaijā put sördamjā deeba; mor massi chiraawaijā mΛ hoon wētba; ni cárcel deg chiraawaijā mΛ hoon wētbajierramgui” haju hanΛm hamag hamach k'īircha.

44 Pari hamachig magbaawai jūrr hamau hirig, “Señor, ¿jāagwai mag pΛ jāsöö höbissinaa pΛch maba haajem heeta jēerju dijā chukk'u k'itΛm marau bΛΛrjā pΛ hasekasbajī?” haju hanΛm. “¿Jāagwai mag pΛ k'ajūadamjā chukk'u daaupamam marau pΛ hoojī? ¿Jam mag pΛ mor massi marau hoojī, wa

cárcel deg sim k'āijā marau pΛ hoon wētbajī?" haju hanaabá, hamachdēu magbajim hamkīir.

45 Pari hichig magbaawai, mak'ΛΛnagjā hirua magju hanλm: "Chadcha mλk'ΛΛn wounaan dau hap'ΛΛ wēnλrraawai pārau bλλrjā ham dau haug k'augba harran, jāan mλchchata pārau dau haug k'augba nλm k'abajieb, ham mλchdēu pāiwiata jāg wēnλrrarr haawai" haju hanλm hīchab hamachigcha.

46 Maimua ya hābmiecha hiek'a hoogpamua maar dakīir, 'Muata mag hiek'abarm k'ΛΛnan k'īmie durrta wētjugui hajim, mamta hich mag dau hap'ΛΛ wēnλrraag. Mamλ hōor wäjääun mag mλch juachaar gar hat'am k'ΛΛnan, mλch dāita hich mag hiiu nλisijugui hajim, hich mag wēnλrraag.

26

*Jesús par hawaag hibëptarr
(Mr 14:1-2; Lc 22:1-2; Jn 11:45-53)*

1 Jesuu mag mΛg hatag deeu hich bēeju k'ap hamkīir mag jaau dictarr k'ur, maach hich dāi hogdλba wēnλrraajerr k'ΛΛnagta deeu magjim hich higwi:

2 —Pārau k'ap'Λ nλmgui hajim, mλigmua k'āai numí nλm hee p'iesta Pascua burrju. MΛg p'iesta heeta hōrau mλch chi Hemk'ooi Hiewaa pΛr dee-jugui hajim, pakuls gaai meerp'ē t'ōomkīir.

3 Ya mag p'iesta burrju k'āai numpai waaur nλm hee, p'adnaan chi pōrk'a nλm k'ΛΛn jōoin chi t'ierrnaan dāi hāba biirdλjierram haajem, p'adnaan t'umaam k'ΛΛn pōr Caifás di haig.

4 Mag hāba biirdatarran, Jesús himeraa pər hauwi t'ðopäyaag hāba hibëpaag hajim hanam.

5 Mamə mag hi t'ðopäyaag hēk'a nəmta hamachdēupai deeu, —Hōor pōm məg t'ənəm meeuk'apimaaugau, məg p'iesta hee chan hi chig haba, p'iesta dichtarr k'urta t'ðopäijugui hajierram hanam.

*Həlirau Jesús pör hee jāgdeeu chootarr
(Mr 14:3-9; Jn 12:1-8)*

6 Mag nəm hee Jesús woundam Simón hanam di haig sīejim, Betania p'öbör hee. Hich mag Simón hanampai hibəlr wauwi “p'ie paraa k'itarr” ha t'əlrjeejim.

7 Mag di haig mes gaai hi t'ach k'ö hoo simta, həli hāb jāgdee didam durrk'udau alabastro hanam dēn boteedidam wau k'itam dəi dubchējim. Mag jāgdee nem parhēpaaga sīerram. Mag waibëewi Jesús pör hee sīi choopäichējim.

8 Mag hi pör hee choobapläim hoobaawai maach chi Jesús dəi wēnərrarr k'ənən hee hāaur k'ənən mə k'apeen meeuk'a p'öbaadëwi, —¿K'ant'eeta jāg jāgdee parhēpagk'am sīi hār choobapläima? hajierram,

9 nem parhēpag pērpäiwi hag p'atk'onau dau hap'əm k'əndamag hāu nemdam hau deeju hāb sīerratá.

10 Mamə ham mag hiek'a nəm hich Jesuu hūr sīerr haawai, —¿K'ant'eeta pārau chik'am k'īir naaupi nəma? Hirua hāuta jāgdeeu mə pör k'ooi sīebahab hajim hamag.

11 Məig heegar dau hap'əm k'it'ëem k'ənnan pārau hich jāg pāach dəi hoo wai wēnərraju, mamə mə chan tag pāar k'īir chitabamgui hajim.

12 Mag hllirau jgdeeu mag ml k'ooibarmln maach jooin hi haawai maach meeunau haajemjo ml hauk'erju hedam hat'ee hag nawe ya ml k'a p'uur sim k'abahab hajim.

13 Cha ml hiek'a chirm hiek'au mag hatag pawiajä durrpierr Hewandamau hoor peerdlajem hiek jaau wenarrlam dai hichab mag hllirau ml dai mlgbarmjä jaaub k'aba jaaujugui hajim. Mag, hooba harr k'llnaujä hichab hi hiigjeeju ha jaaujim hich Jesuu.

*Judaau Jesús përtarr
(Mr 14:10-11; Lc 22:3-6)*

14 Maach hi k'apeen hi dai doce hogdlaba wenarrraajerr k'lln hee hab Judas Iscariote ha t'rrsierrrapadnaan chi pörnaan haar mawia

15 hamag, —Mua päachig Jesús par deebaawai, pärau k'arr mlrag p'ag nl? haimajim haajem.

Magbaawai hamachdeu, —Marau parag treinta piezas deejugui hajim hanaabá.

Magbaawai chadcha hich magm gaai hi hegugar hi pérpäijim hanaabá.

16 Magtarr haigmua Judaan sii haba p'adnaan chi pörnaanag Jesús par deejuuta hek'a nrrajeejim.

*Häbmiecha Jesús hich k'apeen dai t'ach k'ötarr
(Mr 14:12-25; Lc 22:7-23; Jn 13:21-30; 1 Co 11:23-26)*

17 Maach jooin hi haawai pan levadura chuk'u wauwia k'oojem hag seman hee ya warrpem k'ai hab häspa heebaadëm hed maach hich dai

wënʌrraajem k'ʌnauta marau hich Jesuug, —
¿Jamta nemk'oo jaram ovejadam t'õonaa k'ö nʌ? ha
jëeu naajim, k'ap haag.

¹⁸ Mag hichig jëeubaawai hichdëu marag, —
Jerusalén woun hāb sim haar hērëubaadët hajim.
Maimua magʌg mua jaaupäi chirʌm habat: “Ya
mʌch t'ōju gayaa pamaawai, pʌ di haigta nemk'oo
jaram ovejadam wauwi päär däi hāba k'öm k'ōsi
chirʌm” habat hajim chi wëtju k'ʌnag.

¹⁹ Magbaawai chadcha hichdëu jaautarrjö,
maar k'apeenau wëtwi, hichdëu jaaupäitarrjö
jaauwimawi, hi na mag nemk'oo jaram ovejadam
wauwimajierram.

²⁰ Maimua hich hēudee hök'arta bëewi, ya k'īsu
haadëm hee maach doce hi däi wënʌrraaejerr k'ʌn
t'um hāba hi däi t'ach k'ö naajim.

²¹ Mag hāba k'ö nʌmuata hichdëu marag
magjim:

—Cha mʌ hiek'a chirʌm hiek'au mʌig maach
hāba nʌm k'ʌn hee hābmua wir haig mʌ
hoomap'am k'ʌnag mʌ pʌr deeju hajim.

²² Mag hūrbaawai, chadcha maar hök'īrjuu
hap'öbaadëjim. Mag nʌm hiek'au jūrram k'ʌnau
hirig, “Señor, hīsin mua k'āijāa hagam” haajeejim.

²³ Mag jūrram k'ʌnau hichig jëjëeu k'aawai
magjim:

—Chi mag wir haig mʌ k'aibag waujuun nau mʌ
däi hābam t'ep hee pan sī k'öbarmugui hajim.

²⁴ Magnaa hichdëu, —Hoo nʌm dau heyaa
Hemk'ooi Hiewaa chadcha Hēwandam hiek p'ā
sīsidʌm gaai jaau simjö wajapp'a dau haug
wawaagpaama hajim. Pari hapk'iitʌ mʌ mag
hap'ʌ hamk'īr wir haig mʌ përtarr woun. Jāgʌm

wounaan t'aababa harr hak'iin hăucha hak'amgui hajim.

25 Magbaawai Judaaū hichdëu k'abajim hamk'īir, —Maestro, hīsin mua k'āijāa hagam hajim.

Magbaa Jesuu hirig, —Chadcha pʌchdëu k'abá pua k'ap'Λ jaaubapäim; pʌchdëu k'abahab hajim.

26 Mag hiyāl t'ach k'ö nʌmua Jesuu pandam jua hee haunaa, Hēwandamag hag paar hău hajim hanaa k'ōreunaa marag hlaapäijim. Magnaa, —K'öbat, mʌ mʌ morou hajim, chi pan higwi.

27 Maimua jūrr vino jarrdam hauwi, hag paarjā hagjö Hēwandamag hău hajim hanaa deeu marag hlaapäijim. Magnaa, —Döbat, mʌlən mʌ bagau; hich jāg hăbam jarr heepai döpetat hajim.

28 Mʌg jarr heem vinodam döbarmta warrgarwe Hēwandamau hōor däi hiek deeju haajerrau. Mamʌ mʌg hiek'an hiek hiiuriugui hajim. Mʌ bag mʌg vi-nojö k'itʌm hārbarmuata Hēwandamau hōor k'aibag t'um chugpaa haujugui hajim.

29 Pari mʌg döbarmjö chan tag döba, hăba mʌchta mʌch Hayau t'umaam k'ʌlən Pörk'apibarm hedta deeu hūwaai pāar däi döjugui hajim. Pari mag hed maach hoobarm chan hīsimjöpai k'aba, honeechata haju, nem t'ʌnʌm t'um chi hiiur haju haawai ha jaaujim hich Jesuu maachigcha.

Jesuu jaauwai Pedroou bʌlərjā hi k'augbam haju jaautarr

(Mr 14:26-31; Lc 22:31-34; Jn 13:36-38)

30 Mag maach hich däi hăba wēnʌrraajerr k'ʌlən hich däi hăba mes gaai hiyāl t'ach k'ö haaipawi,

meuk'aarjā Hēwandam hiek Salmos han^λm gayam hauwia, Olivo durrsīig wētjim.

³¹ Mam panaa Jesuu marag, —Hēwandam hiek p'ā sim gaai, “Mua chi pastor t'ōobapääiwai chi ove-janaandam parhooba haaid^λju” ha simjö, hīsim hedaa pārau m^λ m^λch hap barp^λawi t'umaa haaid^λtk'ajugui hajim.

³² Mam^λ hūwaai p'iid^λwia m^λch hiiu chirsiewai pāar na mawia Galilea chiraimajugui ha jaaujim.

³³ Magbaawaita Pedroou jūrr hirig, —T'umaam k'^λnau p^λch hap barp^λawiajā mua chan p^λ barp^λabamgui hajim.

³⁴ Magbaa Jesuu jūrr, —Pedro, cha m^λ hiek'a chir^λm hiek'au nau hāt'ārr bīeju nawe biek t'ārjup pua hōrag b^λlrjā m^λ k'augba chit^λm hajuwai hajim.

³⁵ Mam^λ Jesuu hichig magbaawai chará warag Pedroou hirig, —P^λ t'ōbaimam haar d^λi t'ōimaju hawiajā mua chan p^λ k'augba chit^λm ha hiek'abamgui hajim.

Hirua magbarm d^λi maach chi k'apeenaujā t'umaam k'^λnau hich mag hiek'ajim.

*Nemjīrdö Getsemaní han^λm hee Jesús oraatarr
(Mr 14:32-42; Lc 22:39-46)*

³⁶ Maigmua jūrr nemjīrdö Getsemaní han^λm^λg maar p'ē harrijim. Maimua mam barwi, —M^λig n^λisit, m^λ chum hāgt'aag jēwaak'emgui hajim.

³⁷ Maimua t'ārjuppaim k'^λn d^λi petajim. Mag hich d^λi p'ē harrtarr k'^λn hāb Pedro hajim, maimua tagam k'^λn numí jōoi Zebedeo chaain hajim, Santiago Juan d^λi. Mam paauk'abaimaawai ham hiek hök'īirjuuga

haadëmua gaai machaaga haadëjim haajem, chi Jesùs.

38 Mag simua hamag, —Mən dëgölp gaai machgau hök'ürjuuga haadëm; hāba məch t'ōjuuta k'ürju chirəmgui hajim. Pāar məig nlisit, mama mə dāi dauk'ana habat. Hoob k'āimiet hajim hanəm.

39 Hamag mag jaau pəawi hichin ham bigaau ham warp'aapai sīejim haajem. Magnaa jēk'at t'ak'ōonaa k'ib jēb gaai dagau dərnaa hāgt'aag jēumamua, “Tata, pua k'ōs hak'iin, hatcha mə dau hap'la hapibak'amgui” hajim hanəm. “Deeum nem waubarmuajā hagjō hōor peerdə hauju hayaa hak'iin, mə gaai machag məgcha hāwatbak'am. Pari məchdēu k'ōsi chirəmjö k'aba, pəchdēu k'ōsimjöta mə dāi habá” ha jēumajim haajem.

40 Mag hich Hayag jēeu sīi hawi ham hoon bēejim haajem. Maimua hoocheewai ham k'āi nəmta hoochējim hanaabá. Magbaawai Pedroogta, —Pāar chan horadam hābjāta mə dāi dauk'ana k'aba nəm.

41 Jāg k'āi nəl haju k'āai Hēwandamagta jēeu nəl habat'ā hajim hanəm, dösätag hədəlr pāach t'la haupim hugua. Mua hoowai pārau pāach hödiwan chadcha jēum k'ōsi durrumta, pari dap'ökgauta pödbam hajim haajem hamag.

42 Maimua hichin deeu hūwaai mawia jēubaadëmua hich Hayag, “Tata, pua mə məg dau haug waupibaju hayaa hak'iin hāu hak'amgui” ha k'itaajeejim hanəm; “mama hichiita mə hap'la haju haai chirəm k'ai, hagjō hāu sim. Ma dāi pəchdēu ham haig habá” ha jēumajim haajem.

43 Mag jëeu sīi hawi deeu ham hoon bëewaijāh, mag hi k'apeen hirua p'ë harrtarr k'ɻan dap'ökgau pödjā dau hēeba sīi k'āidatk'a t'ɻanlampa hoochējim hanabá.

44 Mag k'āidatk'a t'ɻanlampa hoobaichee deeu hich sīerr haar mawia hich hag hiekpai deeu hich Hayag jajawagmajim haajem. Ma biek t'ärjupam hajim haajem, mag jëeu sim.

45 Maimua hūwaai hoon bëewaijā hagt'a hich k'apeen k'āidatk'a t'ɻanlampa hoobaichee hamag, — ¿Hagt'a pāar sīi k'āi gaaita nā? hajim hanlām. Ya pekau pōm sīsidlām k'ɻanlānag maach chi Hemk'ooi Hiewaa pār deeju hora pabaichébab.

46 P'iidlātk'abat'ā, maimua maach k'apeen haar wëttarraugui hajim hanlām. Ma hoomap'am k'ɻanlānag ma pār deeju wounan ya dakpa hurumgui hajim hanlām hamag.

Jesús pār harrtarr

(*Mr 14:43-50; Lc 22:49-53; Jn 18:2-11*)

47 Mag maar haig bëewi hagt'a hich Jesús maar dāi hiyāl dānlām hee, hich mag maach hi k'apeen doce narr heem hāb Judas hanlampa hōor pochag hurajim. Mag wëdurum k'ɻanlan hāaur k'ɻan es-paar juu panhap'a bëe t'ɻanaawai tagam k'ɻan pa dāijā bëe t'ɻanaajim. Mak'ɻan, p'adnaanau jöoin chi pörnaan dāimua p̄litarr k'ɻan hajim.

48 Mag chadcha hōor pochag bëewi ya chi Ju-daau hag nawe, “Nau mua pāach dak'īr k'īr hāl hat'amta pār hat'at” ha jaau wai sīerr haawai

49 hich dāi wēnārrām k'ɻan dak'īraa hichdēu jaautarrjō Jesús dāi hāba dānlāluwimawi hirig, — Maestro, ¿jāgpai chirā? hanaa hi k'īr hāl hat'ajim.

50 Magbaa Jesuu hirig, —Pach hõor hawaan bëetarr jöpai pər hat'aad perá hajim.

Magbaawai tagam k'ʌnau däi haig bëewi Jesús pərp'öbaadëjim.

51 Mag hi pərp'öbaadëm hoobaawai maar heem k'ʌnau häbmua hich espaar sərr ha jēu hat'awi chi p'adnaan t'umaam k'ʌn pör hag chog haig sīerr kachta hoort'ubapläijim.

52 Magbaawai Jesuu hirig, —Jöpai pəch espaar hich deg p'i sīubá hajim. Pua k'augba sīeb hajim, esparau wérblnaa hõor k'ech nəm k'ʌn hagjö esparauta k'echmaju.

53 Mua məch chig hapibaju hak'iin, məch Hayag jéeubaawai hirua mə t'lamk'ir Hēwandam chognaan pöoma milam k'ʌn hap'a doce ejércitos k'āijā deepläijugui hajim.

54 Mamə məch t'lamk'ir mua jéeubaawai mag hõor pöm deepäik'iinjā, ¿jāga Hēwandam hiek p'ā sīsidəm gaai mə higwia jaau sim t'um hich hagjö habarju? hajim Pedroog.

55 Mag hiek'apläiwia jürr hich pər hawaan bëetarr k'ʌnagta, —¿Pārau hoowain mələn sīi hõor nem jīgk'anaa hõor t'ōomiejöta chirab hajim jāg pārau sīi mə haig juu hee jierrnempan happai bëeg hat'ee? Hag na hed hēepierr pārag mua Haai hi jéeujem deg Hēwandam hi jaaujeewai bñlrjā pārau mə pər haubajierram.

56 Pari pārau hīs mə däi məməgk'amən, jāan warrgar Hēwandam hi jaauinenau jaautarr t'um hag heyaa höbërmk'irau hajim.

Ya hirua mag hiek'abarm hee, hīchab maach chi k'apeenaujā chi Jesús hich happai werplawia parhoob dərmid p'öbaadëjim.

*Jesús judionaan Asamblea hee wai narr
(Mr 14:53-65; Lc 22:54-55,63-71; Jn 18:12-14,19-24)*

57 Mag hi parr hawaan beetarr k'laanau warre p'adnaan por Caifás haarta hat'aadéjierram, mamta Moiseeu ley paa plarr jawaag chi machnaan dai jooin chi t'et'emnaanpa dai haba biirda narr haawai.

58 Mag hamau hi hat'aadeewai Pedro hiek hiruata warppaimua hoopärligmamua mag chi p'adnaan por haig di hujärr dubimajim haajem. Mag dubwi, “Mligmua hook'im jäga haju kai” hawia, Haai hi jeeuem di t'laajem k'laan hohoodö nam haig dai jupimajim haajem.

59 Maagwai p'adnaan chi pörnaanau judionaan Asamblea heem k'laan daimua chi Jesuu nem wauba harrta seuk'a hi gaai t'laajem hek'aajeejim hanaabá, magam gaaimua hi t'ðopäaig.

60 Mama par mag jurram k'laanau seuk'a hi gaai nem parhooba t'laajem hek'a namjä podba haa-jeejim haajem. Mamagk'am hee, hoor numí chi seumien beewi,

61 —Mag wounau maar dakiir, hiruan mag Haai hi jeeuem di pogueupäinaa kaai t'ärjuppaim hee deeu heu danllauju ha hiek'a sejimgui hajierram hanaabá.

62 Magbaawai chi p'adnaan poröu danllaunaa Jesuug, —¿Pua ham hiek'a nam hur chirá? ¿K'an jägwí jäg pl hiek'amap'a sí? ¿Pua chadcha mag hiek'ají wa hiek'abají? Jaaubá hajim hanam hirig.

63 Pari magamjä Jesú balrjä jal haba, warag kuu sisijim haajem. Mag hich hiek hak'aba habaawai deeu hirig chi p'adnaan poröu, —Maach

Hēwandam hich mag hiiu sñerram hiek gaai t'awí muata pñrñg "Jaaubá" ha chiram. ¿Pñlta chadcha Hēwandam Hiewaa hichdëucha jñr hauwia pñiju jaaujerrá? Marag jaaubá hajim hanam.

⁶⁴ Magbaa Jesuu hirig, —Pua k'abá hag heyaa jaaubaþím hajim hanam. Ma cha hiek'a chiram hiek'au mñg woun Hemk'ooi Hiewaa Hēwandam chi jua t'ierr bigaau hi juachaar gar hoo sim pñrau pñach daujääu hoowi hedjä baug hee hurumjä hoojurau ha hiek'ajim haajem, haig narr k'ñan dakñir.

⁶⁵ Mag hñrbaawai chi p'adnaan pöröu hich k'ajüa mor gayamta sñrr habarmñ, warre nem pñm jë werbpñijim hanaabá. Magnaa, —Mag wounau hiek'a sim chan hñu k'aba sim. Maach wounaan t'um hñba t'ñnñmta hiita mag Hēwandam Hiewaa hanaab. Ya pñrau pñach jñgñucha hñrbarm.

⁶⁶ ¿K'ani maadëu tag hñrm hig nñ? hajim hanam, hich k'apeenag.

Magbaawai mag k'apan haig pos t'ñnarr k'ñnau, —Hí chadcha kulp pñm sñebahab; magua warre t'ñopñiju haaita simgui hajlerram hanam.

⁶⁷ Magnaa hi kñir gaaijä hichö t'unaa hi gaai mas waumajim hanaabá. Pogk'a hi kñidadcha juajääu deenaa

⁶⁸ hirig, —Pachta chadcha warrgarwe hich Hēwandamaucha jñr hauwia pñiju haajerr k'ai, magan jaaubá: ¿k'aíuta pñ kñidadcha dee sñ? haajeejim hanam jñrram k'ñnau.

*Pedroou bñrjä Jesú斯 k'augba chitam ha
hiek'atarr
(Mr 14:66-72; Lc 22:56-62; Jn 18:15-27)*

69 Mag chi t'et'em k'ʌʌnau Jesús däi mamag k'aawai Pedro hiek hi daaugajär hūjärr hoo chirajim haajem. Mag hi hoo chiräm haigta, mag degam hʌʌi chi di k'ʌʌn chog bëewia hirig, —Pʌä hīchab jāg Jesús Galileapierr däi nʌrraajemʌugui haichëjim hanʌm.

70 Pari hichig magbaicheewai hi hiek hirua t'um haig narr k'ʌʌn dak'ir, —Mua k'augbam pʌ k'an hata hiek'a sim k'ai; mua magʌm wounan k'augba chitʌm ha chirajim hanaabá.

71 Hichig magbaicheewai hi hiek mag hich chirarr haigmua daaugajär puertdi haar majim haajem. Mamʌ mamjā hagjö deeum hʌʌirau hi hoobaawai maguajā hich haig narr k'ʌʌnag, —Jāg wounan Jesús Nazaretpierr däi nʌrraajemʌuwai hajim hanʌm hirig.

72 Pari magbaawai magʌgjā hichdēu, hirua magʌm Jesús k'augbam ha chirajim haajem.

73 Maimua magtarr k'ur nʌʌpai hawi hi hiek maig hich däi di hūjärr narr k'ʌʌnaupai deeu hirig, —Marau hoowai pʌjä chadcha hi däi wënʌrraajerr k'ʌʌn heemʌu. Pʌ hiek'a sim gaaipai merag chukk'u simgui hajierram hanaabá.

74 Magbaawaita hirua warag k'ir mor chigpai hiek'amamua, —Chadcha mua magʌm wounaanjā k'augab chitʌmta päräu mʌrʌg mag naaba ha chirajim hanaabá hich Pedroou.

Mamʌ hirua mag hiek'abapäim däicha hät'ärta kekerkee hahbar.

75 Mag hät'är hiek hürbaawaita hich Pedroou jaauwai hi k'ir heyaa dʌhnʌisijim hanʌm, Jesusu hichig “Nau hät'är bieju nawe pua biek t'ärjup hōrag mʌ k'augba chitʌm ha hiek'aju”

hatarr. Mag k'īir hee dānaisim habarmān chadau gaai machaaga haadēmua dawag höbérwi warre hö jāsenag haadēmua bīe chirān hajim haajem, hichdēu jaauwai.

27

*Jesús Pilato haar harrtarr
(Mr 15:1; Lc 23:1-2; Jn 18:28-32)*

¹ Maimua ya hāspabaadeewai p'adnaan chi pörnaan judionaan tagam k'ān hagjō chi t'et'em k'ān dāi biirdānaa deeu hiek'awi warre Jesúś t'ōopäiju k'īirju p'öbaadëjim haajem.

² Mag hamach hap hiek'awi, jāgadau juabālrk'anaa, Pilatoota Romaam reiu pāiwia gobernadork'a sīerr haawai, hirigta t'ōopi jaaumk'īir hi haar harrjierram.

Judaau hichdēupai hich hö jorrkaa t'ōotarr

³ Mag Jesúś t'ōopi jawamk'īir Pilato haar juabālrnaa hat'aadēm hūrbaawai chi Judaau deeu hūwaai t'umaa hewag k'īirjuwia, chi p'adnaan pörnaan chi t'ierrnaan dāi nām haar mawi, mag Jesúś paar hichig p'atk'on p'agtarr t'um hūwaai hamag deeimajim hanaabá.

⁴ Mag deeimawia magjim hanām:

—Jāgwoun bālrjā nem k'aigba wautarrjā chuk'u k'itāmta pārag pr̄ deetarr gaaimua, mān chadcha pekau pōoma waubarm. Jā chan bālrjā hiekk'ōr chuk'u sīejimgui hajim hanām.

Pari magbaawai hamachdēu jūrr hirig, —jHidēu mag simgui hajim hanām; maata magan maar gaai mas sīeba! Maigjā pāchta pā mag chirabahab hajierram hanām.

5 Hamachdëu hichig magbaawai mawia chi p'atk'on Haai hi jëeujem deg barplawi higbaadëjim haajem. Mag mawi, hichdëupai pa gaai hëgt'aa jëgad jënaa, t'oom k'ëu hich hö gaai jënaa, bauda hich hö jorrkaa t'õojim haajem.

6 Mag barplabajewai p'adnaan chi pörnaanaau chi p'atk'on p'ë hauwi, —Mag p'atk'on hõor t'õoju paarta p'agtarr haawai pöd maadëu ofrenda hee hauslubamgui hajierram hanam.

7 Maimua hag k'ur deeu hamach hap hiek'awia hag p'atk'onau jëbta pér hauju hajierram haajem, durr warpmua hõor bëe nám k'lan meeabaawai hag hee hauk'ëraag. Mag p'atk'on Jesùs param harrau jëb pér hautarr, Campo del Alfarero ha t'är sëejim.

8 Mag jëb gaaita Judaau hich t'õotarr haawai hës hewag pawiajä mag jëb hagt'a “bag hërtarr param p'atk'onau jëb pér hautarr” ha t'är sëerram.

9 Hamau mag p'atk'onau mag jëb pér hat'am haig, hëchab magju nawe Hëwandam hi jaamie Jeremías k'ararrau hiek'atarr heyaa höbërijim hagjö. Hirua nawe hiek'atarr mäg hajim:

“Israelnaanaau chi precio jaautarrpierr treinta piezas hauwi

10 hag p'atk'onau el Campo del Alfarero pér haujierram, maach Pör Hëwandamau märläg jaautarr hipierr” ha p'ä sim. (*Zac. 11:12-13*)

*Jesùs Pilato k'ürp'ee wai narr
(Mr 15:2-5; Lc 23:3-5; Jn 18:33-38)*

11 Mag harrwi chadcha Pilato na wai naaimajim haajem. Magbaa Pilatoou hirig, —¿Chadcha plata judionaan Reí? ha jëeujim hanam.

Magbaawai Jesuu hirig, —Pua k'abá k'ap'Λ jaaubarpäimgui hajim hanΛm.

¹² MamΛ hirua mag hiek'abarm hūrbaawai p'adnaan chi pörnaanau chi t'et'em k'ΛΛn däimua warag hi hëugar sëuk'a hi k'aibag jaaup'öbaadëjim hanaabá. MamΛ hich k'īir mamagk'amjā Jesuu bëdam hăbjā hiek'aba, warag k'īuu sëejim haajem.

¹³ Mag ham hiek hæk'aba haawai deeu hich Pilatooupai hirig, —Pua chan pλch k'īir mag hiek'a nΛmjā hūrbahab, sii k'īuu jλmaag hajim hanΛm.

¹⁴ Pari par hich Pilatooucha magtarrjā, ni bλ hăbjā jāΛ habajim haajem. Mag hich k'īircha hiek'a nΛmjā sii k'īuu hichig k'abamjö sim hoowi Pilatoou hich hödegpai, “Mua hőor mλg hooba chitΛmgui” hajim hanΛm.

Hamach chi judionaanaupai Jesús t'ōopi jaau-tarr

(*Mr 15:6-20; Lc 23:13-25; Jn 13:38-19:16*)

¹⁵ Mag hag nawejā mag p'iesta hee paawai hőrau jaaubarm presota chi gobernadorrau sii hich jāg höbeerpääijeejim.

¹⁶ Maagwai preso hāb sii t'ärp'öö sñerrΛm sëejim, Barrabás ha t'är sim.

¹⁷ Mag hőrau jaaubarm presota sii höbeerpääijerr haawai, Pilatoou hich hödegpain Jesuuta sii höbeerpäim k'ōsi sñerr haawai, mag hőor pōm wějömλg jéeumamua, —¿Chijāata pārau sii hich jāg pλaräipim k'ōsi nΛ: Barrabás, wa Jesús hich Héwandamau pλiju haajerr hanΛm? ha jéeujim haajem hamag.

¹⁸ Chi Pilatoou k'ap'Λ sëejim haajem, hamau hamachdēu Jesuu nem wau nλrrarrjö pōd nem waubam gaaimuata mag hi pλr dee wai narr.

19 Magnaa hõor dak'īir hich juupjem sie gaai hoo s̄isijim hanl̄m. Mag hoo simta hi h̄llirau hirig, —Jāg wounan hõor wajap'am̄uwai; hoob jā chan k'aibag waupi jaaum. Hedaar m̄ k'āai k'ōrk'aa k'aibag k'āai k'ōrk'a h̄lajim hi gaaimua ha jaaupāijim hanaabá.

20 Mam̄ mag n̄lm hee, chi p'adnaan p̄örnaanau tagam k'ān̄n̄ chi t'et'em k'ān̄n̄ d̄limua warag hõor wawik'a t'ān̄n̄ujim hanl̄m, s̄i Barrabaata höbeerpi jaaunaa Jesús t'ōopi jajaau hamk'īir.

21 Ya mag wawik'a t'ān̄n̄ hee, deeu chi gubernadorrau jēeumamua hamag, —Mag numí n̄lm haig, ¿chijāata pārāu s̄i chigjā haba höbeerpāipim k'ōsi n̄? ha jēeujim hanl̄m.

Magbaawai hamachdēu Barrabaata höbeerpi jajaau haajeejim hanaabá.

22 Magbaa deeu Pilatoou hamag, —Magan jāg Jesús mag warrgarwe hich Hēwandamau pāiju jaaujerrta m̄g n̄rr̄lm hanl̄m d̄l̄i ¿mua jāgajuma? hajim hanl̄m.

Magbaawai t'umaam k'ān̄nau hihāba, “Pa gaaita meerpbapärpāi” haajeejim hanaabá.

23 Magbaa, —¿Pari k'an nemta hirua k'aigba waujīma, pārāu mag warre hi t'ōopi jaau n̄? hajim hanl̄m chi Pilatoou.

Hichdēun s̄i p̄lapāim k'ōchgau par mag jēeu hook'amjā warag pa gaaita meerppi jajaau haajeejim hanl̄m.

24 Pilatoou Jesús p̄lapāiju hēk'a n̄lm pōdba s̄i waragta hõor p'ogd̄lmam hoobaawai dō haibēepiwi t'umaam k'ān̄n̄ dak'īir juu sūgpāijim haajem. Magnaa, —Pārāu m̄g woun hiekk'ōr chuk'u simta t'ōom̄n̄ m̄ chan bālrjā kulp chuk'u

chirám, maan ya pãach happaim nemeu; mΛ gaai t'ämiet hajim hanám hamag.

25 Magbaawai t'umaam k'áñnau sereu p'öbaadëmua warag, —Marau pΛ gaai t'ábam; maachta maach chaain dxi kulp paraa nñisibajupa hajierram hanaabá.

26 Mag chadcha hamachdëu jaau narrjö, Pilatoou Barrabaata sñi höbeerpäiwia, Jesús wapi jauna, pakuls gaai meerpp'ímk'íir warre soldaaun juu hee t'ásñepäijim haajem.

27 Magbaawai gobernador di haar harrwi mam pabaimaawai chi soldaaunau hamach k'apeen k'apan t'ärk'a hauwi hamach jãrrcha wai naajim haajem.

28 Magnaa hi k'ajúa hárám hëerpäinää, júrr dewam p'urihi simta júapipäinää,

29 miu dën wérjüchk'a simta pörsirk'a júapipäijierram haajem. Magnaa híchab hi juachaar gar padamjä joot'ärpäijierram hanaabá. Magnaa mag hamach rey hanámuu hi wau nñmuata hi k'íirp'ee jíepör p'óbk'anaa, —Jägpai chirá Judionaan Rey? haajeejim hanám.

30 Magnaa júrram k'áñnau bëewi, hi gaai hichö t'unaa, hi juu hee hamachdëu padam joopäitarraupai hi pörchajä wamaajeejim haajem.

31 Mag hi dau hap'áñ wau wai náñ hawia, hamachdëu hirig k'ajúa júapitarr deeu hëer hauwia, hich k'ajúa chaardamta deeu júapinää, maimuan chadau pa gaai meerp'ëpääin hat'aadéjierram haajem.

*Jesús pakuls gaai meerp'ëtarr
(Mr 15:21-32; Lc 23:26-43; Jn 19:17-27)*

32 Mag wai höbérwi hag däi wëtumua k'ad hee woun hāb Simón hanam deeum p'öbördam Cirene hanam heem däi t'ëijierram haajem. Mag däi hoobaawai chi soldaaunau jūrr hajués magagtä Jesuu pakuls harrmatarr harrpijierram.

33 Mag harrmamua buchagdam Gólgota hanam haar paauk'abaimajim. Mag Gólgota haawai "pörpá durrsí" haawaiu.

34 Mag mam paauk'abaimaa vino hiel hanam däi nem hachaaga waauréu simta dömk'ir deejierram. Mama Jesuu sīi bñrll dö hoowi tag döbajim.

35 Ya pakuls gaai meerp'ënaa jiirjop sīuwia, hamach chi meerp'ë narr soldaaunaupai, k'aíuta chi k'ajüa jñabarju k'ai hawi, jēb gaai mokdaudam baraag paauk'ajierram haajem, mag n̄muua gan haumaag.

36 Maimua mag chi k'ajüa hamachpierr wai n̄nisiewai t'la n̄muua warag k'at hohoodö hap'öbaadëjim hanaabá, chi pakuls dak'a.

37 Hi meerp'ë jiir wëjom pör hñr hësapdau p'äk'a sim gaai jaau sñejim, k'an gaaimuata hi mag wai naají. Chi hësapdau gaai "Chamlla Jesuu, Judion-aan Rey" ha p'ä sñejim.

38 Mag hi meerp'ë wai n̄m däi hñchab hi bi-gaau chi nem jigmien numí hagjö pa gaai hamach k'ik'ietdö meerp'ë sñuijierram: hāb hi juachaar gar, hāb hi juawë gar.

39 Mag hi meerp'ë wai narr hõor diichjem dak'a harr haawai dich n̄m k'lanaujä hi wau n̄m hiek'au warag hirig heerpanaa hñi p'larp'larinaa,

40 —Wa jägäm k'aba puan mag Haai hi jëeujem dijä t'um pogueupäinaa deeu k'ääi t'ärjuppaim hee

hëu dñnlluju haajerrta, jãg pua wir haig pñchpai peerdñ haubama. Pñ chadcha Hëwandam Hiewaa k'ai, magan jãg pakuls gaaimua heeg hñrbabaad haajeejim hirig.

41 Mag nñm dñi chi p'adnaan pörnaanau, Moiseeu ley p'ã pñarr jawaag chi machnaanau tagam k'ñnn chi t'ierrnaan dñimua hirig,

42 —Deeum k'ñnnan peerdñ hautarrta pñchta pödbahabma. Pñ judionaan rey k'abá; maar dakñir jãg pakuls gaaimua heeg hñrbabaad. Mag hoobaawain chadau marau hñk'aju haajeejim.

43 Pñ hiek mag Hëwandamau pñ chig hapibaju hanarr haawai, chadcha hichdëu pñ k'õsi sim k'ai, nau hirua pñ k'aigpér hauju. Magaaag pñchdëuchajä pñ Hëwandam Hiewaa hanarrau haajeejim hirig, ya pakuls gaai pawiajä.

44 Jñrram k'ñnnau hirig mamagk'am hñrwi mag chi k'aibagnaan numí hi bigaau hagjö jiir hñid t'ñnarr k'ñnnupa warag hi wau hiek'a naajim hanaabá.

Jesús meetarr

(Mr 15:33-41; Lc 23:44-49; Jn 19:28-30)

45 Hedausñe t'ñnñam hee, dëgölp hedau k'ñbaadëm habarmñ sñi warre hedaramjöta jöisijim. Mag k'ñ t'ñnñ hawia hedau p'ñibaajér las tres naata deeu haardñbaadëjim.

46 Magbaadëm hee Jesuu t'et, “Elí, Elí, ¿lema sabactani?” hajim hanaabá. Mag sim haig maach meúan, “Aay, Hëwandam, ¿k'ant'eeta pua mñ mñg dau hap'ñ chirñmjä mñrñg hoobamjöo haadëma?” ha k'itñm hajim.

47 Hāaur k'ʌn̩ haig narr k'ʌn̩nau mag hi hiek'abarm hūrtarr haawai jūrr hamach k'apeenag, —Keena, pāadē hūrbat: Maguan warrgar Hēwandum hi jaaujerr Elías k'ararrta hich haig t'är simwai hanaajim, hirua hiek'atarr k'augbam gaaimua.

48 Hirua magbarm bärre hābmua k'ap'igbaadéwi, putjö hūhūp'ë k'itam gaai vino hadchuchúhu simta dorrdnnaa waibéewi, pa gaai bʌrnnaa hi hi haig hla haujim, hag gaaaim bereu dōmk'fir.

49 Pari hābmua hi däi mamagk'am hee, hāaur k'ʌn̩nau jūrr, —Hidëu hi sīubá, daau nau Eliaau hi jāigmua heeg jiirpäyaan pierrju haajeejim.

50 Mag jöchk'ërla hawia, t'et häa ha k'itawia, warag chaaupabaadéjim.

51 Mag hi chaaupabaadäm däi hīchab Haai hi jēejem deg hierrgajärcha put nem parrg t'uur hēu wējorrta hāgt'aamua heeg sarr habarmän warre jārrcha t'oop'em numiita jijirar jōisijim. Magbarm däi hʌlur t'eega duuibaadämua mokpörpa t'orrchöhchek'am däi

52 Hōor hauk'ërtarr jēbdipa weeuđatk'amam hee, k'echtarr k'ʌn̩nta deeu p'iidatk'awi hiiu nʌrrjëe haadéjim. Mag deeu hiiutarr k'ʌn̩ hāu wajap'a Hēwandum hiek hāk'a durrumta hōtar k'ʌn̩ hajim.

53 Mak'ʌn̩ Jesúš hiiu p'iidatk'hēudee hamach jēbdegmua hōberđatk'awi Jerusalén p'öbör hee wētjierram. Mag ham p'öbör hee naaimatarrjā hōor k'apank'am k'ʌn̩nau hoojierram.

54 Magbaawaита capitán soldaaun däi Jesúš pakuls gaai jiir wējom̩ heegar narr k'ʌn̩nau mag hʌlur t'eeg duuibaadäm hee, mamagk'am hoop'öbaadee jāp'ierr nʌm hiek'au warag, —Mag

wounan chadchata Hēwandam Hiewaa hajim hajierram.

55 Mag hi p̄ar hauju nawejā hīchab h̄lāin hi juag hoojerr k'ɻan k'apan Galileamua hi d̄ai b̄etarr haawai mak'ɻanau hi d̄ai mamagk'am warpmua hoo naajim.

56 Mag warpmua hoo narr hee naajim: María Magdalena, hābak'ai María, Santiago d̄ai Josenaan ham hād, maimua jōoi Zebedeo chaain hādjā d̄ai haig s̄ejim.

Jesús hauk'ërtarr

(*Mr 15:42-47; Lc 23:50-56; Jn 19:38-42*)

57 Maimua ya p'āarmam hee, rik José hanɻam b̄ejim. Hich mag woun Judea durr p'öbördam Arimatea hanɻam haram hajim. Chi Jesús t'ðoju nawe ya hichdëujā Jesús higar s̄ejim.

58 Mag s̄ewai Pilato haar mawia ya Jesús mee k'ërlam mordam hauk'ëraan maag jéeuwimajim haajem. Mag jéeubaimaa Pilatoou hich soldaunag deepi jaaujim haajem.

59 Magbaa Joseeu mawia, ya chi meemdam heeg paa hauwi, harrwi, d̄iesdam memerk'ögjā chuk'u bāpp'ä k'itɻam hee p̄rëunaa,

60 hag nawe hichdëu hich hat'ee durrbä k'ðpag hee jēbdi hiiur k'örpitarr hee hauk'ërt'urjim, wajapcharan hich jēb gaaima. Magnaa mokpör pōm simua chi jēbdi hi hee wajap'a joot'ɻa plawia higbaadëjim.

61 Mama mag chi José Arimateapierr petamjā María Magdalena chan maba, hābak'ai María d̄ai hamach numpai chi hap'ɻamdam hauk'ërtarr jēbdi haig hohoodö n̄isijim.

Soldaaunag Jesú斯 hauk'ërtarr jēbdi t'ɻapitarr

62 Hag noram sii jua hñlijerr hed, wajapcharan sabarhedma, chi p'adnaan pörnaan Moiseeu Héwandam hiek p'ä pñarr wajapcha hñrk'aajerr k'ññn däi Pilato haar wëtwia

63 hirig, —Marau k'ir heyaa nñmgui hajim hanñm, jäg sëunem nem jaau sñerrarrau jaauwai, hiin meewiajä k'ääi t'ärjup nñm hee deeu hiiu p'iidñju ha hiek'atarr.

64 Magtarr haawai k'ääi t'ärjup soldaaunag chi jëbdi haig t'ɻapibá; magba hak'iin heeu dëgölp chi k'apeenau hedaar bëewia, chi binaan hamach juu k'ap hausñunaa, naspawia chadchata deeu hiiu p'iidñjim haduk'am. Magta haju hat'een magan warram k'ääi warag hatchata sëuk'a nem jaau nñsisijugui hajierram haajem, Pilatoog.

65 Magbaawai Pilatoou hamag, —Pääachdëu mag nñm k'ai, magan soldaaunan har t'ñnñm. Pë harrwi pääachdëu k'õchagpierr chi jëbdijä wajap'a p'ääraanaa jñlart'ñ pñabajët hajim hanñm.

66 Magbaawai chadcha soldaaun p'ë harrwi mag chi jëbdi hee mokdau joot'ñ sñerr hñrjä wajap'a dusnagjö simua jñlart'ñpñijierram hanaabá. Magnaa chi soldaaunag k'ääi t'ärjup hogdñba haig t'ñapi jaaujierram haajem.

28

Jesú斯 p'iidñtarr

(Mr 16:1-8; Lc 24:1-12; Jn 20:1-10)

1 Jua hñi k'ëutarr noram, domighed hedp'erre hagt'a k'isu nñwe María Magdalenaau deeum hñli hagjö María ha t'ñr sñerr däi Jesú斯 hauk'ërtarr jëbdi haon wëtjim haajem.

² Mag nám hee Hēwandam chog hāgt'armua bēewi mag mokpör chi jēbdi hee joot'Λ sīerr chaaug pārēubapāaiwai hālur t'eega duwijim. Mag chi mok chaaug pārēupāiwia warag hag hār hoo sim hooimajierram haajem.

³ Chi Hēwandam chog k'īir heerpaawai sī pagt'Λm dau p'Λr jēer hat'am bā hoo námjö sīejim hanám, maimua hi k'ajūa sīi bāpp'ā sīejim haajem.

⁴ Soldaaun chi jēbdi t'Λ narr k'Λn mag hoobaawai jāp'ierr wajaugau k'a duuip'ōbaadēwi sīi warag chi meemjö jēk'Λt t'up'āau hap'ōbaadējim hanaabá.

⁵ Pari mag chi soldaaun t'up'āau hap'ōbaadēm hee, chi Hēwandam chogau chi hālinag, —Hoob jāp'ierrmiet hajim hanám. Mua k'ap'Λ chirāmgui hajim hanám, pārau Jesuuta jār wēnārrám, har hamau pakuls gaai meerp'ē t'ōotarr.

⁶ Māig hich hauk'ērtarr heemua p'iidΛwi petaawai ya māig k'aba sim. Pāach daujāau hi hauk'ērtarr hee hoon bēejurauma hajim hanám.

⁷ Magnaa hamag, Hērēubaadēt, maimua hi k'apeen haar, "ya hiiu p'iidΛwi pāar na Galileaag petajim, nau jamta pārau hi hooimajugui" ha jaaubaimat hajim hanám chi Hēwandam chogau.

⁸ Ham hiek hamachig magbaawai haigmua hapuraa hērēubaadējim hanaabá. Jāp'ierraan aajieb mamΛ hagjö honee naajim haajem, hamachig mag Jesús p'iidΛbarm ha jaubaawai. Mag warag k'ajap'a bā chāp wētjim haajem, maach chi k'apeenag jaauwimaag.

⁹ Mag ham heerpamjö wētumta hich Jesús ham k'īirp'ee höbērchēwi hamag saludaachējim hanaabá. Mag hamachig hiek'abaichee hi k'aug

hat'aawai hi bæk'ʌrr p'õbk'anaa hi bælta hud
hat'ajierram haajem, hirig jéeumamua.

10 Magbaawai hichdëu hamag, —Hoob nem
hök'ö hamiet hajim hanʌm. Jäg jäp'ierr wénʌrraju
k'ääi, mʌ k'apeen haar wëtwi Galileaag wëtpi
jaaubat, nau jamta hamau mʌ hooimaju ha
jaaubaimat hajim hanʌm.

*P'adnaan chi pörnaanag soldaaunau nem
hǐgk'atarr*

11 Mag hich däicha hoowia chi k'apeen haar
jawaan dädärk'amich, soldaaun chi jëbdi t'ʌa narr
k'ʌn heem hääur k'ʌnau p'öbör hee wëtwi chi
p'adnaan pörnaanag jaauwimajierram hanaabá,
mag chi mok chawag plrëupläinaa hag här jup
sim hamachdëu hootarr maimua chi Jesujä hich
hauk'ërtarr hee hooba k'äidu parii haadëm.

12 Mamʌ magbaawai chi p'adnaan pörnaanaujä
hag bärre tagam judionaan chi t'et'emnaan t'um
t'ärk'anaa hibëpjierram hanaabá, soldaaunag Jesús
hiiu p'iidabarm higwi sëuk'a nem hǐgk'apieg. Mag-
naa hǐchab chi soldaaunau sëuk'a nem jaaubarm
paarjä p'atk'on pööm p'agju hajierram haajem.

13 Ya mag hamach hap chi hiek'am harr haawai
chi soldaaun wawimamua hamag magjierram
hanʌm:

—Hõrag jaauwai hedaar pääch k'äi nʌmich chi
k'apeen bëewiata chi hauk'ërtarr heem jígk'a har-
rwi hamachdëu k'ap wai nʌm ha jaaubat hajim
hanaabá.

14 Mag päär k'äitarr gobernadorrau hürwia päär
däi k'aigba hamʌn, marau maachdëuchata hi däi

hiek'awi maachig paa hauju. Magbaawai pāar chig habajugui hajierram han^λm hamag.

¹⁵ Mag, chadcha hamachig p'agbaawai, hōrag jaauwaijā, ham k'āi n^λmichta chi k'apeen bēewi jīgk'a harrierram ha jaaujim hanaabá. Magtarr haawaita hīs hewag pawiajā judionaan heyan hagt'a Jesús chan p'iid^λba maach chi k'apeenauta harrwi maach juu k'ap bēp sūjim ha jaaujem.

Hābmiecha Jesuu hich k'apeenag nem jaau p^λatarr

(Mr 16:14-18; Lc 24:36-49; Jn 20:19-23)

¹⁶ Mag Marianaanau maachig Galileaagta wētpi naajim ha jaaubaawai maach chi k'apeen t'um once Galileaag wētjim, hich Jesuu maachig n^λpi jaautarr buchagdam gaai hāba hi dāi hoog.

¹⁷ Maimua mam pawia ya hich Jesús warp hurum maachdēu hoop'öbaadeewai Hēwandam chi Hayagamjö hirig jēeu naajim; mama^λ mag hirig jēeu n^λm hee, maar k'apeen hāaur k'^λlnau har k'abampii naajim.

¹⁸ Mag n^λm hee warag maar haig bēewi maar dāi hiy^λlmamua magjim:

—Ya m^λ Hayau m^λr^λg hāgt'arm k'^λln dāijā hiek t'eeg hapināa m^λig heegarm k'^λln dāijā hiek t'eeg hapibarmgui hajim.

¹⁹ Magua mua pāragan, m^λ matarr k'ur pāach hap paauk'abaadee durrpierr haaid^λbaadēt ha chir^λmgui hajim; magna^λ t'umaam k'^λlnag hamach meupierr m^λg pāach peerd^λtarr hiekta jaaunāa chi hāk'amam k'^λlnagjā pāach dēnjö m^λchta hamach Pörk'apibat hajim. Magnaa hīchab Hēwandam chi Haai t'^λr gaai, chi Hiewaa t'^λr gaai

maimua hich Hēwandam Hak'aar t'är gaai pör choopetat hajim, mag chi hāk'amam k'ān.

20 Mag nám dái hīchab mua pāachig jaaujerrjö Hēwandamau nem waupi jaaumamta hi hipierra waupi jaaubat hajim, hich jäg pāachdëujā mā hipierr wēnrramjö. Mān māchin Jōoirau māg durr hi hagk'a nám haar hich mag hed hēpierr pāar dái chitajugui ha jaau pāajim maachigcha.

Hēwandam Hiek New Testament in Woun Meu

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Woun Meu

Dialect: standard spelling

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Woun Meu

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

f93ebb7a-0e54-5698-b564-14e525ed9c9f